3884 67

ATEITIS

mėnesinis
moksleivių laikraštis

Sausio---Kovo mėn. 1922 m.

Nr. 1---3.

P. Galaunė.

1919 m.

TURINYS.

Jaunime, turėk idėją! *Pr. D.* 3
Paskutinis kareivio sudiev, *Žvainys* 5
Jaunųjų būry, *Sermėgis* 6
Užuvėjoj, *Vytas* 7
Laimingas neatsargumas, *Vingius* 8
Gyvenimo menas, *stud. Krasnickas* 12
Kristaus golgota, *Gt. T.* 15
Tiesos žodis 20
Fantazijos kuryba, *Jasiulaitis* 23
Gyvenimo balsai 26
Studentų ateitininkų žiniai 32
Ateitininkų susišelpimo fondo įstatai 33
L. K. Moksleivių organiz. įstatai 35
Pasaulėžiūros problema. *Pr. J.* 39
Keletas žodžių apie skaitymą 47
Knygos ir žurnalai 52
Mūsų gyvenimas 64
Pranešimai, atsakymai 76

ATEITIS.

MOKSLEIVIŲ MĖNESINIS LAIKRAŠTIS.

XII. metai.

KAUNAS.
1922 m.

Nr. 1—3

ATEITIS

SAUSIO — KOVO

1922 m.

Jaunime, turėk idėją!

Ayez une idée et comptez sur l'avenir! (turėkit idėją ir tikėkitės ateities) — pasakė Lakorderas. Iš tikrųjų, kol didelės, kilnios idėjos laikosi kurioj tautoj, tai visada galima tikėtis, kad ta tauta gyvens ir ateity. Dabar apsidairykim, kaip yra su idėjomis šių dienų pasauly.

Ir be aiškinimo aišku, kaip šių dienų pasaulis patapęs niaurus ir aptemęs. Materijalizmas ir mamonizmas, jau ir prieš karą buvęs galingas, karo metu ir po karo trijumfuodamas užsidėjo sau ant galvos aukso karūną. Vis daugiau puolama ant kelių tik priešais šio gyvenimo stabus, o iš šitos pagrindinės šių dienų piktenybės plaukia šimtai kitų, kurios milijonų milijonams žmonių gamina vis naujų vargų ir nelaimių.

Todel gerų norų ir siekimų žmonėms tenka su šia piktenybe kovot. O šioj kovoj šviečia jiems vėliava su liepsnojančiais žodžiais: Turėkit idėją!

Šitoj kovoj mes turime turėt vyrų, kurie neštų į plačias žmonių minias dideles, kilnias, visada gyvas idėjas! Turime turėt vyrų, kurie aprūpintų tautas šviečiančiomis mintimis, idealais.

Nė jokia gadynė nebuvo taip reikalinga idealų kaip mūsiškė, nė viena mūsų gadynės tautų, kaip mūsų Tėvynė, kuri nūn iš amžių verguvės atsivadavusi žengia į naują gyvenimą.

Suteikt tautai vieną didelę mintį, pasakė vienas prancūzas, tai didint jos turtą. „Melskit didžių minčių“ — primindinėjo Gėtė vokiečių tautai, o Herderis dar ir savo mirties valandą maldavo: „Duokit man didžių minčių!“

Tas pirmoj eilėj eina jaunimui, mūsų Tėvynės jaunimui daugiau, nekaip kitų šalių jaunimui. Mūsų, a t e i t i n i n k ų, jaunimas, pasiėmęs būt mūsų tautos a t e i t i m i, jau tuo pat yra apsiėmęs ir būt j a u n i m u s u a u k š t o m i s idėjomis, su k i l n i a i s i d e a l a i s.

„Nieko nėra svarbiau jaunimui, kaip turėt idealus ir jais tikėt. Tiktai realistinio nusistatymo jaunimas jau yra žuvęs!“ — teisingai rašė kartą Bemeris.

Aukštesniems dalykams esu gimęs“, turi su Aloizu kartot kiekvienas tikras ateitininkas.

„Pats Dievas myli ugnies sielas, didelių troškimų vyrus“ — jau Danielius pranašas pabrėžė.

Aristotelis, didis graikų idėjų skelbėjas, reikalauja, kad mes turim būt didžiadvasiai, megalopsychai, didelių, aukštų idėjų vyrai, kurie nedingsta kasdienio gyvenimo smulkmenose.

Kai Antonijus, rimtai padėčiai esant, užsiimdinėjo žūklavimu, net tokia Kleopatra jam šūkterėjo: „Tu turi ne žuvis, bet karalius gaudyt.“ Taigi ir ji mokėjo įvertint didelės idėjas, pažint aukščiau kasdienių reikalų siekiančių idėjų vertę.

Kurioj plotmėj yra ta tikrai didžiųjų idėjų sritis. Nekas menkesnis kaip tas pats Gėtė prisipažino: „Tikėjimo (didžių minčių) laikai, visada yra buvę klestėjimo laikai“, tuo tarpu kai visi netikėjimo, materijalizmo, realizmo ir pesimizmo laikai yra pilni pavojų, kaip tai ypač pirštu prikišamai parodo mūsų laikai.

Kaip tad yra teisėta šauktis idėjų šiomis drumstomis niauriomis dienomis, kuomet idealizmui nėra visuomenėj vietos ir jis liūdėdamas užsidengia savo šviesų veidą!

Ar mes negyvename tą gadynę, apie kurią nuspėdamas iš anksto rašė vienas visuomeninkas: „Kilnų išsilavinimą nusmerks laikraščio frazė, o krikščionių dorą — dauginimo lentelė?“

Kaip toli ir kur nuvedė pasaulį ši moderna kryptis, tą mes visi patiriame savo kailiu. Žmonijos laime patapo neišgydomas kaosas, labirintiškas sumišimas, neturėjęs su savim lygaus, iš kurios tik Visagalis gali ją išgelbėt.

Ši kaosą turi vėl apšviest krikščionių idealizmas. Ant mūsų laikų dienos nuomonių maišaties tur skrajot idealizmo dvasia, krikščionių katalikų idealų dvasia, kurios turėtoja yra šventa Katalikų Bažnyčia.

„Idėjos vis dar tebevaldo pasaulį, o idealai — širdis.“ Ir šiandien dar taip pat teisingas didelio visuomeninko žodis: „Pasikaskit giliau ir jūs visur užtiksit katalikų gruzą.“

Bažnyčioje sukrauta Dievo Išmintis ir tikrasis tukstančių metų mokslas. Bažnyčioj ir ant jos realinio pagrindo randame tikruosius idealus, ko net patys Bažnyčios priešininkai negali nepripažinti. 1903 m. Prancūzijoj toks Loubet'as turėjo viešai išpažint: „Ligšiol Katalikų Bažnyčia turėjo idealų monopolį.“

Ir šiandien taip pat šventoji Dievo Bažnyčia yra geriausia saugotoja tų šviečiančių idėjų, kurių mūsų laikų žmonija, o dar daugiau mūsų Tėvynė yra taip reikalinga! Tatai idealistinis katalikų ateitininkų jaunimas privalo įsisąmonint sau giliai, iš kur jis gali semtis sveikiausio savo idealams maisto. Jam jo niekad nepristigs, kai jis visada jaus, gyvens ir dirbs su Dievo Bažnyčia. Per ją jis prieis

Kristų, tąjį Aukščiausiąjį Idealą. O tame Kristaus ideale visa naujint — tai ateitininkų obalsis.

Prisiartinimas prie Kristaus tai bus pirmutinis žingsnis mūsų pačių atsinaujinimui, kas yra pirmutinė sąlyga kalbos apie kitų naujinimą.

Šitas atnaujinimas tai jau bus drauge ir tomis didžiosmis idėjomis užsidegimas. Tų idėjų liepsnai palaikyt niekada nepristigs ugnies, nes ji eis iš amžinos, nesibaigiamos, nesudegamos versmės.

Šiais naujais metais tat ir linkime visiems ateitininkams tąja Kristaus idėjų ugnimi kuo karščiausiai ir kuo šviesiausiai liepsnoti, kad jos šviesa ir šilima kuo plačiausiai pasklystų po visą mūsų Tėvynę!

1922 II. 6. *Pr. D.*

Paskutinis kareivio sudiev.

Saulutė leidos. Nuo laukų
Kvepėjo gėlės pirmutinės.
Nuo sužaliavusių miškų
Lakštučių plaukė sutartinės.
Vos, vos alsavo vakarys.
Lankomis raitėsi Nerys
Mėlsvas varydamas bangas.
Ant kranto čia ramiai gulėjo
Atmetęs stingiančias rankas
Jaunuolis vienas. Dar tekėjo
Srovė raudona iš širdies.
Gulėjo kardas prie šalies.
Sunkiai krutinė jo kvėpavo,
Žolė nusvirus vainikavo
Jo žydrias gestančias akis,
Ir štai sujudo, suskambėjo
Gal paskutinė jo mintis,
Bebalsės lūpos sušnabždėjo:
— Sudiev tau mylima šalelė,
Kur mano mindžioti takai,
Ir tau pavasario dienelė,
Ir jums žaliuojantis miškai;
Ir jums jaunybės atminimai,
Ir jums draugų smagus būrys,
Ir jums vilioję įkvėpimai,
Kaip užžavėtas žiburys.
Sudiev, tėveli sengalvėli, —
Nebepadėsiu tau darbuose,
Ne tau užaugo užslaugėlė,

Kurią minėdavai kalbose.
Sudiev, mergužė numylėta.
Neblauk jau manęs vakarais
Su daina ilgesio pradėta,
Su glėbiais meilei atvirais.
Neblauk vainiką nusipynus
Iš rūtų kvepiančių žalių
Žydėk jauna, nusiraminus
Tarp draugių žydinčių dailių,
Jaunybės dainas sau dainuok
Ir draugą kitą paieškok.
Sudiev auklėtoja močiutė...
Liūdna pražilusi senutė
Mane už vartų išlydėjai
Ir laukti, laukti vis žadėjai.
Neblauk... Palaimink ryto šalį
Su tylia lūpose malda —
Sūnus ten rado savo dalį,
Jau nebmatysi niekada...

1921 m. Žvainys.

Jaunųjų būry.

Šipsos veidėliai,
Skamba juokai,
Veržiasi skardūs dainelės balsai.
Muzika groja,
Virpa jausmai,
Gaudosi, žaidžia linksmučiai žvilgsniai.
Smagūs visi,
Sukas ratelis,
Žavi jaunystės žvaigždelė šviesi.
Kilkit svajonės,
Degkit jausmai, —
Tai mūsų amžiaus gražiausi laikai!...
Jaunutė siela neliks jų vergu.
Didis pasaulis,
Plati erdvė,
Banguoja tolin laisvai mūs giesmė.

Sermėgis.

Užuvėjoj.

Ilgai blaškiausi pasaulyje ir pasaulis nepatenkino manęs.

Nepasisekimai užnuodijo mano gyvenimo dienas — pasaulio smaguriai apkarto — žmonės apvilė.

Pamačiau, kaip klaiki ir tuščia pasaulio gudrybė, kaip žemi jo rankų darbai; o mano paties silpnybė nugąsdino mane.

Nuleidau rankas...

Mintis pakilo, nuskrido ten toli, toli, kur nėra tamsybės, skurdo, melo...

Pavakarė. Bažnyčioje jau temsta. Peržengiau slenkstį. Už durų liko pasaulis ir žmonės; čia girdis vien kurčias gatvės bildesys. Kaip čia ramu, tylu!... Tartum čia kitas, mirusių pasaulis. Nurimau; ilsisi nuvargus siela.

Kenc tai balsas pakvietė čia mane ateiti, atsiklaupti, nurimti?!...

Aukštai palubėje šviesiau; tartum kodylų dumai į palubę iškilę, draikosi balsganas rūkas; žemiau, tamsiau: kur ne kur pro tamsą blizga paauksuoti paveikslų rėmai; pažemėje vos teatskiri juodus aukštų šulų šešėlius. Tamsu. Paslaptinga...

Tuščioj, tylioj, slėpiningoj bažnyčioj aš vienas ir tik Jis prie kryžiaus prikaltas! Toli, nuo visų atskirti vienu du. Jis ir aš! „Kaip man čia gera — šnabžda siela — Tave atlankius, kuomet visas pasaulis užmiršo Tave, kuomet likaisi vienas savo namuose, Viešpats ir Dievas.“

Tamsoje mirksi lempelė. Jos silpna, raudona šviesa nušviečia Kryžių. Keno tai meilės toji lempelė ženklu? Prie kryžiaus prikaltasis Kristus visu kūno sunkumu svyro žemyn: ištisę rankos, sulinkę keliai, išsitempę gįslos, galva ant krutinės nusvirus, rankose ir kojose, krauju pasrfuvę širdelės žaizdos, ant galvos kraujais apdžiuvęs, tartum, priaugęs erškėčių vainikas. Nuvargintas, nuplaktas, ilgais raudonais bruožais išraižytas kruvinas kunas, tartum, viena žaizda!...

Žiurau į tą baisų Dievo kentėjimų paveikslą...

Kuris žmonių ir kuomet tiek dėl jų gerovės kentėjo?

Ką reiškia žmonių kentėjimai palyginus su šiais?

Ką reiškia prieš Kryžių mano kentėjimai?...

Tyliu, mąstau... atleidžiu žmonėms...

Ir lengva man darosi, tartum, naujo gyvenimo srovė dvelkia į mane iš to paveikslo, žemės imu nejausti, nuleistos rankos kyla sparnais...

Dieve, tu visa gali...

Tavyje aš visa galiu.

Vytas.

J. Vingius.

Laimingas neatsargumas.

— Nagi aš Vilniuje! Taip greita! Kur Kaunas, kur Vilnius, netaip jau arti. — Taip pats sau dėstė įspūdžius Jotvingis, eidamas iš stoties į miestą.

— Atsiprašau, panele. Ar negalėtumei man nurodyti, kuria linkme eidamas aš pasieksiu katedros aikštę? Klausė jisai vienos nepažįstamos, kuri lyg tyčia jau geroką galą kelio šalia jo žygiavo.

— A, tai, gerbiamasai, Vilniaus nepažįsti?

— Pirmu kart kaį gyvas jį nūnai regiu.

— Tai nepigu bus Tamstai kelias rasti. Vilniaus gatvės painios, net vietiniam gyventojui tenka netyčia paklysti. Jei patiktų mano patarnavimas, aš tamstai visą Vilnių parodyčiau. Nereikėtų nuolatos klausinėti. Aš šiandie visą dieną laisva.

— Ačiu, ačiu. Bet ar nebus tai išnaudojimas Tamstos gerumo?

— Neikiek. Aš pasirengus šiandien daug vaikščioti, kad ir viena.

Jiedu greit suėjo į artimą pažintį. Ji pasisakė esanti vietinio gydytojo duktė.

— Tamsta turi Vilniuje pažįstamų? — klausė ji.

— Nedaug. Ketinu atsilankyti pas Ilgį, Svainį ir Alušką. Gal, panele, juos pažįsti? Tai vietinių lietuvių veikėjai. Turiu jų adresus.

— O kas dabar Kaune girdėti? Vilniečiai visaip spėlioja ir negal supaisyti, kur tiesa.

— Tikrai, nūnai melai perdaug įsigalėję. Teisybė pro juos begalo sunku išvįsti. Kaune rengiasi, eis Vilniun.

— Taip? — lyg netyčia išspruko jai iš lūpų.

Jotvingis pastebėjo, kad ji išgirdus paskutinį jo atsakymą nervingai ir labai žymiai sujudo. Sprendė, kad tai moters įspūdingumas kaltas, delto ramiai baigė.

— Ir neilgai trukus.

Kalbos bėgo gana sparčiai. Ji daug kuo domėjosi, nuolat klausinėjo, pati daug pasakojo. Jotvingis džiaugėsi tokį linksmą vadovą gavęs. Dažnai jos buvo liečiami ir rišami painūs dienos klausimai. Jotvingio tai nestebino. Ko moters, anot jo, nūnai neprasimano! Nenuostabu, kad ir politika jų neaplenkta lieka. Kalbėjo ji grynai lietuviškai.

Tris valandas be paliovos nardė jiedu gatvių vingių vingiais. Ji buvo didelis Vilniaus žinovas, taip bent jam rodėsi. Atlankė visas gražiausias dailės žvilgsniu ar šiaip jau kuo nors įdomias vietas ir įstaigas. Apžiūrėjo muzėjų ir universitą. Buvo apie dešimty gražiausių bažnyčių. Šv. Jono bažnyčią Jotvingis rado gražiausią esant.

— Klysti, Tamsta. Šv. Onos daug gražesnė, — papriešino ji.

— Tik pastebėk, panele, kokis šv. Jono iškilmingumas!

— Tik pastebėk, tamsta, koks šv. Onos stiliaus miklumas, lengvumas, grynumas!

— Aš esu girdėjęs, kad šv. Jonas daugeliui labiausia patinka.

— O aš tikrai žinau, kad pats Napoleonas gailėjosi negalįs šv. Onos Paryžiun pasiimti.

— Tikrai, tikrai. Del ramybės sutinku.

Nė Vilniaus Siono jiedu neaplenkė, kur gerėjosi Izraėliaus pakrikusiomis barzdomis ir ilgais skvernais.

Pagaliau jiedu pasijuto Gedimino kalne. Jotvingis tyčia pagynai atidėjo šį kalną. Jame norėjo jisai ilgiau parymoti, pamąstyti, pasvajoti.

Vilnius kiek jis platus, didelis prieš jųdviejų akis raitės. Margi namų stogai, drąsūs bažnyčių bokštai, mėlyna Nerio vaga, — ties jų kojomis šliaužė.

— Nedaug pasaulio sostinių tokiais gražumais džiaugiasi, kai mūsų Vilnius, — prašneko jisai. — Didysis Gediminas turėjo būti dailininkas, kad jam šią vietą parinko.

Ir ėmė sekti geležinio vilko pasaką, plačiai vaizduodamas medžioklės triukšmą, nakties poilsį ir keistą Gedimino sapną. Štai regi jis didįjį valdovą bemiegantį lygiai čiapat, kur jiedu sėdi. Mato jis neramų jo rūpesnį, kas jam susapnuotą sapną įspės. Ve, ve, renkasi burtininkų būriai, mena, ginčijasi ir veltui, — ne tai Gediminas susapnavo. Ana praneša, jog ateina burtininkų bei žynių vyriausiasis, žilaplaukis Lizdeika. Taip, tai jis. Tai jo sidabrinė barzda, aukštas ūgis, lėta eisena. Kiek jo žingsny kilnumo, kiek jo veide slaptingos jėgos! Štai jis kalba, mena, — jis įspėja gilų valdovo sapną.

Kalne skubiai stiebiasi aukštyn akmens pilis. Aplinkui dygsta namų namai. Auga plečias Vilnius, savo galybę ūgdo. Jojo tai garbė — šimto geležinių vilkų staugimas...

Įsigilinęs praeities įvykių eigoj, Jotvingis ėmė aiškinti Vilniaus reikšmę Lietuvai ir aplinkiniams kraštams. Svarstė jį kaipo didžiulės valstybės sostinę, kaipo kultūros židinį, kaipo etnografinės Lietuvos galybės reiškinį ir sujungė, pagaliau, visas jo gajumo gijas vienan posman — praeities lietuvio sielon. Stebėjosi jisai mūsų tėvų drąsumu, dar labiau — jųjų mitrumu ir sumanumu pavojuj užėjus. Vertino jų organizacinius gabumus. Šiuo žvilgsniu trys jų būdo savybės jį vertė ypač gerėtis: tai begalinis laisvės mylėjimas, blaivus žvilgis del dalykų esmės ir politinis toleruotingumas. Netik geras savybes jis nužvelgė jųjų būde, — skaudžiais žodžiais jis plakė jų žarią savimeilę, pavydą ir kerštą-

vimus. Ši, tai, pasak jo, prakeikimo padermė Lietuvos nepriklausomybei yra pagraužiusi nevieną šulą.

Paskui ilgai jis tyrinėjo, kuria lytimi amžių eiga reiškėsi tautinė lietuvių sąmonė. Ilgais šimtmečiais atkaklių kovų su kryžeiviais jis matė ją buvus nepaprastai ryškią ir gilią. Jis davė daug pavyzdžių, kur ji išsiveržd avo aikštėn gaivalingu smarkumu. Jis įžiūrėjo, kad santykiai su lenkais nešė daug atmainų. Tikybinių, kultūrinių bei politinių veiksnių painiavos dėka lietuvių tautinė sąmonė ima silpnėti. Gimtoji kalba užmetama, pasisavinama svetimoji. Svetimi įpročiai paveržia vietą senųjų tautinių. Svetimų kraštų ydos vaišingai priimamos. Lietuvis dar skiria save aiškiai nuo svetimtaučio, bet jo tautinė sąmonė jau pavojuj: tautinė kalba ir papročiai jau pamesti, — jie gi stipriausi esti jos ramščiai. Taip, reikėjo dar kelių žingsnių pirmyn, kad gyvenimo sąlygoms pasikeitus su kalba dingtų beveik visai ir ... tautinė sąmonė. Tai 18 ir 19 amžiai, — pražutingiausi, jo nuomone, amžiai, kiek tik jų lietuvių praeitis yra mačiusi. Del šito nuolatinio tautos menkėjimo jis peikė ir skundė ne tiek svetimuosius, kiek savųjų apsileidimą. Jis labai savuosius kaltino.

Jis metė žvilgį į šių dienų vaizdą. Štai jis regi, kai tauta kelias. Praeities klaidas taiso. Didelis gajumas bei drąsa jos pasiryžimus lydi. Taip gražus, labai gražus vaizdas ... Oi, kai džiugina jis tokį ūgdo viltis! Tačiau ... jo žvilgis paliečia Vilnių, kurs šio didžiojo prisikėlimo nejaučia. Jo žvilgis nuklysta ten toliau į šiaudinę pastogę — ji Lietuvos prisikėlimo nesupranta ...

— Kur žuvo šio krašto garbės laikai, kad lietuvis jautėsi lietuvis esąs, kad savo vardą, it aidą, mokėj pareikšti ten, ei toli? Šio krašto mūsų tėvai milžinai įstengė atsarga ir kantrumu darbą kurti, ir kas sukurta buvo tesėjo sergėti pavyduolio rūpesniu nuo svetimųjų akių. Kur jų dvasia? Ir kas šiame krašte mums liko, taip yra maža. Vilnius? — Sapnuose pasinėręs Vilnius. Iš sapnų gimęs, sapnuose vėl pasinėrė. Kas kad plačiai kalnų šlaitais jis išsiraitęs šiaušias! Tai tik grobai. O, kad greičiau kiltų galiūnas, kuris jiems sielą įkvėptų! ... .

Šiuo šauksmu Jotvingis baigė kalbėjęs. Sugraudino jis pats save. Atsisėdo ant akmens. Žvilgį paleido į šiaurę klajoti, kad nieko nematytų ...

— Gerbiamasai! — staiga prašneko jo vadovas. — Tamsta man akis atvėrei. Aš praregėjau! ...

— Manęs, panele, klausi? — iš svajonių pažadintas jis peikėjosi.

— Kur ligšiol buvo mano protas! Ačiu, ačiu, gerbiamasai. Aš praregėjau.

Ji nutvėrė jo ranką, ją kratė ir spaudė abiem delnais. Akys jos žerėjo, veidai degė. Smilkinių gyslos įsitempusios mėlynavo.

— Iškur šitie dėkojimai? Nesuprantu, tikrai...

— O, kad tamsta ir nesuprastum! Ar galėjai mane kuo įtarti? Buvau mandagi, greita patarnauti, — geras žmogus. Prisilimenusi gi rengiausi įgelti Tamstą, kai pelkių piktoji. Klastingu...

— Ai, delko, tamsta, taip save skundi?

— Pamačiau savo kaltę, o ji taip didelė!... Gėda man prieš save pačią. Žinok tamsta, vienas, kad ligi šios valandos esu buvus „maištininko“ generolo valdžios slaptosios sargybos žvalgas. Dideliu uolumu ėjau jo pareigas. Aš tyriau tamstą patį ir tamstos tikslus. Buvau, tečiau gerų norų, — norėjau kraštui laimės nešti. Tamsta mane įtikinai, jog lietuvė esu. Man padėjei atsikratyti Judo uždavinio ir garbės. Dėkoju Tamstai. Tai tamstos nuopelnas.

Ji rengėsi eiti nuo kalno. Netikėtų įspūdžių užkluptas Jotvingis visai sumišo. Jis jautė, kad reikia kas nors jai sakyti ir nerado žodžių. Pagaliau susigriebė tarti:

— Man įdomu ir smagu tautietę atvadavus. Nuopelnas čionai ne mano, tik geros tamstos valios. Ką tamsta ketini dabar veikti?

— Esu sveika, darbo gi daug visur yra.

Sutraukti antakiai, sučiauptos lūpos rode, jog didelių pasiryžimų joje gema.

— Lik sveikas, tamsta. Tikiuosi ne paskutinį kartą susitinkame. Einu pas ponaį Mikšaši, žinomą Vilniaus lietuvių veikėją. Turiu jam daug papasakoti ir įspėti. Sudie Tamsta.

— Sudie, sudie. Linkiu visa gera!

Draugiškas rankų paspaudimas perskyrė abudu. Ji sparčiu žingsniu leidosi žemyn, rodos norėdama kuogreičiausia išnykti iš jo akių, kuriam baisią paslaptį atidengė.

Jis ją lydėjo vis dar nustebusiu žvilgiu ir kartojo pats sau:

— Kas tai galėtų pamanyti! Tokia graikšti, lipšni. Kas tai galėtų pamanyti...

— Laimingas neatsargumas!! — Nutarė tačiau daugiau atsarga vaduotis. Nevisumet gi šv. Jono, sako žmonės.

— ...Graikšti, mandagi...

10—X—1921.

Gyvenimo menas.

Nejaugi[1]) gyvenimas — menas? — paabejos ne vienas. Taip — vaikui jisai ne menas, o žaislas. Štai vaikas žaidžia kareivį. Užtenka jam geros skiedros, kad įsivaizduotų jisai generolu esąs. Arba, štai jisai žaidžia vilką. Jis — vilkas, draugai — avys. Kaip jis žiauriai tas „avis" gaudo, tačiau nė vienos neužgauna. Tat jo gyvenimas. Kitokio gyvenimo jisai nežino. Jisai nežino, kad yra kareivių, generolų, kurie ne medinius kardus vartoja, kad yra vilkų, kurie ne taip aveles gaudo, kaip jis savasias, o jeigu visa tat ir žino, tad nieku būdu nemano, kad ten žiauriau elgiamasi, negu jisai elgiasi. Bet prabėgo metai, kiti — ir tasai laimingas dausų gyvenimas, tasai žaislas tampą šios žemės tikrybe. Nebėra gyvenimo — žaislo, — toliau eina, ar bent turėtų eiti gyvenimas — menas.

Menas yra gebėjimas kurią nors medžiagą taip sutvarkyti, taip išdirbti, kad ji, kiek galima, tobuliau išreikštų kokią nors mintį, idėją. Todėl kalbėjimo menu vadiname gebėjimas taip sutvarkyti žodžius, kad jie tobuliausiai išreikštų mintis, jausmus. Kiekvienas mūsų rodos, ką nors gyvena, ką nors galvoja, tačiau ar kiekvienas mūsų yra meninin̄kas tikra to žodžio prasme? Kiekvienas, be minčių, turime daugybę žodžių, tik ne kiekvienas sugebame tuos žodžius taip sutvarkyti, taip sugrupuoti, kad jie — tie žodžiai — taip tobulai išreikštų aną mintį, jog jų veikėjui būtų galima duoti meninin̄ko vardas. Kiekvienas mūsų turi rankas, pirštus, tačiau ar kiekvienas mūsų gali paskambinti pijanu taip, kad tuo savo skambinimu išreikštų kurią nors mintį, idėją? Ne. Taip pasinerti tonų pasaulyn, kad sugebėjus akordą su akordu įvairiais būdais jungiant iškelti aikštėn tamsiausias savo sielos gelmes, švelniausius virpėjimus, gali tiktai meninin̄kas.

Paimti dviratį, užsėsti — gan lengvas dalykas. Bet užsėdus mokėti jį valdyti, kad jis eitų kartais lėčiau, kartais — greičiau, kartais — visai greitai, kad eitų tiesiai keliu, o ne griovin, arba, pagalios, kad jis nevirstų, o eitų, — tat jau kiek sunkiau, nors dviratis, rodos, taip paprastas įrankis: kelios taisyklės tereikia žinoti, kad jį valdžius.

Na, o gyvenimas ar irgi taip paprasta? Anaiptol. Aplinkybės, visuomenė, luomas, mes patys, mūsų būdas, patraukimai, norai, geiduliai, kūnas su savo ydomis ir silpnybėmis, — koks įvairumas ir painumas! Ir tačiau žmogui visa tat reikia sutvarkyti, sugrupuoti, kad visa toji paini medžiaga, rodytų jo mintį, idėją, kad ji būtų jam, kaip

---

[1]) Kai kurios mintys imtos iš Willibald Lauck S. J. „Lebenskunst" („Stimmen der Zeit" 1921 metų lapkričio m. sąsiuvinys).

poetui — žodžiai, tapytojui — dažai, architektoriui — akmens, — žodžiu, kad jis ją valdytų. Ne. Gyvenimo menas — sunkiausias menas, tat menų menas.

Svarbiausias dalykas menui — idėja. Idėja jungia žodžius į veikalą, idėja daro iš akmenų bažnyčią, idėja, derindama dažus, duoda paveikslą.

Ir kaip menka tų žmonių buitis, kurie neturi jokios idėjos, sulig kuria galėtų tvarkyti savo gyvenimą? Jie blaškosi į visas puses, kaip laivas be vairo, tai vėl jie stovi vietoje, kaip laivas be burių, ir laukia kol bangos juos kur nors numes. Jų gyvenimas — tat akmenų krūva, o ne bažnyčia, tat dažų košė, o ne paveikslas, tat netvarkinga žodžių srovė, o ne veikalas. Ne jie, bet juos gyvenimas tvarko, kūnydamas aklo chaoso idėją.

Idėja yra meno veikalo siela. Kiekvienas organizmas turi tiktai vieną sielą. Tad ir meno veikalas privalo turėti tik vieną idėją, kuri visa apimtų. Mintys, be tvarkos, viena paskui kitą metamos, nedaro meno veikalo. Iš antros pusės, meno veikalas gali būti ir vienas sakinys, jeigu tik jis pilnai išreikštų kurią nors mintį. Menkas kalbėtojas tas, kuris kalbėdamas visa ką paliečia, bet nieko pilnai, aiškiai neišsprendžia; o didis kalbėtojas tas, kuris kalba trumpai, bet mintį aiškiai išdėsto, įrodo. Labai daug minčių tarp beprasmių sakinių iškelia pamišėliai. Jie savo minčių eigos netvarko, o leidžia toms mintims eiti, kaip jos nori. Bet ar tat kalba? Tai kalbėjimas, o ne kalba. Taip ir kalbos mene.

Lygiai taip ir gyvenimo mene. Daugelis žmonių viską ima, bet nieko nepaima. Jie skaito ne vienas knygas, bet drauge kokias penkerias. Visus laikraščius jie stengiasi gauti, bet retai kurį teskaito. Kiekvienas naujas knygas jie skuba įsigyti ir kiekvienos tiktai įžangą teperskaito. Visose draugijose jie dalyvauja, bet nė vienoje nedirba, o jeigu ir dirba, tad be jokios tvarkos, be jokio plano. Jeigu jie daugiau prasilavinę žmonės, jų sąsiuviniuose rasite keliolika straipsnių pradėta ir nė vieno nebaigta. Kartais jų darbai sunku suprasti. Kartais pasirodo jie labai pamaldūs, kartais gi dvejodami žiūri į tikybos dalykus arba ir visai juokiasi. Šiandien jie prašo savo draugų kariškių, kad jiems aiškintų karo dalykus, rytoj eina muzikos mokytis. Tai nėra „Pagiedrulių“ Napaliai. Ne. Napalio sąmonėje po nemažų, tiesa, šokinėjimų įsivyravo viena idėja — Tėvynė. Šių gi žmonių gyvenimas panašus į to pamišėlio kalbą, kurs eiles beprasmių pasakymų berdamas, kartais daugelį minčių paliečia, bet nė vienos neišsemia. Deja, tokių žmonių šiandien yra labai daug. Ir literatūros bei dailės dekadentizmas — tai tik tikriausia šių dienų dvasios dekadentizmo išdava. Paskaitykime „Sekmosios Dienos“ literatų kūrinių, pasižiūrėkime kad ir „Dainavos“ iliustra-

cijų, ir visi šitie dalykai neprimena pamišėlio bylos. Tačiau tat yra mūsų pačių, mūsų sielos atvaizdas. Daug žinome, daug norime gera, bet ko — nežinome. Šiandien tas rūpi, rytoj — kitas, poryt — dar kas nors. Tad ir išeina:

Sienos siūbuoja. Palubės supas.
Šiandien aš — varnas, ryt — kibirkštis,
Vakarą — pančiai, rytą — padangės.
Siellai ir lapui — viena buitis.
O tų visų siūblavimų aiški pasekmė:

Laužas sukurtas — degink, kas šventa. Kartais viena kita idėja kiek ilgiau užsilaiko sąmonėje, kiek ilgiau jai gyvenama, bet ji pati taip iškraipoma, kad sunku ir beužmti:

Jos draugas — aš. Ji — lietuvaitė.
Tai girios medžiai supami.
Aš — vaidila. Ji — pasakaitė.
Ir man krūtinė nerami.

Lygiai „Dainavos" paveikslai. Trūksta mums idealo, kuriam vienam visą gyvenimą tedirbtume, kuriam save paaukotume, trūksta minties, kuri visą gyvenimą mus lydėtų, visus mūsų darbus tvarkytų.

Tikras meno veikalas nebūtinai turi būti painus. Ne. Imkime mūsų dainas. Kaip jos paprastos, o tačiau žmogų paima į savo rankas. Būk tu linksmiausias, o išgirsi „Siuntė mane motinėlė", arba „Ne vėjas pūtė", — tuojau kitokią nuotaiką savyje pajusi. Iš antros pusės, meno veikalas nebūtinai turi būti didelis (ne idėjos, ne turinio, bet turio atžvilgiu). Goethe's ne vien „Faustas" didis, bet ir jo trumpa dainelė „Ueber allen Wipfeln ist Ruh'". Taip ir žmogaus gyvenimas. Galima labai trumpai paprasčiausiose aplinkybėse gyventi, tačiau daug padaryti. Ne visi gi šventieji cirko arenoje mirė.

Meno veikalas neturi nieko nereikalinga ir nieko jam netrūksta. Imkime klasinės poezijos veikalus. Kas juose nereikalinga arba kas galima išmesti? Lygiai tokį reikalavimą gyvenimo menas kelia gyvenimui. Žmogus nieko neprivalo daryti nereikalinga, bet ir nieko nepalikti nepadaręs, kas reikalinga. Tad, pirmą darydami, pasižiūrėkime, ar tat mūsų didžiausiam kūriniui reikalinga, ar ne. O gyvenimui reikalinga tat, kas reikalinga jo idėjai išreikšti.

Meno veikalas juo didesnis, tuodidesnė, aukštesnė jo idėja. Ar begali būti aukštesnė gyvenimo idėja už krikščionybės idėją — Kristų? Sekti Kristumi — va vyriausia ir vienintėlė krikščionies pareiga. Kristus — va aukščiausiło žmogaus, didžiausio meno kūrinio, gyvenimo idėja. Tačiau žmogus, šį didžiausią meno kūrinį kurdamas, juoba privalo

būti tikras menininkas. Ar lengva vaizdakaliui iš kieto akmens padaryti stovyla? Bet jis drąsiai imasi plaktuko ir kalto. Akmens skeveldros viena paskui kitą krinta žemyn. Jau jis nuvargo, rankos kruvinos, tačiau nedelsia, nesilsi. Sunkiausias rankų darbas pabaigtas, prasideda dvasios darbas. Vaizdakalys užmiršta visa: paskęsta savo kūriny, užsibrėžtą idėją bereikšdamas. Ir po tiek taip sunkaus, kančių kupino laiko, prieš jį jau ne akmuo, o gražiausia stovyla. Tad juo labiau žmogus, didžiausią meno kūrinį kurdamas, privalo nedelsti ir nesilsėti. Visus įrankius Katalikų Bažnyčia nurodo, žmogui belieka — dirbti.

Mes ruošiamės būti įvairių sričių menininkais. Visų pirma turime būti gyvenimo menininkais.

Stud. Jurgis Krasnickas,
Miunsteris
Vestfalijoje.

Gl. T.

Kristaus golgota. *)

„Aš ėsmi kelias tiesa ir gyvenimas; niekas neateina pas Tėvą kaip tiktai per mane.“ (Šv. Jon. XIV. 6.)

„Kada būsiu paaugštintas nuo žemės, visus į Savę patrauksiu.“

Ilgus amžius žmonija klajojo, neatrasdama tikrosios gyvenimo tiesos. Žmogaus protas galvojo, filosofavo, bet silpnutis... klydo ištvirkimo keliais. Galop, žmonijos Žadėtasis, pasaulio Išganytojas tamsiąją žmonijos kla,onę sustabdė. Šviesi Kristaus Evangelijos moralybė, kilnios Dievo, nemarumo ir kitos dogmos, augštos lygybės, brolybės ir meilės idėjos, — žodžiu, kultūra pražydo, pažinus tikrąją gyvenimo Tiesą — Kristų, bet Kristų prikryžiuotąjį.

Golgota, Kristaus Kryžius, — štai šaltinis gyvenimo tiesos! Kristaus Kryžiaus tikėjimas, ne kas kitas, praskleidė dieviškosios moralybės brangumynus! Ne kitaip, kaip su Kristaus Kryžiumi rankoj ji buvo skelbiama! Visur, kame tik pasirodė Kryžius, dygo dorybės, klestėjo civilizacija ir tai... net tyrumų tolumose!... Kame — gi jis tapo išgriautas, išmestas, — ten grįžo atgal barbariškumas, tamsa...

Toki tai Golgotos Kryžiaus galybė! Drąsiai galime sakyti: jei dar ir dabartinė visuomenė, žmonija laikosi, visai nesuira, tai tik ačiu Golgotos Kryžiui! Visuomenė laikosi

*) **Mintys semtos iš A. Nikolas'o „Mokslas apie atpirkima.“**

kvepuodama krikščionystės gamintu oru, nors josios tyrąjį šaltinį — Kryžių — kaskart pradeda labiau pamiršti. Tačiau nieks jos nuo Kryžiaus atskirti negali, nes ji taip žūtų. Juk, žinome, netrūko ir Kryžiaus reformatorių; štai jie: sensimonistai, furieristai, humanistai, panteistai — visi naujų dogmų tvėrėjai, Kristaus „naujintojai“ Bet koki jų darbo vaisiai? — Niekai. Nes Evangelija tai stebuklingoji manna, kuri reikia priimti tiesiog iš dangaus, nuo Golgotos Kryžiaus. Sumaišyta gi su žmogiška išmintimi, ji genda ir mirtį gamina.

Mūsų laikai pradeda pamiršti Kristų; Jo Kryžiaus mokslas yra apleidžiamas. Dabar gaminami nauji idealai, idealai žmogiškos išminties, kurie būk pakeisią dieviškuosius. Kristaus Golgotą jau pamirštama, ji nebetraukia į save žmonijos širdies. Nenuostabu, kad ji kaskart žemyn slūgsta.

Todėl ir moksleiviją labai svarbu atnaujinti, sustiprinti krikščioniškasias pažiūras, kad gyvenime pasekmingiau galima būtų „viską atnaujinti Kristuje“. Apleiskime valandėlei šią kraujo žemę, pakilkime į Kristaus Golgotą ir pasiklausykim Jo Kryžiaus mokslą.

* * *

Kartą fariziejai paklausė Kristaus: „Mokytojau! Koks yra didysis įsakymas Įstatyme?“ Kristus atsakė: „Mylėsi Viešpatį tavo Dievą iš visos tavo širdies, iš visos sielos, ir iš visos minties. Tas yra didžiausias ir pirmasis įsakymas. Antrasis-gi tam panašus yra: Mylėsi tavo artimą, kaip patsai save“.[1])

Tai pagrindiniai krikščionystės dėsniai. Panaikinkime, išbraukime juos, — krikščionystė, ta skaisčioji, viską gaivinanti pavasario saulė, išnyks; paliks tamsi, biauri gyvenimo naktis ... Todel ir kiekvienas geras katalikas privalo tuodu krikščionystės dėsniu nuolat atsiminti, jais gaivinti savo širdį, jų kas-kart tobulesnį atsiekimą statyti savo gyvenimo idealu, tikslu.

Visų pirma: „Mylėsi Viešpatį Dievą tavo...“. O Dievuje: „... artimą, kaip patsai save“.

Bet kas yra Dievas? Kad Jis pamilti, reik pirma Jis gerai pažinti. O kas mano artimas? — Artimas kiekvienas žmogus, toks žmogus, kaip ir aš. Bet kas-gi aš? — Pažink pats save, o tada ir artimą pažinsi ir jį geriau pamylėsi.

Tinkamas įsigilinimas Kryžiaus paslaptyje suteikia puikiausį atsaką tiemdviem klausimais. 1. Golgota, Kristaus Kryžius praskleidžia visus Dievo privalumus ir tuo palengvina Jį pažinti ir pamilti. 2. Kristaus Kryžius supažindina

---

[1]) Mat. XXII, 36—40.

mus su mumis pačiais, nurodo žmogaus vertybę ir jo tikslą.

Prigimties stovyje Dievas žmogui apsireiškia trejopu būdu. Dievas į žmogų kalba per gamtą, savo tvariniais. „Jei laikrodis liūdija savo dirbėją, rūmas — architektą, rašo Volteris, kodėl-gi pasaulis neskelbtų savo Tvėrėjo. Kuris-gi augalėlis, kurs gyvūnas, kuri žvaigždė neapsako To, Kurį Platonas vadina amžinu Geometru?“ Ištikro, kiekvienas, gerai patyrinėjęs gamtą, drauge su Linnes' sušuktų[1]): „Išvydau Dievą praeidamas kaip Moizė, išvydau Jį ir mus žebęs sunebylėjau. Pavyko man Jo ženklus tvariniuose surasti; kiek galybės, išminties, nesuprantamos tobulybės net mažiausiuose, menkiausiuose!“

Tačiau ne visuomet toji Dievo tvarinių kalba žmogui yra aiški. Nes ji vis-gi nesako kokiame laipsnyje Dievas gas. geras. O vėl, kaip tankiai žmogus atsiduoda neprotingam tvariniais naudojimuisi; istorija liūdija net stabus, dievaičius, žmogaus iš Dievo tvarinių pasigamintus.

Antru būdu Dievas žmogui kalba jo sąžine. Žmogus trokšta tiesos, grožės, laimės; tačiau to viso žemėje nesurasdamas, šaukia Šv. Augustino žodžiais: „Nerami mano siela, pakol neatsilsės Tavyje.“ Bet ir sąžinės balsas ne kiekvieno ir ne visuomet yra girdimas. Sugedusios žmogaus gimties pasekmės — geiduliai tankiai tąjį sąžinės balsą užslopina. Kas-gi tada daryti?...

Galop Dievas apsireiškęs yra pirminiu apreiškimu. Bet tik keletas išminčių jį pusbalsiai kartojo. Žydų tauta nors ir užlaikė Dievo vardą užrašytą, bet Jis, palikdamas akmens lentelėse menkai buvo įsigalėjęs jų širdyse, gyvenime. Todėl jis netvėrė kilnios moralybės, paliko „mirusia raide“; neikėjo-gi drąsios, veiksmo ir gyvenimo.

Taip tad Dievo apsireiškimas trimis naturaliais būdais buvo neužtektinas. Žmogus tinkamai Dievo nepažino ir negalėjo siekti Jo tobulybės. Taip-pat žmogus nepažino ir pats savęs. Žmogus atrodė lyg laivas audringoj juroj, negalėdamas, aptemus žvaigždėms, atrasti savojo kelio. Todel jis gyveno tamsoj, nepažindamas nei tikrojo kelio, nei tiesos, nei gyvenimo. Nes nepažino nei Dievo nei pats savęs.

Tokiame stovy Kristus, Dievas — Žmogus pasaulį rado. Savo dievišku mokslu gyvenimą apšvietė, paliko dangiškų dorybių perlas. Atpirkęs žmoniją kryžiumi, į save visus patraukė. Žmogui prašvito gyvenimo idealas — Dievas, jis pažino pats save.

Kristus buvo Dievas — Žmogus; t. y., Dievas tapo Žmogumi. O, koks tai stebėtinas, nesuprantamas įvykis! Ir visa tai padarė, kad išgydytų žmoniją, pakeltų žmogų! Iš

---

[1]) Linné—buvo garsus gamtininkas.

vaistų stiprybės, spręskime ligą. Jei Dievas tampa Žmogumi, kad žmogų išgelbėjus, sakykite, koks-gi tai buvo žmogaus stovis?... Bet jei toks stebūklas įvyksta dėliai žmogaus, kuomi-gi ištikrųjų žmogus yra? Koki žmogaus vertybė?

Galop, Golgota iškelia Kryžių!... Ant Kryžiaus miršta Kristus... Nuliūdo įtikėjusios širdys... Dangumi nušvytęs pasaulis, lyg apsiniaukė... Taip, apsiniaukė, bet kad dar skaisčiau prašvistų!... Kristus, Dievas — Žmogus jau prisikėlė! Prisikėlė mūsų Vadas, prisikelsime ir mes amžinajam gyvenimui... „Aš jus prikelsiu paskutiniąją teismo dieną“, — sako Kristus. Grandinis, vienijąs žemę su dangumi, aiškus, viltis jau skaisti!...

Kryžiaus filosofija sutrupino Zenoną ir Epikurą. Neesi Dievu, neturi teisės pats save garbinti, pats būti savo tikslu, kaip mokino Zenonas, esi menkas tvarinys. Tačiau neesi nė žemės kirminas, tad neprivalai, kaip skelbė Epikuras, naustis geiduliuose ir materijoj, pamynęs proto ir doros brangumynus. Pakilk! — Esi žemės karalius ir Dangaus sūnus!... Todėl neprivalai nusiminti, bet kovoti su viltimi ir laukti pergalės vainyko!...

Tokios tai mintys apie žmogų trykšta iš Golgotos Kryžiaus.

* * *

„Esmi, kas esmi, buvau ir busiu; joks žmogus neįstengė pakelti mano uždangos“. — Toks parašas puošė senovės Egipto svarbiosios šventyklos anga. Jis kalbėjo apie Dievą.

Ištikro, joki filosofija neįstengė pakelti Dievo uždangos. Ir kada krikščionybė žengė į civilizuoto pasaulio sostinę, buvo galima matyti parašą: Nežinomajam Dievui. „Tą jums nežinomąjį Dievą aš skelbiu“, — tarė šv. Paulius, ir skelbė prikryžiuotąjį Kristų.

Krikščionystė tat pakėlė Dievo uždangą!... Dievo privalumai prašvito pilnoje savo skaistybėje. Kiekvienas žmogus gali gaudyti ir į širdį rinkti begalinių Dievo tobulybių spindulėlius ir taip kas-kart kilti augštyn prie Ideało.

Pažvelgkime į Kryžiaus praskleistus Dievo privalumus: šventumą, teisingumą, meilę, išmintį, galybę.

Šventumas. — Koks kilnus šventumas! Kaip-gi augšta idėja apie Dievą, Kurs atmeta įvairias deginamasias aukas, aukas daromas žmonių, ir reikalauja dieviškos!... „Dievo Sūnus, rašo Šv. Paulius eidamas į pasaulį, kalba: „Aukos ir atnašos tu nenorėjai; prirengei-gi man kūną. Deginamos aukos už nusidėjimą tau nepatiko. Tuomet aš tariau: štai ateinu[2])“. Tyrybe ir kilnybe tokios aukos sai-

[2]) Laišk. į Žyd. X, 5—7. [3]) Sv. Jon. XV. 13.

kuokime Dievo šventumą. Tik įsivaizdinkime, kas do neapsakoma augštybė!...

Teisingumas. — Jis apsireiškė Kryžiuje. Jei taip įvyko su Išganytoju, tad kaip-gi reikėtų pasielgti su pačiu nusidėjėliu — žmogumi?... Teisingumas, kaip ir šventumas, begalinis!...

Meilė. — Ar gali bebūti didesnė meilė? Dievas pats pašvenčia aukai savo Sūnų, Kurį aukuoja žmonių dėliai!... „Didesnės meilės už tą nieks neturi, idant kas guldytų gyvastį už savo prieteliusˢ)“, sako J. Kristus apaštalams, primindamas savąją auką. Ant Kryžiaus miršta, Kurs neprivalėjo mirti; miršta pats Šventumas!... Suprantami tad šv. Jono žodžiai: „Dievas yra Meilė: ir mes pažinom ir įtikėjom Meilei⁴)“.

O, koki Kryžiuje spindi Išmintis!... Išmintis ne žmoniška, bet dieviška. Dievas žmogų sutvėrė liuosą jojo paties labui, kad jis tobulintis galėtų. Jei ta liuosybė tapo blogam sunaudota ir žmogus nusikreipė nuo savojo tikslo, Dievas nenaikina, kaip žmogus, savosios tvėrybės. Priešingai, tą blogumą sunaudoja didesnei Savo garbei. Štai Antrasis Asmuo įsikūnija... Per 33 metus mokina gyventi. Dievystės išrodymui daro stebūklus... Galop ant Kryžiaus kenčia ir miršta už žmoniją... Ta Kryžiaus auka tampa neišsemiamų malonių šaltiniu!... Žmogui belieka jomis naudotis, stiprinant savo silpnybę.

Ta išmintis kai kurių niekinama, atmetama; ta išmintis ne žemiška, bet dieviška, viršgamtiška, todėl kai kurių ir nepripažįstama. Juk suprantame, kad ir Kristaus paskelbtoji moralybė yra viršgamtiška, priešinga išdykusio pasaulio išminčiai, o tačiau jąja dabar beveik visi gėrisi. Taip-pat žinome, kokias priešinybes jai reikėjo pradžioje pergalėti. Pasaulis prieš ją kilo, kaip prieš kokią kvailybę. Tačiau nulenkė savo puikybės galvą. Bet moralybe Kryžiaus nepastovi. Todėl pasaulis ir Kristaus Kryžiaus išminčiai turės nusilenkti!... Teisingai tat yra pasakęs Russo: „Jei Sokratas mirė kaipo išminčius, tai Kristus mirė, kaipo Dievas.“

O, begalinė išmintis!... Išmintis atpirkti žmogų ne angelu, bet Žmogumi — Dievu, nes to reikalavo Jo teisybė. Kaip per žmogų prasikaltimas, per Žmogų — Dievą atpirkimas.

Begalinė Dievo galybė apsireiškė pasaulio tvėrime. Ypač-gi Jo galybė žymi Įsikūnijime: galybė sutaikinti Dievišką ir žmogišką prigimtį!... Žodis tapo Kūnu! „Nieks neima mano dušios nuo Manęs, bet aš Pats ją guldau, ir turiu galę ją paguldyti ir atgal atsiimti.“ (Šv. Jon. X, 18). Ar begali būti didesnė galybė už galybę atiduoti ir atsiimti gy-

---

⁴) I Laišk. Šv. Jon. IV, 16.

vybę?!... Ar begali būti didesnė galybė už galybę nusižeminusio ir visų žeminamo „dailydės Sūnaus“, Kryžiaus mirtimi sugriovusio stabmeldijos ir Cezarų galybę?!...

„Jei esi Dievo Sūnus, nužengk nuo Kryžiaus“, — kalbėjo žydai Prikryžiuotam, — „tad mes į Tave įtikėsim“. — Kristus nenužengė. Kodėl? — Todėl, kad buvo tikrai Dievo Sūnus ir nenorėjo atšaukti savo pranašystės: „Kad būsiu paaugštintas nuo žemės, visus patrauksiu“. Išsipildė! Pasaulį Savesp patrauk^ ir nūn savo mirtimi žmonijai tikrąjį gyvenimą dalina. Kur čia galybės rubežiai?!...

* * *

Štai Golgotos Kryžiaus mokslas. O, koki puiki Jame simetrija, kaip patenkina žmogaus širdį!... Kryžiaus tiesa visiems prieinama: suprantama vaikeliams, veržianti angelų protus. Tvirtėjant protui ir ji auga, plečiasi begaliniai, nes yra begalinio Dievo paveikslas.

Kryžius praskleidė visus Dievo privalumus, kurie, pažinti, nejučia traukia žmogaus širdį mylėti augščiausiąją tiesą, grožį, gėrį — Dievą. — Tai mūsų gyvenimo uždavinys kas-kart karščiau liepsnoti Jojo meile!...

Nuo Kristaus Golgatos trykšta kilniausias žmogaus supratimas, deliai kurio Dievo Sūnus nepagailėjo brangiausio Kraujo!... Kristaus Golgota mus mokina, kaip lygiai mylėti, vertinti ir savo artimus. Be to, ji mums dar kalba, kad ir mes savo gyvenime privalom lengvinti Atpirkimo darbą, darbuodamės Dievo garbei ir žmonių naudai, nesibijodami nei vargų nei sunkybių. — Tai ir-gi mūsų gyvenimo tikslas, uždavinys.

Tokios tai mintys šviečia nuo Kristaus Golgo os, kurias gal tik ne kiekvienas nori suprasti. Mes, draugai-ės, tankiai į Ją kelkime savo akis, ten jieškodami gyvenimo tiesos, stiprybės, suraminimo. Žinokime, kad Kristaus Kryžiuj glūdi kilniausi filosofija — tvirčiausis mūsų įsitikinimų pamatas. Todėl: ar prislėgti gyvenimo naštos ir netekę pajėgų, ar užplūdus nebvilčiai ir dingus kilniosioms idėjoms, — mintimis kopkime Golgota į Kryžių!... Ten atsiilsėsime, ten atsigaivinsime, ten įgausime skaisčiųjų gyvenimo idėjų ir vėl drąsiai žengsime tikruoju Kristaus keliu.

„Aš esmi kelias, tiesa ir gyvenimas! Kas seka Mane, nevaikščioja tamsybėje.“

1—VIII. 20.

Tiesos Žodis.

Graži Mesijanos šalis. Visuomet mėlynas, tyras, beribis dangus, visuomet kaitri saulelė, į kurios veidą nedrįsta pažvelgti nors ir skaisčiausioji tos šalies mergužė. Toli-

muose Mesijanos ribų rytuose ir pietuose randasi uolų kalvutės, apaugusios krumokšniais arba apklotos storu smėlių uždangalu. Toliau į vakarus ir žiemius tęsiasi lygus laukai su ryžių ir kviečių jūromis, kuriose kyšo lyg begalinė daugybė nedidelių žalių salų — tai tos šalies gyventojų sodybos, paskendusios vynuogių soduose. Per visą šalį raitosi, kaip žaltys, rami krištolinė Mėlynoji upė kurios gelmėse vidurdienį saulutė nardo įkaitusius savo spindulius ir sodai linguoja galvas, žiūrėdami į Mėlynosios veidrodį. Toji upė pradžioje teka iš vakarų į rytus, o paskui pasisuka į žiemius. Čia tai ir baigiasi jos rami kelionė, nes toliau tenka stoti kovon su kalnų milžinais sau keliui prasiskinti į plačiąsias melynąsias jūružes, kurių krantus, lyg tyčia, apstojo iš šiaurės ir vakarų aukšti kalnai su savo amžinais, skęstančiais danguje sniegais, margomis akį veriančiomis pievomis, žemiau ąžuolų ir bukų miškais ir pagaliaus vinuogynais. Baisi Mėlynoji upė, kada stoja kovon su kalnais: nematyt pirmiau ramaus jos veido. Ji, kaip pažeistas liūtas, blaškosi, mėtosi į šalis, lyg dantimis drasko, stačius kalnų krantus, ji šniokščia, putoja, ūžia, blaškosi, kaip įsiutusi minia, kurios niekas nesuvaldys, o statūs kalnai pasvirę ramiai šypsos žvalgydamies į šelstančias Mėlynosios bangos ir kai kada lyg pasityčiodami nuridina akmenį į bangas, kurios dar labiau sujunda. Taip grumdamasi, keletą varstų Mėlynoji varo savo vandenį, kuris suprakaitavęs kyla iš dalies balta migla aukštyn. Netoli jūrų keletas varstų Mėlynoji nuilsusi prasiplėtusi vėl teka ramiai. Bet kalnai tur būt tik vienai Mėlynajai tesusimylėjo, duodami prieš kelionės galą truputį atsilsėti, nes kaip šiaurės pakrantė, taip ir vakarų kalnai prieina prie jūros ir tie milžinai, lyg saugote saugo ramius gyventojus nuo neramios jūružės, kuri vis kažin ko blaškos, ieško, nerimsta, kaip plaka, blaškos žmogaus širdis, kaip nerimsta žmogaus siela, ieškodama meilės, grožio ir tiesos. Nors stovi Mesijanos kalnai, lyg siena nuo jūros ir daužo bangas, ištrėkšdami krištolines ašarėles, bet jūružė surado vietų, kur galima prarėžti sau taką, ir įsiskverbėt arp kalnų, sudarydama gan ilgus fiordus, kad čia atsilsėtų po sunkių audros verpetų, kur niekas negali pažvelgti, jei bent aukštoji saulelė arba stiprus ir drąsus kalnų ir erdvių sūnus erelis.

Graži, linksma ir maloni Mesijanos gamta, bet skurdi ir liūdna buvo jos gyventojų dalelė prieš du tūkstančių su viršum metų, kuomet valdė šalį valdovas Gladijus. Jis uždraudė žmonėms reikšti savo jausmus daina, giesme ir muzika, nes bijojo, kad žmonės tuo visu nesukurtų savo širdyje liepsnelės prie laisvės, kurią pati gamta savo mėlynu dangumi, aukštais kalnais žadino žmonėse. Gladijus visiems įsakė atiduoti visus muzikos įrankius, ir jeigu pas

ką jis atrasiąs — tas bus įmestas dešimčiai metų požemin. Už dainos sudainavimą buvo pasakyta, būsiąs nubaustas taip, kad visą gyvenimą liks valdovo vergas, kurį valdovas galį atiduoti kaip vergą savo didžiūnams, arba kitos šalies valdovams; bet jei nubaustasis vergas išgirs kitą dainuojantį ir kaltininkas bus surastas, tai tam vergui tenka būti kareiviu arba kitokiu tarnu dešimtį metų. Patys žmonės turėjo varžyti kitų žmonių jausmų pasirodymą ir įdavinėti vienas kitą; bet suprato jie, kaip brangi daina ir kaip sunkus vergo gyvenimas; tad įkliuvę valdovui nesistengdavo kitų įduoti, kad tuo galėtų palengvint savo gyvenimą. Giedoti net Maldykloje Aukščiausiajam Jahve, kurį garbino žmonės, taip gi buvo visiems uždrausta. Galėjo giedoti tik dvasiškiai arba tie žmonės, kuriems dvasiškiai iš valdovo gaudavo tam tikrą leidimą. Prie šventyklos durų stovėdavo du arba daugiau šarvuotų kareivių, žiūrinčių įstatymų vykdymą.

Piemenys, kur ganydavo bandas kalnuose, ir žvejai galėjo dainuoti, nes jie būdavo toliau nuo žmonių, nuo valdovo sargų. Geriausia tai piemenims: trimituoja sau ragelį, nors su baime, ir žiūri kaip gyvūnėliai ėdrinėja, kaip erelis padangėmis skraido, o žvejui ir su jūra reikia kovoti, ir tinklas daboti, pagalios ir dainuoti jūroje sunku. Bet visgi šių žmonių siela buvo kur kas laisvesnė; tad daug kas linkdavo ton pusėn, nes ir nuo persekiojimų galima lengviau pasislėpti, arba pabėgti visai iš tos šalies. Ir bėgdavo žmonės. Bet jei bebėgantį sugaudavo, tai vistiek gyvenimo nebebuvo. Juk valdovo sargai aiškiai žinojo, kad bėga neapkęsdami valdovo ir jo įsakymų; tad ir visus bėgančius lydėdavo mirtis. Negeresnis buvo ir medžiaginis mesijaniečių padėjimas, nes ir čia daug valdovas reiškė.

Jis atskirai savo žemių nelaikė, nes beveik viskas skaitėsi jo nuosavybė. Todėl javai ir visa kita turėjo būti surašyta ir tam tikras skaičius atiduotas valdovui. Žmonės slėpė, kaip kas ką įmanė, nes kas daugiau turėjo, tas daugiau davė, ir iš to liko patys sau vagys. Taip laikui bėgant žmonėse išsidirbo vergų būdas, į save žiūrėjo jie taip pat kaip į daiktą, o į valdovą lyg į gyvą dievaitį. Visas mesijaniečių gyvenimas buvo apmiręs, trobos nuskurusios, apgriuvusios, tamsios, surūkusios — tikras kontrastas gamtai; vynuogynai ir laukai taip gi nuskurę. Bet sunkiausia buvo močiutėms senagalvėlėms, nes išvargusios išauginusios iki 20 met. savo sūnelį, kaip dobilėlį, ar trapią gėlelę turėjo nuskinti ir atiduoti žiauriojo valdovo tarnybon. Sunkus būdavo atsiskyrimas: motinų vargų galvelė, it pavytusi žolelė, sviro ant sukepusios krūtinės, akyse sužibėdamos, kaip deimanto burbulėliai, kaip rytmečio rasos, riedėjo ašarėles, drėkindamos vargų išvagotą veidą; ant lūpų stingo žodeliai, nuskambėję ore. Kas motinų skausmą ap-

sakys? kas supras?... Kieta valdovo širdis. Jos gi bejėgės; jos negali gailėtis išleisdamos sūnų, nes valdovui sūnus reikalingas, jis gins valdovo reikalus, kariaus su kitais pasaulio broliais, vadinamais priešais, ir ten galvelę padės; ir tai vadinama buvo narsumo garbe. Todėl motinos neprivalėjo gailėtis, bet džiaugtis. Bet ar vargo žmoneliams reikalinga garbė. Jiems jos nereikia: tesinaudoja valdovai. Ir kas iš tos garbės, jei savo sūnelių daugiau nematys. Jie jauni ąžuolėliai, merdės tyrame lauke perverta krūtine; jie mirties agonijoj šauksis močiutės, o ji toli, negalės nei akelių užmerkti, nei raminančio žodelio ištarti... Kas motinėles parems, kai jų galveles vargelis prispaus?... O gal dar sugrįžtų sūnus po dešimties metelių bet močiutė kietoje žemelėje ilsesis... Tik šiandien motinėlė turi džiaugtis, nes valdovas to nori... bet jo noras permenkas skausmui užgniaužti. (T. b.)

Fantazijos kūryba.*)

(Iš vokiečių kalbos vertė Vincas Jasulaitis).

Fantazijos reikšmė mūsų sielos gyvenimui yra be galo didelė. Šiam dalykui suprantama reikia ir atsidėti. Čia gali kilti trys klausimai: pirma, kas yra savo prigimtimi toji fantazija; antra, kurios reikšmės ji turi mūsų dvasios gyvenimui; trečia, kuriuo būdu ji turi būti didinama ir kuriama.

I.

Žmogus savo dvilypine kūno ir sielos prigimtimi turi dvejopą siekinį — lygiai tokį turi aukštesnį, dvasinį ir žemesnį, žemės pažinimo turinį. Mes pažįstame dalykus iš oro ir iš vidaus. Vidaus pažinimo objektams yra bendri pajautimai, pojūčiai ir atminimui fantazija, kur, paprastai, vadinama vaizdų ir kūrinių kūryba.

Arčiau ir tiksliau į dalyką įsižiūrėję matome, kad fantazija yra grynai pažinimo ir jausmo dalykas, kur vaizduojama reiškiniai iš oro labai dažnai net prieš mūsų akis nepakišti[2]). Jos kūryba yra: pirma, paveikslus, pasiimtus iš oro atvaizduoti; antra, tuos paveikslus laikyti ir vėl iškelti, visai nežiūrint į tai, ar jų kada prireikia ar ne. ir trečia, paveikslus ir vaizdus kaip tinkama kaitalioti ir tų amžių mainų įvairenybėje naujus dalykus kurti. Kaip paprastai

[1]) Moritz Meschler S. J. Leitgedanken katholischer Erzlehung IV, Erziehung und Bildnng der Fantazie".

[2]) Trumpai ir aiškiai šv Tomas: Vis enim imaginativa est apprehensiva similitudinum corporalium, etiam rerum absentium quarum sunt similitudines Summa theol, 1, 2 g. 15, a, 1)

žmogus, taip ir jo fantazija, nekuria jos vaizdų medžiagą, bet ima pojūčiais iš oro, ją sau susitvarko ir susiskirsto kaip patinkama. Be to, yra žinoma, kad fantazija ne tik dalykus ankioja ir laiko, bet ir kuria. Vadinasi, ji nėra vien koks podėlis, kur seni radiniai laikomi sudėti įvairiems galams, bet ir toji didelė dirbtuvė visuomet naujiems įvairiems vaizdams dirbti. Bet kada sykį paimti pojūčiai yra ne kas kita, kaip tieji maži išdaigstytį diegai, kūrinio pati vos pradžia, kur leidžia naujus gyvybės reiškinius, paveikslus, kur sutinka su visais orie (äusseren) esamais dalykais, regėjimu, klausa: su tonais, spalvomis, šviesa ir dvelkimais — leidžia ir ne tik atskirus paveikslus, bet ir visą daugybę suderintų, vaizdais reiškiamų asmenų, darbų ir išgyvento gyvenimo reiškinių. Visos be galo gražios eilių eilės, kūrinių kūriniai eina iš jos nenuilstamos ir neišsemamos kūrybos.

Teisinguose ir aiškiuose senovės filosofijos sakiniuose ir pažiūrose jau kyšo fantazijos apibrėžimas (definicija), — naujųjų filosofų kažin del ko kalbamoji fantazija taip keistai suprantama. Vieniems yra vidurys tarp jausmo ir proto, sielos turis arba sielos kūnas; antriems proto koks niekutis, menkos vertės sielos galvojimas — galvojimas vos paveikslais; galų gale tretiems tikras pasaulų principas, „pasaulio fantazija“, iš kur eina kiekviena buitis ir galvojimas[1]). Čia turime — pridedant ir tą seną fantazijos mokyklą — pažymėti tris apbrėžimus, kur turėtų duoti prieš akis dar aiškesnį fantazijos dalyką.

Pirma, fantazija nėra grynas dvasinis elementas, bet organinis. To dalyko grindimas čia yra toks. Pirmų pirmiausia čia yra principas, jos veikimo šaltinis tėra oro objektas (Aussending), kitaip betariant, jos veikimas pareina nuo paimtų įspūdžių. Ji neranda jokių naujų tonų, jokių spalvų, bet veikia vos tomis iš oro pasiimtomis. — Toliau tatai yra pati medžiaga, vos kažin koks jausmo elementas, jausmo paveikslas, bet ne grynas dvasinis nepriklausomas dalykas, kur to reikalauja tikras proto apibrėžimas. Fantazija vos seka dvasios galvojimą, ji vos įsivėlusi į tas formas ir paveikslus ir čia vėl to galvojimo yra kreipiama ir vedama. Tuo būdu ji tik padeda protui galvoti, nėra grynas dvasinis elementas, bet organinis. Galų gale fantazijos organas yra net kūno dalykas, būtent, smegenų. Net gyvuliai, sako, turį fantaziją, bet neturį patį galvojimo turinį. Vadinasi, fantazijos veikimas, kaip jau buvo sakyta, turi būti organinis, ne grynas dvasinis reiškinys.

Antra, del tos fantazijos reikia pažymėti, kad ji yra visai savotiškas, nuo kitų vidaus ir oro reiškinių skirtinas dalykas. Ji turi, pirmiausia, skirtumų nuo oro reiškinių, — ka-

[1]) Plg. S. Pech, Istitutiones psychologicae II (Friburgi 1897) 258 p.

dangi oro reiškiniai tų dalykų, kur esame kada pasiėmę, priklauso, — čia fantazija veikia visai kitaip — veikia ir nesamais, būtaisiais ir būsimaisiais dalykais. Fantazija neima, pavyzdžiui, pačius dalykus, bet tik jų paveikslus. Net miegant, kada visi pojūčių veiksmai stovi, ji visai netrukdomai savo darbą dirba. — Fantazija skiriama yra, toliau, nuo vidaus bendro dvasinio turinio (? red.), arba jausmo (Gemeinsinn oder -gefühl), kur visus esamuosius dvasios reiškinius ima ir paimtuosius ištęsia. Taip pat čia tasis kalbamas bendras vidaus dalykas jungia tikrenybę, pati esamą jį daiktą ir to daikto reiškinius, bet visai nekuria — kai dėl fantazijos visai kas kita— jokių naujų padarinių ir įspūdžių. Pirmojo pažinimo objektas yra intujityvus, antrojo (fantazijos) tik abstraktinis. — Galų gale fantazija yra skiriama nuo atminties kaip matyti jau ir iš to, kad tasis atminties reikalas yra laikyti ir atkartoti tik dalykus pojūčiais paimtus ir apskritai turimuosius. Fantazija laiko ir įvertina įspūdžius visai nepriklausomai — būtinoji tikrenybė nė motais. Galima įvardinti fantaziją kintamuoju turiniu, atminties veiksniu nekeičiamam pojūčių atkartojimui. Tie dalykai sudaro santykius su tikruoju pasauliu — santykius su visais galimumais.

Trečia, aukščiau duodami dalykai įrodo fantazijos pirmenybę visuose kituose žmogaus sielos reiškiniuose. Ji nekuria, kaip antai protas, bendras sąvokas. Tikriau sakant, jos paveikslai ir formos nėra jau taip ryškiai ir tiksliai aprašyti, kaip kad pojūčių įspūdžiai bet yra dalykai nemedžiagos, sielos, kadangi fantazijos kūryba erdvės, laiko ir formos, nevisiškai priklauso. Galų gale jos kuriamoji pajėga nežino nei krašto, nei galo, — laikoma yra ant vadinamojo asociacijų, arba vaizdų eilės, įstatymų pagrindo. Fantazija audžia metmenimis iš paveikslų paveikslus, išlaikydama vaizdų tolygumus ir netolygumus arba vietos ir laiko kiekį, kur abu kalbamieji vaizdai esti, arba, galop, laiko santykius pačių pažymių su įžymėtaisiais, vardų su įvardytaisiais.

Tiek dėl fantazijos turinio. Apskritai, matyti. žmonės ypatingai įvairiai duoda apyskaitą. Vieniems fantazija savo kūryba atrodo gyva, visuomet darbą dirbanti ir labai jautri. Visa atsiranda savaime tučtuojau, lyg koks paveikslo pilnumas ir eina tolyn į begalinę įvairenybę, nelyginant paveikslinotose knygose, kaleidoskope arba kinematografe. Antriesiems fantazija yra miegalė, nepaslanki, negreita ir iš oro beveik neveikiama. Norima skirtumą tų supratimų įrodyti nevienodumu temperamentų, prigimties, nevienu žmogaus gyvenamąja vieta, ypatybėmis iš oro, oro objektų žiūrimuoju dėmesiu, amžiu ir lytimi. Kalbama net apie įvairią fantazijos organų struktūrą. — Gerosios fantazijos ypatybės yra ryškios: pirmiausia, jos gyvos, kadangi kelia

paveikslus jaunus, ryškius, blizgančius, be jokių neaiškumų ir ūkanų; antra, tos ypatybės našios, kadangi fantazija veikia iš vaizdų ir įvairenybių; trečia, neprikląusomos ir pirmapradės, kadangi jų paveikslai nėra vien atkartojimas kitų arba senesnių kūrinių; pagaliau, ketvirta, sveikas suvaržymas ir gera disciplina, kadangi fantazijos ypatybės nėra besaikės ir palaidos, nekįla pasiutusiomis vėtromis ir nerodo pavojų iškrypti iš logikos, meno taisyklių ir padorumo kelio.

Fantazija žmogui yra įžymiausia sielos turimųjų pažinimo turtų, iškilusi savo aukšta prigimtimi, savo vidaus tampriu ryšiu su sielos gyvenimu. Savo padedamuoju darbu protui, fantazija daro žmogų menininku, stebuklininku ir net pranašu. Po josios žynio lazda medžiaga virsta siela, dvasinis elementas gauna pajaučiamąjį pavidalą, kitaip tariant, žmogui prieš akis kįla sielos pasaulis iš žemės daiktų ir rūnaraščio raštų. Josios veidrody žmogus mato du dvasios ir medžiagos pasaulius, net įžiūri galimumų pasaulį ir neišsemiamą Dievo kuriamosios pajėgos šaltinį, iš Dievo kūrinių pažįsta Jo amžiną gerumą, visagalybę. Jis seka kūrėją įvairiomis ir be galo, be krašto gražiomis Jo kuriamomis idėjomis. (Negalas.)

GYVENIMO BALSAI.

Ateitininkai jau antras dešimtmetis aria pasirinktos dirvos vagas. Dirva pačioje darbo pradžioje buvo labai plati paimta, dabar ji liko dar platesnė, nes be savęs lavinimo darbo, ateitininkai užsikrovė ant savo pečių didelę dalį valstybės darbo „ypatingai pirmose jos gyvavimo dienose. Giliai svarstant, ta našta buvo mums persunki, mūsų jauni sanariai pakankamai atsparumo, o mintis vedančių pajėgų neturėjo. Bet nebuvo galima kitaip elgtis, nes neskaitlingos mūsu visuomenės dalis, taip pat ir moksleivijos dalis, nuoseklūs savo idėjoms, vengė to darbo, teisybė, vieni buvo žiūrėtojai gaivalingo tautos atgimimo, kiti gi net aktyvūs priešininkai.

Daugelio mūsų draugų kraujas apšlakstė kelią į laisvę.

Gal delto, kad mūsų idėjos yra teisingos — mūsų eilės didėja ir didėja. Kiekvienas metas duoda mums naujų darbininkų, kurie įeidami yra nedrąsūs ir negabūs, bet laikui bėgant įgunda. Svarbu, kad daugiau ir daugiau asmenų apsisprendžia mūsų dvasioje, bet mes neturėtume užmiršti, kad esmė nėra skaitliuje. Labai dažnai atsitinka, kad ku-

ris nors idėjinis judėjimas nenori sustoti ir rita į savo inercija. Bet inercija yra negyvų kūnų savybė... Todėl mums reiktų apsižvalgyti ir pagalvoti ar tas skaičiaus didėjimas nėra „mados“ dalykas. Visas „mados“ žymes mes turėtume tuojau išrauti ir jų vietas užsėti mūsų idėjų minčių sėklomis!

Tvirtos organizacijos mums priešingų pažiūrų Lietuvoje nėra. Aušrininkai neatsispyrė istorijos audrų bangoms. Kitaip ir negalėjo būti, nes jeigu išmesti socijalę jų pasaulėžvalgos pusę, nebus daugiau nieko, kas vienytų įvairius pavienis asmenis. Bet kadangi gyvenamuose neramiuose laikuose reikėjo išeiti su idėjomis į darbą, — tad aušrininkų organizacija davė pradžią socijalistinės jaunuomenės organizacijai, o tie, kurie nėjo į ją, pasiliko be organizacijos, dalinai gi prisidėjo ateitininkams. Žmogus tik tuomet energingai reiškias, kuomet yra skatinamas akstinai. Manau neklysiu, jei pasakysiu, kad yra mūsų oragnizacijoje narių gal nevisai sąmoningai į ją patekusių. Mums nebaisu, kad aušrininkai atgimtų, nes mes kovą pradėjome, kuomet jie šventė pergalę.

Tad nežiūrint, kad kai kuriose mokyklose jie ar tai mokytojų asmenyse ar kuriais kitokiais būdais neleidžia laisvai ateitininkams plėtotis, mes turime būti atsargūs ir budrūs ir iš savo pusės niekad nepavartoti analoginių ginklų, kartais, jei yra reikalo, net perspėti mūsų vyresniuosius vadus. Aš nesakau, kad mes turime tiems reiškiniams be priešinimosi nusileisti, bet mes turime su tuo kovoti kitais būdais. Laisvė turi mumyse iš mažumos įsigalėti, nes tai ateity duos galimybės teisingai daugelį klausimų išspręsti ir mūsų asmens ir visuomenės ir valstybės gynime.

Kad ne visi mūsų draugai yra giliai įsitikinę duoda progos manyti masinis „išateitininkėjimas“ vidurinę mokyklą baigus. Ypač tai pastebiama draugių tarpe. Studentės ateitininkės mes galime pirštais skaičiuoti. Aišku, kad tai giliai anormalus reiškinys. Beabejo, reikalinga prileisti, kad vidurinę mokyklą baigiant moksleivio pažiūrų regratis vėlą peržiūrimas. Gali būti psichologinių krizių, kurie neleidžia liktis išsirinktoje organizacijoje. Bet kad tai atsitiktų visuose — negalimas daiktas. Tas faktas turėtų būti pastebėtas visų kuopų ir pavienių narių ir visi drauge, padedami vienminčių, privalomi išsiaiškinti jo žalą. Artimas reiškinys yra nutraukimas ryšių su organizacija, net formaliai neatsisakiusių ateitininkų.

Dabar ir reikėtų, naudojantis sulyginamu Lietuvos gyvenimo ramumu, apsivalyti nuo daugelio ydų: Tam reiškiniui pašalinti reikalingi kai kurie patobulinimai ir pasaulėžvalgos aiškinimosi ir organizacijos srity. Tie trūkumai buvo senai jaučiami ir tas klausimas nuolatos buvo svarstomas. Jau 1916 m. Voroneže buvo sutvertos šalia

kuopelių sekcijos. Darbas maždaug taip buvo paskirstytas. Kuopelėse šalia referatų buvo tariami organizacijos reikalai. Sekcijose užimtinai mokslo ir lavinimosi dalykai. Mintis gera, bet vaisiai nebuvo tokie gausus. Tas pats maždaug planas vyrauja ir dabar Lietuvoje, tik gal nevienokiame laipsny įvairiuose miestuose. Geresniam veikimo sutvarkymui reikia padaryti keletą bandymų. Pirmiausiai kuopų valdybos turėtų visuomet technikos ir organizacijos dalykus tik tiksliai apsvarstę ir formulavę rezoliucijų lytyje susirinkimui patiekti. Tas dar didesniame laipsny turi būti daroma didesniuose centruose, kuriose kelioms kuopoms gyvuojant daromi visuotini susirinkimai. Nėra nuobodesnio daikto, labiau erzinančio dalyvius ir ardančio susirinkimo tvarką, kuomet pradėdami be jokio pasiruošimo tokie dalykai svarstyti. Apskritai, kiekvienam svarstymui reikalingi metmens, kuriuos gali pataisyti ir papildyti. Metmenis gi geriausiai gali nuausti du, trys draugais tyloje. Tas pat reiktų pasakyti ir apie sumanymus. Kiekvienas sumanymo autorius turėtų patiekti ir jo vykinimo būdus. Be to, kad galima būtų geriau sekti organizavimosi eigą, reikėtų be metinių konferencijų, nors vieną sykį metų vidury, patogiausiai per Kalėdas, visų kuopų pirmininkų susivažiavimus daryti. Tai Ateitininkų Vyriausios Tarybos užduotis. Nuomonėmis dalinimasis gaivinančiai veikia į dalyvius. Tokie susivažiavimai įneštų jaunos srovės į visus kuopos narius. Jau savaime suprantama, kad Centro Taryba ir organe ir savo raštais blaškytų sunkius užsnūdimo debesius, kurie gema tai vienoje tai kitoje kuopoje.

Kad sekcijos ir pavieni nariai turėtų medegos proto lavinimui ir referatus rašyti, reikia, kad kiekviena kuopa organizuotų šioki tokį knygynėlį. Žinoma, tai turėtų padėti padaryti kitos krikščioniškos organizacijos, bet, kol to nėra, mes laukti negalime. Taip pat reikėtų didžiausiuose centruose, būtent: Kaune, Mariampolėje, Šiauliuose ir Panevėžy organizuoti gerus knygynus. Knygynams įkurti reikia kreiptis į gerb. kunigus, kurie turi daugelį knygų. Tam tikslui reiktų kiekvienai kuopai šiais mokslo metais suruošti po vieną vakarėlį. Dalyką gerai pravedus — kitą rudenį galėtume šiek tiek pasotinti savo neramias mintis. Iš tų centrinių knygynų galėtų gauti knygų ir tolesnės kuopos.

Jau antri metai laukia įvykinimo sumanymas — studentų su jaunesniųjų draugų kuopomis susirašinėjimas ir keleto knygų, kurios padėtų įsigilinti į svarbesnius pasaulėžvalgos klausimus išleidimas.

Kad tiksliau sutvarkius bernaičių ir mergaičių veikimą drauge — V. At. Taryba turėtų padaryti bandymą arba visoje organizacijoje, arba tik keliose jos vietose. Pav.,

galima vienur atskirti, žinoma, tą darant reiktų atsižvelgti į kuopų savyvaldos dėsnius; kitur palikti kartu, kad pusei metų prabėgus sulyginus vienų ir kitų darbus. Galima būtų sužinoti kiek vienur ir kitur padaryta susirinkimų, kiek skaityta referatų ir, kas svarbiausia, kieno skaityta. Tik taip veikiant galima bus pamažu surasti tobulesnes veikimo formulas. Beabejo, reikėtų, kad Centro Taryboje būtų viena sekretorė, kuri specialiai rūpintūsi mergaičių organizacijos reikalais.

Reiktų pradėti tverti tradicijas, kad per savo metinę šventę ateitininkai darytų įvairias iškilmes ar tai pasikalbėjimus arba sporto rungtynes. Mums patiems labai sunku tas visa padaryti, bet nenusiminkime, nenuilstamai dirbkime patys ir šaukime visus norinčius padėti pagalbon. Krikščioniškos organizacijos turėtų padėti, turėtų padėti įsigyti sporto įrankius, sportui vietas. Būtų gerai, kad ir vadų mums duotų, kol mūsų pačių draugai prisirengs tam darbui.

——

Šalia to viso kiekvienas mūsų turi reikštis ir dalyvauti organizacijoje mintimis ir darbais, nes kitaip veikmas tampa vienodus. Tik viens kitą budindami gimdysime daugiau jaunų minčių, kurios padės įsigilinti į mūsų pasaulėžvalgos pagrindus ir suprasti, kodel jas, o ne kitas skaitome teisingomis ir rižtamės joms tvarkyti savo ir kitų gyvenimą. Turime atminti, kad gyvename nepaprastais laikais ir reikia sunaudoti žmonėse glūdintį tiesos jieškojimo jausmą.

A. Jasaitis.

Del Susirašinėjimo Studentų su moksleivių kuopomis.

Jau senai jaučiama, kad moksleivių ateitininkų veikimas liko vienodas: nauji metai neatneša naujų kelių. Gal ne visi tai aiškiai mato, bet mintis, kad reikia surasti naujų veikimui sričių, vis daugiau šalininkų įgija.

Vienas tokiu būdu, kurie duotų galimybės ir paskatinimo, būtų susirašinėjimas studentų su ateitininkų moksleivių kuopomis.

Ta mintis kilo jau pernai, bet ikišiol neįvyko delto, kad ateitininkų studentų sąjunga nebuvo tvirtai susiorganizavusi, o praėjusių metų įvykiai Lietuvoje neleido moksleivių ateitininkų organizacijai išimtinai lavinimosi darbą varyti. Tik sulyginama ramybė duoda progos vėla į tas sritis daugiau domės atkreipti.

Kad būtų aiškiau, kaip tas susirašinėjimas manoma vykinti, keliuose sakiniuose vyriausius bruožus jo paliesiu.

Ateitininkų organizacija turi virš 40 kuopų. Studentų ateitininkų tikslios stotistikos nėra, nes nėsant Lietuvoje universito daugelis gimnazijas baigę, laukia galimybės to-

liau mokintis. Belaukdami užima įvairias vietas ir čionai susidaro keblumų, kurie neleidžia tokiems asmenims savo korporacijos sudaryti.

Užsieny dalykai geriau stovi. Tenai net pavieni studentai užregistruoti. Dabar turime apie 50 studentų ateitininkų įvairiuose svetimose Valstybėse. Daugiausiai susispietę Vokietijoje, toliau Šveicarijoje, Italijoje.

Į susirašinėjimą manoma įtraukti pirmon galvon užsienio studentus. Tai nėra užgavimas Lietuvos ateitininkams studentams.

Užsienio studentams tai viena svarbiausia darbo dirvų. Lietuvos studentai ateitininkai turėtų skaityt savo priederme būti daug artimesniuose santykiuose.

Studentų Sąjungos Centras mano kiekvienam studentui pasiulyti susirašinėti su viena kuopa, būtent, su kuria jis yra artimiausiai pažįstamas. Tuo būdu manoma išvengti pažinties įžanga, kuri kartais gal ilgai tęstis.

Susirašinėjimą turėtų pradėti studentai. Kuopos atsakydamos patiekia planą, kurį jau studentai patobulina ir vykina. Be plano susirašinėjimas negalimas ir neatsieks savo tikslo. Studentai rašys vieną, o moksleiviai norės sužinoti kitą. Planas galima būtų išdirbti Velykų atostogomis, kuomet didelis studentų nuošimtis parvyksta Lietuvon.

Kuomet vienas studentas susiartintų ganėtinai su savo kuopa ir išsemtų savo srityje žinias galima būtų pasikeisti su kitų studentų. Geriausiai būtų, kad jau dabar studentų grupės susitartų tarp savęs ir vykdintų susirašinėjimą drauge, nes toksai paralelus švietimas iš įvairių sričių būtų daug įdomesnis moksleiviams.

Kas pasakyta apie kuopas — tai galima ir sekcijoms pritaikinti. Tik kuopos bus pirmon galvon veikiman įtrauktos — nes jose visi dalyvauja, o sekcijos turėtų savystoviai susirasti reikalingų žmonių.

Būtų labai gera, kad kas nors sektų susirašinėjimą ir ir sumodamas jo pasekmes kreiptų jo eigą ton ar kiton krytin. Gal turėtų tai padaryti Vyriausia Ateitininkų Taryba, padedama kuopų valdybų. Nes be to nebus sistemos ir sumanymas sunkiai bus vykdomas. Lyginai svarbu, kad jis plačiausiai būtų gvildenamas „Ateity". Ir aš kviečiu minties draugus skaitlingiausiai atsiliepti. Tarp kitko pridursiu, kad yra didelė yda, kuomet mūsų veikimas prasideda ir baigiasi vienoje kuopoje. Kitų kuopų retai tepasiekia. Per metines konferencijas visados būna daug darbo ir pranešimai iš vietų praeina dažniausiai galvotrukčiais — nors tai netikslu. Tik juos sekant galima surasti kitokio veikimo būdus. Organas yra netik vieta, ku-

rioje mes rodomės savo poėzijos ir mokslo darbais — bet ir visi organizacijos reikalai turėtų pakankamai sau vietos surasti. D. Jasaitis.

Red. Pageidaujama, kad kuopos išreikštų savo nuomonę tuo reikalu ir duotų redakcijai konkrečių pasiūlymų; iš jų būtų galima padaryti bendrą išvadą, ji taptų gal tuo bendru planu, kuriuo vyks kuopų susirašinėjimai su studentais, einančiais įvairius specialius mokslus. Pačiam sumanymui redakcija pritaria ir visomis jėgomis rems jį. Tad į darbą kuopos!

Ateitininkam Žemaičiuose.

Žemaičių kraštas liekasi dabartiniu laiku atskiru vienatu. Tad rodo patsai gyvenimas. Tuo tarpu kai kituose Lietuvos kampuose veikimas sparčiai eina pirmyn, čia tik išlengvo sruenka. Šio krašto gyventojai atsilikę nuo kitų lietuvių moksl'u ir darbu. Draugijų gyvenimas silpnas. Atsiradus žemaičiui tarpe kitų lietuvių, į jį žiūrima su nusistebėjimu, kaip į atkeliavusį iš visai svetimo, mažiau kultūringo krašto.

Kas per priežastis to viso yra, paklaus nevienas. Tačiau ši priežastis vargu yra pačių žemaičių kaltė. Sunkus susisiekimas pačiuose Žemaičiuose, Lietuvos Centro tolumas, silpnesnė apšvieta tą visą padarė. Ilgus metus gyvendamas kaime ir nematydamas kultūrinio veikimo naudos žemaitis įgyjo šaltą būdą. Jį šiandieną sunku išjudinti. Tačiau dabar ir nelengva nuvažiuoti pamatyti kitų veikimo. Daug vargo, laiko, ypač gi išlaidų reikia kol atlankai kurią nors konferenciją, kongresą. Jei ir yra tokių laimingų, kuriems pasiseka kartais atsilankyti, tačiau jų nedaug. Dauguma taip ir liekasi savo užpečkyje.

Kilo tada mintis, kaip čia padarius, kad ir šiame krašte sukėlus gyvumą. Juk, rodos, turime čia įvairių mokyklų, organizacijų. Tik jų veikimas silpnas. Kas čia tad padarius, kad tą veikimą sužadinus? Reikia mum turėti savą žadintoją — centrą. Mat Lietuvos centras Kaune taip toli nepajėgia stiprių veiksmų pas mus atlikti. Kiti neateina mus pažadinti, reikia patiem kelti ir savus žadinti.

Tuo pasirūpinti teks pirmiems mums, ateitininkams. Juk Žemaičiuose beveik prie kiekvienos aukštesnės mokyklos yra ateitininkų kuopelė. Mūsų broliai-sesutės kaimiečiai žiūri į mus, kaipo į būsimus krašto kėlėjus, tvarkytojus. Jie laukia pagelbos. Mums reiktų tad šiuo reikalu pasirūpinti. Mūsų draugai apie tai mintijo ir net pirmus žingsnius darė. Tuo tikslu buvo padarytas susivažiavimas Plungėje. Bet nuo to laiko naujų pastangų nedaroma.

Susijungti Žemaičių ateitininkams ir bendrai pradėti dirbti būtų daug naudos. Tik pasižiūrėkime arčiau.

Pirma, mes patys sustiprėtume. Padarytume susivažiavimų, kuriuose galėtų atsilankyti daug daugiau narių, negu kad atsilanko Kaune. Susivažiavimuose turėtume paskaitų ir tuomi mokslinškai lavintumėmės. Ne tik patys paskaitų ruoštume, bet rastume mums gerų, prijaučiančių asmenų. Be to, galėtume plačiai aptarti savus reiklus ir nusistatę sau planą sekmingiau darbuotis. Tuose susivažiavimuose susipažintumem ir susiartintumem labiau.

Antra, svarbu, kad mes galėtume bendrai daug pasidarbuoti liaudyje. Įgiję reikalingų žinių kiekvieną progą sunaudotume, kad tik daugiau jaunimo į mokslą patraukus. Vyresni moksleiviai galėtų aiškinti mokslo naudą mūsų kraštui susirinkimuose, pasikalbėjimuose. Juk šiandien vien delto ir tėra žemaičių mokyklose maža moksleivių, kad mūsų broliai kaimiečiai nesupranta mokslo naudos.

Trečia, galėtume įsisteigti ateitininkų sušelpimo Fondo skyrių Žemaičiuose. Juk kiek iš mūsų draugų negali tęsti pradėto mokslo vien delto, kad trūksta lėšų! Šiame dalyke iš savo Fondo jam teiktume tiek lėšų, kad jis be didelio vargo galėtų baigti mokslą, o baigęs mokslą skolintą sumą be vargo galėtų grąžinti į Fondą ir tais grąžintais pinigais kiti naudotųs! Reikia tik mums pasidarbuoti, o visa galima pasiekti. Turime daug žmonių, kurie, išaiškinus tokio Fondo tikslą, gausiai aukotų, arba nors skolintų. Iš to būtų didžiausia nauda. Taip vadinamoje Šventoje Žemaitijoje pradėtų kilti katalikiškas mokslas. Turėtume savo krašte mokslo vyrų ir mūsų kaimiečių negalėtų niekšai suvadžioti.

Šiam kartui užteks. Tik prašysiu visų žemaičių ateitininkų šį straipsnį perskaičius nemesti šalin, o daugiau pagalvoti. Jei pasirodytų, kad šios mintys tikrai geros, pradėti darbu vykinti. Jau laikas būtų tad ir pradėti. Žinoma iškarto niekas nepasidaro: reikia tik visiem kartu darbuotis, o visa galima pasiekti. P.

Red.: Manoma, kad pareikštas sumanymas yra remtinas. Reikia tikėtis, kad ateitininkai jį įvykins.

Studentų Ateitininkų žiniai.

Einant L. K. Studentų Ateitininkų Sąjungos įstatais, Sąjungos kuopą gali sudaryti trys vienos vietos studentai ateitininkai. Ten, kur ir tiek neatsiranda, atskiri ateitininkai gali priklausyti Sąjungai, pareiškę Centro Tarybai noro įstoti į Sąjungą.

Sąjungai sustiprinti ir daugybei kitų neatidėtinų reikalų atlikimui būtinai reikalinga visų kraštų visiems lietuviams studentams katalikams susiorganizuoti. Tuo tikslu Sąjungos Centro Taryba kviečia studentus ateitininkus

nieko nelaukiant kur galima ir kur dar nėra kurti kuopas, o šiaip jau asminims atsiliepti pranešant savo adresus.

Sąjungos pirmininko adresas: Berlin, Bleibtreustr. 35. Sekretorius — Berlin-Charlottenburg 2, Schillerstr. 113.

Pirmininkas D. Jasaitis, Sekretorius A. Juška.

1921 m. gruodžio m. 10 d. šie įstatai įregistruoti Kauno M. ir Apskrities Viršininko raštinės rejestro N. 125.

pas. Morkus.

ATEITININKŲ SUSIŠELPIMO FONDO ĮSTATAI.

I. Fondo Tikslas.

1 §. Fondo tikslas yra šelpti paskolos būdu vidurinį, aukštesnįjį ir aukštąjį mokslą einančius ateitininkus savyšalpos pagrindu. Fondo darbuotė apima visą Lietuvos plotą.

II. Fondo lėšos.

2 §. Fondo lėšas sudaro: 1. įvairių Fondo įstaigų pelnas; 2. narių mokesniai; 3. aukos; 4. pelnas iš paskaitų, vakarų, spausdinių; 5. Fondui paskolos patogiomis sąlygomis ir 6. nuošimčiai iš kapitalo ir k.

III. Fondo nariai.

3 §. Fondo nariai yra: 1. tikrieji; 2. garbės ir 3. nariai-šelpėjai.

4 §. Tikru nariu gali būti kiekvienas pilnametis ateitininkas.

5 §. Garbės narys gali būti ar daug pasidarbavęs Fondui, ar įmokėjęs Fondui 1000 auks. minimum.

6 §. Narys šelpėjas gali būti kiekvienas, kuris moka į metus mažiausia 50 auks.

Pastaba: Narys šelpėjas-moksleivis moka į metus 5 auks.

7 §. Tikrieji nariai einantieji mokslus į metus moka 5 auks.

8 §. Tikrieji nariai turi sprendžiamojo balso teisę; garbės nariai ir šelpėjai turi patariamojo balso teisę.

9 §. Narius priima Fondo Centro Valdyba rekomanduojant skyrių valdybom ar dviem Fondo nariam. Narius prašalina Visuotinas susirinkimas.

10 §. Jei Fondo nariai neįmoka nario mokesnio metų bėgy, jie yra Centro Valdybos išbraukiami iš narių skaičiaus.

Pastaba: Užsimokėję reikalingą nario mokesnį jie vėl tampa nariais. —

IV. Fondo organai ir reikalų vedimas.

11 §. Aukščiausia sprendžiamoji Fondo instancija yra Visuotinasai susirinkimas.

12 §. Visuotinas Fondo narių susirinkimas teisėtas, dalyvaujant pusei narių. Antras iš eilės Visuotinas susirinkimas ta pačia dienotvarke teisėtas nepaisant dalyvaujančių skaičiaus.

13 §. Visuotinas susirinkimas: 1. priima ir keičia Fondo įstatus; 2. renka Centro Valdybą iš penkių asmenų, Revizijos Komisiją iš trijų asmenų atatinkamą skaičių kandidatų, išėjusiem Valdybos ir Revizijos nariam pavaduoti ir kitus. Išklauso ir patvirtina Fondo veikimo atskaitas; 4. nustato veikimą ateinantiem metam ir sprendžia kitus reikalus.

14 §. Centro Valdyba pasiskirsto pareigomis ir išsirenka sau pirmininką sekretorių ir iždininką.

15 §. Centro Valdyba veda visus Fondo reikalus, nustato sąmatą ateinantiems metams, vykdo visuotinojo susirinkimo nutarimus ir paruošia smulkią Fondo veikimo atskaitą, visuotinam susirinkimui.

16 §. Visuotini Fondo susirinkimai Centro Valdybos šaukiami kartą į metus. Pareikalavus raštu Fondo narių $^1/_{10}$ daliai ar Revizijos Komisijai, Centro Valdyba turi sušaukti visuotiną susirinkimą nevėliau, kaip dviejų mėnesių.

17 §. Revizijos Komisija kartą į metus revizuoja visą Fondo turtą ir jo įstaigų bei organų veikimą ir paruošia atskaitą visuotinam susirinkimui.

18 §. Fondo pinigai, vekseliai ir kiti vertybės popieriai laikomi banke. Kitoks Fondo turtas vedamas tam tikrų visuotinojo susirinkimo ir Centro Valdybos nuskirtų asmenų.

V. Fondo skyriai.

19 §. Fondo skyrių sudaro nemažiau, kaip trys F. nariai.

20 §. Fondo skyrių valdybos sudaromos nemažiau, kaip iš 3 asmenų.

21 §. Fondo skyriai tarpininkauja F. Centro Valdybai: 1. paskirstyme paskolų bei stipendijų; 2. praneša apie norinčius įstoti naujus narius; 3. renka aukas ir 4. atlieka kitus F. C. V-bos nurodytus darbus.

VI. Paskolų davimo ir grąžinimo tvarka.

22 §. Paskolos duodama Centro Valdybos nuožiūra ateitinirkam, rekomanduojant skyrių bei Studentų ar Moksleivių Centram.

23 §. Paskolos duodamos trumpalaikės ir ilgalaikės.

24 §. Paskolos trumpalaikės duodamos neilgiau, kaip dviem metam, ilgalaikės neilgiau, kaip penkiolikai metų.

25 §. Paskolos duodamos, gaunant vekselį, kuriame pasirašyta bent vieno kreditingo asmens.

Pastaba: Nepilnamečiam duodama paskola tik per jų tėvus ar globėjus bendromis sąlygomis ar pasirašant bent vienam kreditingam asmeniui.

26 §. Fondo $^0/_0{}^0/_0$, jeigu tokie būtų imami, susidėjus apystovoms, negali būti didesni kaip paties Fondo mokami $^0/_0{}^0/_0$.

27 §. Paskolos grąžinamos veksely pažymėtu terminu.

VII. Fondo teisės.

28 §. Fondas turi visas juridinio asmens teises.

29 §. Fondą atstovauja visuose reikaluose ir visose įstaigose Fondo Centro Valdyba. Jos būstinė Vilnius, laikinai Kaunas.

30 §. Fondas turi savo antspaudą.

31 §. Oficijaliuos raštuos ir tolygiuos dokumentuos pasirašo du Fondo Centro Valdybos nariu — Pirmininkas ar pavaduotojas ir dar vienas Valdybos narys.

VIII. Fondo įstatų keitimas ir Fondo likvidavimas.

32 §. Fondo įstatai pakeičiami visuotinam susirinkime $^3/_4$ balsų.

33 §. Fondą likviduoti gali visuotinasai susirinkimas, kuriame dalyvauja nemažiau kaip $^2/_3$ narių. Likvidavimą nutarti gali $^3/_4$ balsų. Visas Fondo turtas pereina kitai kuriai Lietuvoj esančiai organizacijai, šelpinčiai lietuvių katalikiškąją moksleiviją.

Lietuvių Katalikų Moksleivių „Jaunesniųjų Ateitininkų“ Organizacijos įstatai.

§ 1. Tikslas.

a) auklėtis ir lavintis Katalikybės ir Tautybės dvasioje.

§ 2. Veikimas.

a) organizacijos veikimas apima visą Lietuvą;

b) savo tikslui siekti organizacija tveria lavinimosi kuopelių, sekcijų, leidžia laikraštėlius, rengia paskaitų ir pn.

§ 3. Nariai.

a) organizacijos nariu gali būti kiekvienas jaunesnysis moksleivis katalikas (bernaitis ir mergaitė) sutinkąs su organizacijos tikslu ir prisilaikąs įstatų;

b) narius priima kuopelių valdybos.

Pastaba:

1. Jaunesniuoju moksleiviu laikoma moksleiviai nuo 15 metų esą ne aukščiau, kaip 4 klasėje. (mo-

ksleivis, kad ir neturįs 15 metų, bet jau esąs aukštesnėje neg 4 klasė jaunesniuoju moksleiviu neskaitoma).

2. Jaunesniųjų ateitininkų organizacijos nariai, baigę jaunesniojo moksleivio amžių (metais ar mokslu) tampa L. K. M. Ateitininkų organizacijos nariais.

§ 4. Narių pareigos.

a) veda padorų, pavyzdingą gyvenimą;
b) vykdo organizacijos bei kuopelių nutarimus;
c) aktingai dalyvauja susirinkimuose;
d) moka nustatytą nario mokesnį.

Pastaba:

1. Narius negalinčius mokėti nustatyto mokesnio kuopelių valdybos nuo mokesnio liuosuoja
2. Nariai prasižengusieji įstatams, gali būti kuopelės susirinkimo $^2/_3$ balsų iš organizacijos prašalinti.

§ 5. Organizacijos Centru yra L. K M. Ateitininkų Organizacijos Centras.

Pastaba:

Jaunesniųjų Ateitininkų atstovai dalyvauja L. K. M. Ateitininkų Organizacijos konferencijose ir kongresuose sprendžiamuoju balsu.

§ 6. Kuopų sutvarkymas:

a) kiekvienos mokyklos jaunesnieji ateitininkai sudaro kuopą, kuri turi knygyną ir iždą. Organizacijos turtą sudaro: narių įnašos, aukos ir kitos pajamos, gaunamos organizacijos reikalams. Kuopa gali skirtis mažesnėmis kuopelėmis, savo visuotiname susirinkime renka vietinę 5 asmenų Valdybą ir trijų asmenų Revizijos Komisiją.

Pastaba:

1. Visuotinas susirinkimas teisėtas atvykus daugiau, kaip pusei narių. Jam neįvykus, antras iš eilės susirinkimas visumet teisėtas;
2. asmenys dauguma balsų išrinkti į Valdybą pasiskirsto tarp savęs pareigomis;
3. Visuotinas susirinkimas turi teisės perrinkti Valdybą ir kitus jo rinktus asmenis ar Komisijas;
4. Visuotinas susirinkimas, remdamasis pagrindiniais organizacijos dėsniais, nustato kuopos vidaus gyvenimo tvarką ir išdirba technikos dalykams tvarkyti reguliaminą.

§ 7. Kuopos Valdybos pareigos:

a) rūpinasi visais idėjiniais ir organizaciniais reikalais;
b) Valdybos nariai lankosi kuopelių, sekcijų ir įvarių komisijų susirinkimuose;

c) šaukia nors du kartu metuose visuotinus kuopos susirinkimus ir patiekia jiems programą;
d) daro kas dvi sąvaiti posėdžius kuopos reikalams aptarti, kuriuose dalyvauja kuopelių pirmininkai, komisijų, sekcijų ir k. įgaliotiniai, Valdybos pirmininko kviečiami.

§ 8. Pirmininko pareigos:
a) šaukia kuopos Valdybos posėdžius, kuriuose pirmininkauja ir patiekia jiems programą;
b) duoda patarimų kuopelių Valdyboms, sekcijų pirmininkams ir atskiriems nariams;
c) praneša Revizijos Komisijai kuopos Valdybos susirinkimo metą;
d) reikale, pasitaręs su sekcijų bei komisijų pirmininkais, gali sušaukti jų susirinkimus.

§ 9. Vice-Pirmininko pareigos:
Padeda pirmininkui ir jam nėsant eina jo pareigas.

§ 10. Raštininko pareigos:
a) rašo Valdybos protokolus už kurių tvarką atsako Revizijos Komisijai;
b) rašo visus bendrus kuopos raštus;
c) užrašinėja ir registruoja kuopos narius;
d) surankioja į archyvą referatus, protokolus, laikraštėlius ir kitus raštus juos tvarkydamas;
e) dalina kuopelėms referatų;
f) rengia kuopos darbo apyskaitą.

Pastaba:
Už archyvo tvarką ir sveikumą atsako visuotinajam kuopos susirinkimui ir Revizijos Komisijai.

§ 11. Iždininko pareigos:
a) laiko iždą ir už jį atsako;
b) rūpinasi narių įmašais, aukų rinkimu ir ieško priemonių iždui gerinti;
c) turi žinioje visus kuopos piniginius reikalus ir pristato pajamų ir išlaidų patikrinamuosius dokumentus;
d) duoda kas trečias mėnuo kuopos Valdybos Susirinkimui iždo apyskaitą.

§ 12. Knyginin ko pareigos:
a) rūpinasi didinti ir tobulinti knygyną ir išduoda skaityti knygas;
b) kuopelių raštininko padedamas rūpinasi laikraščių ir organų išrašymu;
c) atsako už knygyno tvarką.

§ 13. Revizijos Komisijos pareigos:
a) lanko kuopos, kuopelių ir sekcijų susirinkimus;
b) peržiūri visą kuopos, kuopelių ir sekcijų darbą, protokolus, apyskaitas, iždo ir knygyno padėtį ir radę netvarkos du kart perspėja, trečią kart praneša kuopos Valdybai;

c) daro reviziją ne mažiau kaip 2 kartu metuose ir duoda savo darbo apyskaitą visuotinam kuopos susirinkimui;

d) visas rašto apyskaitas, protokolus ir kitus revizuojamus raštus paėmusi gali pasilaikyti neilgiau, kaip 3 dienas.

§ 14. Kuopelės Valdybos pareigos:

a) daro posėdžius, kuriuose tariasi kuopelės reikalais;

b) nustato kuopelės susirinkimų laiką ir programą;

c) rengia visuotinąjam kuopos susirinkimui apyskaitą.

§ 15. Kuopelės pirmininko pareigos:

a) suieško susirinkimui vietą ir praneša ją kuopelės nariams, Rev. Komisijai ir kuopos Valdybos pirmininkui dviem dienom prieš susirinkimą;

b) dalyvauja kuopos Valdybos susirinkimuose, kas dvi sąvaiti praneša kuopelės darbo apyskaitą ir narių skaičių ir referuoja kuopelės susirinkimuose jos nutarimus;

c) rūpinasi surinkti nario įnašus;

d) atsako už kuopelės darbą ir vidaus gyvenimo tvarką;

e) tariasi su kuopos Valdybos nariais kuopelės darbuotės reikalais.

§ 16. Vice-Pirmininko pareigos:

Padeda pirmininkui ir, kada jo nėra, eina jo pareigas.

§ 17. Raštininko pareigos:

a) rašo kuopelių susirinkimų protokolus ir atsako Rev. Komisijai del jų tvarkos;

b) surašo kuopelės narius;

c) rūpinasi organo išdalinimu kuopelės narių tarpe;

d) įduoda kuopos Valdybos raštininkui kuopelės rašytus referatus ir protokolus.

§ 18. Sekcijos:

Kuopos narių būrelis, norįs lavintis kurioje nors mokslo ar k. srityje, sudaro sekciją.

§ 19. Sekcija renka:

a) pirmininką, kuris: 1. šaukia sekcijos susirinkimus, nustato programą ir juose pirmininkauja; 2. tvarko parašytuosius referatus ir juos įduoda kuopos Valdybos raštininkui; 3. atsako del sekcijos darbavimosi ir tvarkos;

b) raštininką, kuris: 1. Nėsant pirmininkui eina jo pareigas; 2. rašo susirinkimų protokolus ir kitus raštus ir atsako del jų tvarkos Revizijos Komisijai; 3. kas mėnuo duoda Valdybai darbo apyskaitą.

§ 20. Kuopa palaiko artymiausių ryšių su Ateitininkų kuopa, jei tokia toje pat vietoje yra.

§ 21. Likviduojant organizaciją turtas pereina Ateitininkų Organizacijos Centrui.

Pasauiėžiūros problemá.

III.

Trys pasaulėžiūros ypatybės: vienumas, aiškumas ir tikrumas.

1. Įsigilinę į pasaulėžiūros klausimus, mes veikiai galime suprasti, kad kiekviena rimta pasaulėžiūra turi turėti įvairiais žvilgsniais tam tikrų ypatybių, kurios būtinos visoms rimtesniems pasaulėžiūroms, nežiūrint visų jų filosofinių skirtumų.

Visų pirma objektinė tikrenybė ir mūsų siela tos tikros savybės reikalauja, kad kiekvienoje pasaulėžiūroje raudona gija būtų nutiestas v i e n u m o (Einheit) principas. Reiškia: pasaulėžiūra turi mus nuvesti prie vienintėlio ir paskutinio tikrenybės principo arba priežasties, prie tojo aukšto vienumo, iš kurio liejas visas pasaulis su visu jo nuotikių sudėtinumu, gausumu ir įvairumu.

Be tos ypatybės pasaulėžiūra būtų bejėgė ir negalėtų išaiškinti sklandžios pasaulio harmonijos, kuri mums taip aiškiai kiekviename žingsnyje prezentuojas, nežiūrint smulkesnių disonansų. Be tosios pasaulėžiūros nebūtų patenkinti nei pasaulėžiūros ieškančio asmens reikalavimai. Ir čia gal būt glūdi giliausia priežastis amžinos kovos tarp monizmo ir dualizmo ir pluralizmo, ką patvirtina ir pragmatikas William J a m e s (Džems) savo „Pragmatizme", sakydamas, kad vienumos problema gal yra filosofinių ir pasaulėžiūros problemų branduolys arba „centralinė problema". Ir mes giliai įsitikinę, kad kiekviena tikra ir aukšta pasaulėžiūra turi būti monistinė, reiškia tokia pasaulėžiūra, kuri laikos vienumo principo (monos — vienas).

Čia galima sutikti su moderninio monizmo siekimais; tačiau — tai matysime vėliau — moderninis monizmas dažnai pereina jo principo nubrėžtas ribas.

Norėdami kiek giliau pamatuoti šią svarbią pasaulėžiūros ypatybę, mes turime remtis pasaulėžiūros ieškančio asmens (pažinančiojo subjekto) ir tikrenybės bei gamtos (objekto) ypatybėmis. Kiekvienas pažinimas tai ne kas kita, kai pažinamųjų daiktų suvienodinimas, jų sutraukimas į sisteminį vienetą.

Ką nors pažinti reiškia kokį naują įspūdį ar sąvoką sujungti, palyginti su senesniais įspūdžiais ir jau žinomomis sąvokomis. Mes tik tada kalbam apie pažinimą, jei turime reikalo ne su visai nauju dalyku — objektu, — bet kai bent kai kurios daikto ypatybės turi šiokių tokių ryšių su jau pažintais, žinomais daiktais. Priešingam atsitikime mes kalbame ne apie pažinimą, bet atradimą, konstatavimą, sužinojimą.

Tuomi kiekvienam labai lengva įsitikinti. Koks nors skonis, spalva, kurie neturi jokio panašumo ar giminingumo su jau žinomu skoniu ir spalva, sužadina mumyse ypatingą reakciją. Nejučiomis mes stengiamės rasti panašumo su jau pažintais daiktais, bet kadangi tai mums negali vykti, juntame kažkokio nemalonumo; naujas įspūdys yra mums labai svetimas, jis visai sutelpa į mums patyrimo sritį. Bet mes kiek nurimstame tik tada, kai mūsų dvasia tą svetimą kūną arba pašalino iš savęs, arba asimiliavo, sugrumuliojo. Dažnai tasai „asimiliavimo“ procesas atliekamas netiesioginiu būdu; mes lengviau asimiliuojame naujo kvapsnio įspūdį tuo būdu, kad mes pasiinformuojame apie atatinkamo kūno fiziniai-cheminę sudėtį ir ją lyginame su kitų kūnų sudėtimi. Tačiau toksai netiesioginio „asimiliavimo“ procesas reikalauja aukštesnio išsilavinimo, ir todel gyvenime dažnai atsitinka, kad minia ir šiaip neišlavinti žmonės dažnai praeina pro naujus daiktus ir nežinomus įspūdžius ar reiškinius, ir tuo būdu neplatina savo patyrimo ir regračio: psychiniai jie reaguoja į tokius naujus reiškinius tuo būdu, kad juos išmeta iš savęs, kaipo svetimus ir pašalinius kūnus.

Visai gi kitaip pasielgiame tada, kai tas svetimas įspūdys pasitaiko antru kart. „Šitas, rodos, man matytas“, „šita meliodija, rodos, tikrai jau girdėta“ — taip ar panašiai mes tuomet kalbame. Jei atatinka ne tik jau žinomas daiktas patsai, bet dar, be to, mūsų sąmonėje pasirodo apystovos, kuriose mes įgavome tą patyrimą, tąsyk sakome, kad tą daiktą pažinome. „Aš jį tuoj pažinau“, „aš jį pažinau iš balso — tokie ir panašūs išsitarimai aiškiai pasako tai, ką šiose eilutėse norėjome pažymėti. — ir tai galioja ne tik įspūdžiams, bet ir sąvokoms, platesniems reiškiniams. Naujas reiškinys, nauja problema man tik tuomet aiški, kad aš ją pažinau arba supratau, kai radau dėsnius ir santykiavimus, kurių pasigaudamas naują problemą galiu išaiškinti jau žinomais faktais, pažiūromis, dėsniais ir t. t.

Kaip nejauku mums ima darytis, kai skaitome kokią trumpą santrauką lig šiol negirdėtos filosofinės sistemos. Viskas atrodo labai nenaturalingai, sauvalingai, fantąstingai... Kas lig šiol manė, kad tik žmonės turi sielą, ir štai ėmė skaityti kokio materijalisto knygą, kurioje išvadžiojama, kad ir medžiaga turi sielą; arba vėl, kas tvirtai tikėjo kūninio pasaulio realingumu (tikru esimu), ir štai gavo skaityti kokio idealisto knygą, kuris pripažįsta tik idėjų esimą — tai tas junta minėto nejaukumo. Tik kai mes geriau įsigiliname į jų įrodymus ir jų motivus, tik kai pamatome, kad autorius, pasigaudamas jau žinomų dėsnių, daro išvadas iš žinomų faktų ir prieina prie savo pasaulėžiūros — tik tąsyk tas nemalonumo ir svetimumo jausmas at-

puola, — ir nors mes nesutinkame su autoriaus išvadžiojimais, bet juos bent imame suprasti ir gal dalinai pateisinti.

Tuo būdu kiekvienas pažinimas savo esmėje yra reduk-cija, t. y. naujo dalyko išvedimas iš jau žinomų daiktų; pažindami ką-nors, mes įvairumą ir naujumą sutraukiame į tam tikrą vienumą, o priešingumus į identingumą, tapatybę. Žinoma, ir čia realybė užbriežia mums tam tikras neperžengtinas ribas. Pažvelgę ne tik į pažinimo, reiškia proto, sritį, mes tą patį pastebime ir jausmo, ir valios ir praktikos gyvenime. Visai bendrai galime pasakyti, kad žmoguje yra stiprus vienumo principas, vienumo tendencija. Todėl idealinė pasaulėžiūra turi stengtis patenkinti šį žmonijos reikalavimą. Bet kita vertus šiai subjektingai, nors ir svarbiai, tendencijai visą tikrenybę sutraukti vienuman toji pati tikrenybė, kaipo tiesos saugotoja, stato sienas, kad tame redukavime mes nenueitume pertoli. Tuo žvilgsniu turime vertinti beveik visų modernųjų filosofų monistines tendencijas; jie, būtent mano, kad tik tokia pasaulėžiūra esanti tikra, kuri tvirtina visos realybės tapatybę, ypač kūno ir dvasios tapatybę; reiškia, kad kūnas ir dvasia nėra du skirtingu dalyku, bet tik vienos substancijos dvejopa išreiška; tai gal aiškiausia pareiškia Max Dressler (monistas), sakydamas: „Kiekviena filosofija turi būti monistinė, nes žmogaus protas tik tada nurimsta, kai visus daiktus suveda vienuman“ (Der Monismus dargestellt ir Beiträgen seiner Vertreter I, p. 204).

Bet jau čia kiekvienas galėjo pastebėti, kaip tųjų filosofų à priori, išanksto, norima nuspręsti, kokis turi būti objektingasai pasaulis! Nejau visas pasaulis jo esmėje turi priklausyti nuo mūsų vienumo principo? Ne. Pasaulėžiūros vienumo įvykinimas turi būti atliktas mūsų patyrimui, reiškia objektingajam pasauliui kontroliuojant. Ir tuo žvilgsniu pirmai sutinkame su James'u, kurs sako („pragmatizmas“, p. 103), kad „pasaulio vienumo principas, kaip jis šiandie dažniausia suprantama, yra visai tuščias“. Taigi išeina, kad kaip tik tie „filosofai“, kurie taip juokias ir pašiepia viduramžio filosofiją, deduktingąją metafiziką ir apriorinį racijonalizmą ir neva remias vien tik patyrimu bei medžiaginio pasaulio daviniais, patys tampa nesveikiausio apriorizmo skelbėjais, nenorėdami matyti pasaulį tokį, koks jis iš tikrųjų yra, bet rašydami jam receptą, koks jis turi būt jų supratimu.

Tiesa, kaip minėjome, žmogaus prigimtis reikalauja vienalytės pasaulėžiūros; bet kame tojo vienumo ir vienalytingumo ribos, apie tai sprendžia ne subjektas, ne asmuo ir jo pažinimo prigimtis, bet objektas, pati realybė, visa prigimtis. Todėl minėtas monizmas išeina iš sauvalingų ipotezių ir todėl nėra mokslinis. Tikrasai vienumas yra prie-

žastinis arba priežastingumo vienumas, apie jį teks dar vėliau kalbėti.

Tačiau dar ir kitu žvilgsniu realybė turi kontroliuoti pasaulėžiūrą ir būti jos normuotoja. Optimistinei filosofijai prieštarauja pasaulio daiktų netobulumas ir reliatingumas, įvairios venimo disharmonijos, nelaimės, katastrofos ir prasikaltimai. Bet prieš pesimistinę pasaulėžiūrą, nežiūrint visų trūkumų, eina puiki pasaulio harmonija, dėsningumas, gražumas ir gamtos tikslingumas. Biaurų ir nejaukų egoizmą, kurs užsidaro savojo „aš" tamsiose gelmėse, pergali galop aukšti specijalinio gyvenimo uždaviniai ir idealai ... Todėl kiekviena aprioristinė pasaulėžiūra, kuri deda savo pamatan tik atskiras faktų grupes, del savo vienpusiškumo anksčiau ar vėliau turi imti prieštarauti realingajam pasauliui ir pripažinti savo trūkumus. Nes pasaulis be galo įvairus, sako pozitivistas Ernst Mach (fizikas-filosofas), kad mes jį galėtume pilnai įsprausti į mokslinės schemos rėmus. Pasaulio gausumas toks didis, kad mes net mūsų protu negalime jo apimti. Net pati didžiausia mokslo pažanga yra mums tik priminimas, kad mes be galo mažai težinome. Todėl pasaulėžiūros vienumas dar nereiškia jos visiško tobulumo— joje yra galima didelė pažanga. Tiesa, ne visos atskirų mokslų bei filosofijos išdavos yra svarbios pasaulėžiūrai, nes aukščiausieji ir bendriausieji buities dėsniai lieka vis tie patys. Atskirų mokslų pažanga duoda mums galimybės tuos dėsnius apibudinti griežčiau, giliau ir jų taikinimo ribas praplėsti.

2. Tačiau toli gražu dar nepakanka, kad pasaulėžiūrą kuriuo nors būdu mums parodytų buities vienumą. Jeigu pasaulėžiūra apie tą vienalytę pasaulio priežastį neteikia aiškaus supratimo, tai ji negali atlikti to uždavinio, kurio visų mintytojų supratimu turi imtis pasaulėžiūra. Tat antra būtina pasaulėžiūros ypatybė tai aiškumas. Čia sutinka visi filosofai. Jau nuo žilos senovės metafizikai daro rimtų pastangų apie aukščiausią buitį (Sein) susidaryti kiek galint aiškią sąvoką. Del tos — aiškumo — priežasties racijonalistai filosofai pradėjo filosofuoti iš pirmykščių aiškiausių mintijimo principų; del tos pačios priežasties Dekartas, Leibnicas ir Spinoza mėgino pritaikinti matematinį metodą. Ieškodami aiškumo moderniniai psychologistai, idealistai ir imanentinės filosofijos šalininkai pradeda nuo mums tiesioginiai prieinamų sąmonės faktų; del tos pačios priežasties moderninė metafizika (monistų, panteistų ir kitų) laiko per savo uždavinį išspręsti, kuris mums tiesioginiai pažįstamas realybės elementas (daiktas) galima pakelti į pasaulio principą; pagaliau ir pats materijalizmas aiškumo dėliai nori pritaikinti mūsų dvasios gyvenimui aiškius ir įvaizdžius mechanikos dėsnius, nors tatai ir priešinga yra tiesai.

Be aiškumo negali būti tikros pasaulėžiūros. Be jo turėtume gal nepastovų fantazijos vaizdą; bet tai nebūtų filosofija, nebūtų rimtas pažinimas ar išmintis, kuri turėtų būti viso mūsų gyvenimo ir elgimos pamatas. Jau atskiruose moksluose ir net elementiškiausiuose dalykuose reikalingas aiškus griežtas supratimas, galvojimas ir formulavimas.

(Norėčiau raginti draugus ateitininkus iš anksto pratintis prie gilumo, aiškumo ir griežtumo visur: kalboje, mintijyme, gyvenime ir moksle).

Pasaulėžiūra turi būti mūsų gyvenimo ir elgimosi vadovas, ir šiaip ji turi didelės reikšmės mūsų gyvenimui. Bet jei jai trūksta aiškumo, tai negali būti ir kalbos apie jos gilesnę įtaką. Pasaulėžiūra yra mums vadas ir draugas gyvenimo kovose; ji turi mums priminti aukštus idealus kai mūsų dvasia nuilsta ir krypsta į žemės pusę. Tikra pasaulėžiūra turi rinkti ir koncentruoti visas mūsų proto ir valios spėkas, duoti joms krypsnį ir tuo būdu specijaliniai ir doriniai mus išaukštinti. Pasaulėžiūra nurodo mums mūsų uždavinį ir tikslą. Bet jei tikslas neaiškus ir miglotas, tai neaiškūs ir jo keliai, ir veltui reikalautume iš pasaulėžiūros tikros paramos mūsų gyvenimui.

Taigi, pasaulėžiūros aiškumas yra būtinas jos pažymis. Bet imant filosofinę to aiškumo pusę, būtent, klausimą, kada tas aiškumas patenkina, priseina dar kiek giliau tą klausimą pagvildenti.

Šiandie dažnai tvirtinama, kad visų daiktų suvedimas į jau žinomą principą tik tuomet pilnas, kai tasai principas mums tiesiogiai žinomas. O kadangi mums tiesiog prieinama ir žinoma tik mūsų pačių sąmonė, tad reiškia, kad visa tegalima išaiškinti suvedus visą į mūsų sielos arba psychinį principą. Išeina, kad realingo pasaulio visai nėra, kad jis ne kas kita, kaip mūsų galvojimo ar kitokių sielos aktų suma. Iš čia tie filosofai daro išvada, kad jokio skirtumo nėsą tarp psychinio ir fizinio pasaulio, taip dvasios ir kūno. O kadangi mūsų sąmonė (arba psychika) tėra tik vienas principas, vienintėlė butybė, visos realybės principas, tai tasai principas esąs nereikalingas tolesnio aiškinimo. Toje prasmėje moderninis psychomonizmas (toksai monizmas, kuris vienumo principą randa sieloje) ir vadinamoji imanentinė filosofija aiškina mums problemą. Tai srovei priklausė 1921 m. lapkričio mėnesyje miręs įžymus fizijologas Max Verworn, kuris yra išsitaręs, kad tik tai nereikalauja tolesnio aiškinimo, kas mums tiesiog yra žinoma, ir todėl pasaulėžiūra turi sutraukti visą realybę į mums jau pažįstamą veiksnį arba principą. Bet jau kiekvienas gali numanyti, kad Verwornas painioja du visai skirtinu dalyku. Kas iš to, kad mums ir

pasisektų (nors tai negali įvykti) visą realybę išaiškinti sąmonės turiniu.

Nes, kaip kalbėjome pereituos „Ateities“ numeriuose, aukščiausias principas, nereikalingas tolesnio aiškinimo, yra tik toks principas, kuris patsai savyje turi užtektinos esimo racijos (priežasties), (ratio sufficiens), gi tokios neturi nei medžiaginis pasaulis nei mūsų psychiniai aktai, kurie yra reliatingi (apriboti) daiktai prieš aukščiausią absoliutingą principą, į kurį reikia suvesti visus realybės reiškinius.

3. Prie tos antrosios pasaulėžiūros aiškumo ypatybės prisišlieja dar trečia ypatybė. Tasai pasaulio principas, kurio ieško pasaulėžiūra, turi būti ne tik vienas ir aiškus, bet kartu ir tikras; turime būti tikri ir įsitikinę, kad tasai principas tikrai yra. Išsyk gal būtų galima pamanyti, kad toji trečioji tikrumo arba įtikinamumo ypatybė supuola su aiškumo ypatybe. Bet iš tikrųjų taip nėra. Labai galimas daiktas, kad pasigaudami ipotezių, galime aiškiai suprasti kai kuriuos dėsnius, neturėdami joms tikrų ir griežtų įrodymų. Tiesa, ipotezės netobulam šių dienų mokslui reikalingas, bet tas reikalas yra grynai reliatingas. Pav., šiandie gana aišku, kas tai medžiaga, eteris, energija; visa tai prigimtininkui labai aišku. Bet juk žinoma, kad ne tik eterio, bet ir energijos ir medžiagos sąvokos vistiek ipotetinės sąvokos. Galimas tat daiktas, kad šiuos tris reiškinius vėliau turėsim kitaip aiškinti. Šiandien tai mokslininkui aišku, bet tikra ir įtikinama nėra. Tikra ir įtikinama yra tik tai, prie ko prieiname pasigaudami griežtų, ekzaktingų įrodymų, kad čia ne ipotezė, ne daleidimas, bet tikrenybė, kuri glūdi realingame pasaulyje arba kurios reikalauja mūsų mintijimas.

Taigi pasaulėžiūros tikrumas (Gewissheit) reikalauja kad pasaulio reiškinių suvedimas į vieną aukščiausį principą bent pačiuose pamatuose, būtų liuosas nuo ipotezių. Pasaulėžiūra turi būti ne „maždaug“ galima, bet ji turi tiekti griežtų, neišgriaujamų jos tezių ir išvadų įrodymų. Nes juk tikrenybė tėra tik viena ir tikra; joje nėra speliojimų ir galimumų; kokis nors daiktas ar dėsnis arba iš tikrųjų yra arba jo nėra. Kitokio išėjimo nei būti negali. Ir tikra yra tik tokia pasaulėžiūra, kuri tikrenybei ne tik neprieštarauja, bet jai puikiausiai atatinka. Taigi jau prigimtis ir visa tikrenybė reikalauja pasaulėžiūros tikrumo.

Tačiau yra dar kitų svarbių priežasčių, kurių dėliai iš pasaulėžiūros turim reikalauti jos įrodymų tikrumo, įtikinamumo ir tikslumo: tai mūsų asmens reikalavimai ir mūsų sielos organizacija. Be tos trečios ypatybės pasaulėžiūra jokiu būdu negalėtų turėti žmogui prideramos reikšmės, nes negalėtų patenkinti nė mažiausios dalelės sielos troškimų ir reikalavimų. Visų pirma aišku, kad žmogaus pro-

tas niekuomet nepasitenkins ipotezių pilna ir tik galimumo turinčia pasaulėžiūra. Jei kurio dalyko aiškinimui lieka begalės įvarių kelių ir būdų, jei yra daugybė viena kitai prieštaraujančių galimybių, tai ten protas dar nepriėjo prie tikrenybės pažinimo, ten jis ieško tiesos, bet josios dar neturi. Aišku, kad toks netikras ir abejonių kupinas stovis visai mūsų ėsybei suteikia neaiškumo, baugumo ir neramumo. O visoki jausmai ir pajautos, kurios valdomos tik tvirto ir pasiryžusio proto, visai pasiliuosuoja iš tokios nepastovaus proto vadybos, ir mumyse atsiranda nemalonios disharmonijos. Tai yra sunkiausia mūsų modernųjų laikų liga.

Ji visur: ir religiniame ir socialiniame ir moksliniame gyvenime; aiškus tikslas prarastas, tikros pasaulėžiūros žibintas užgesęs, — ir tupčiojame tamsoje, godžiai ir neramiai dairomės ir gaudome klaidingas švieseles, kurios nyksta, kai tik kiek prie jų prisiartiname ...

Ir iš tos pusės kyla didelio pavojaus mūsų dorinėms vertėms. Iš kur gi rasis mumyse to valios stiprumo, kuris reikalingas gyvenimo kovoje, jei mūsų tikslas nėra tikras ir griežtas? Kuriam tikslui aš turiu prarasti turtą, sveikatą ir smagumą del kažkokios pareigos, kuri gal tik iliuzija, jei nėra tikra, ar yra Dievas ir pomirtinis gyvenimas! — Tiesa, — gali kai kas atsakyti. Būtų milžiniškas ir garbingas darbas, jei kas galėtų žmonijai nurodyti tikrą ir absoliūtingą pasaulėžiūrą. Tačiau kame jos ieškoti? Juk modernini pažinimo teorija (gnoseologija) neva parodė, kad nieko absoliutingai tikrai žmogus negalįs pažinti, reliatyvizmas — tai šių dienų filosofų obalsis.

Į tai štai kas galima atsakyti. Tiesa, kad šių dienų mokslas ir filosofija merdi reliativizmo pinklėse[1]). Fr. R. Lipsius skundžiasi: „Niekas negelbės, kad mes užmerksime akis nuo to, kas aplink mus: esam uždaryti reliatingumo rate; mes teregiame tik pasibaigiamas vertes, siaurus uždavinius, laikinius tikslus („Die Religion des Monismus, pusl. 35). O. L. Stein sako: „Reliatingumas tai vienintėlis absoliutas, kurį mes apskritai pažįstame". (An der Wende des Jahrhunderts p. 267). Ir kokia ironija! Tokiu nesklandžiu parodaksu Stein'as priėjo, tiesa, gal net arčiau, nei jis norėjo ir manė. Nes jei tėra tik reliatinga, tai jau tuo pačiu tat tampa absoliutu. Mums gi aišku, kad jei yra daug reliatingų daiktų, netobulų ir priklausomų nuo viens kito, tai turi būt ir tikrai absoliutinga ėsybė pilnai nepriklausoma kaip prie jos prieiti, pakalbėsime kitą kartą. Čia tik dar kartą norėčiau pabrėžti, kad absoliuto klausimas yra svarbiausias pasaulėžiūros reikalas.

---

[1]) Šiandie jau pastebima ir žymi reakcija prieš šitokį liguistą skepticizmą; aristotelinė tomistinė srovė (vad. neoscholastika) pradeda žymiai reikštis filosofijoje—ir kituose moksluose. Red.

Tiesa, kad žmogus dėl savo kūno ir sielos organizacijos neturi ir negali turėti tobulo, absoliutingo ir intuitingo pažinimo. Tačiau svarbiausiuose klausimuose žmogus gali gauti tikro pažinimo, kurio pagalba gali įvykinti savo idealus ir uždavinius. Be šitokio pažinimo visa tai būtų negalimas dalykas. Kad taip iš tikrųjų yra, galima įsitikrinti iš modernojo gyvenimo ir modernosios minties. Tik prisiminkime koks suskilimas pastebimas net aukščiausiuose idealuose ir doriniame gyvenime. Koks prieštaravimas tarp įsitikinimų ir elgimosi, tik prisiminkime šių dienų turtų godumą, tuščią gyvenimą ir dirksnius kutinančių linksmybių ieškojimą, arba šių dienų politika, valdomą grynai egoistinių tikslų ir myniojančią teisingumą ir elementarines tautų teises. Ar tai neužtektinai liūdija, kad neturima tikros pasaulėžiūros? Niekada nebuvo taip plačiai kalbama apie ją, bet niekada jos trukumas nebuvo toks didelis, kaip kad šiandien. Bet jei tikros pasaulėžiūros dar ėsama, tai ji turi turėti ir tris minėtas ypatybes.

Tikra ir vienalytinga yra tokia pasaulėžiūra, kuri duoda mums pažinti aukščiausį buities principą, jo ėsimą ir esmę ir patenkina svarbiausius ėsminius mūsų proto, doros ir religinius reikalavimus, o mūsų visam gyvenimui suteikia vienalytingo ir aiškaus krypsnio ir tuo būdu primena amžinus ir nenugriaujamus idealus.

Pasaulėžiūros sąvoką imame plačioje prasmėje. Lig šiol, kaip sako Heinrich Gomper, pasaulėžiūra atatikdavo metafizikai arba kosmoteorijai, o mes ją suprantame netik kaipo pažiūrą į kosmosą, į pasaulį, bet ir kaip pažiūrą į gyvenimą. Nes abu dalyku iš tikrųjų reiktų jungti, kadangi juodu išreiškia tik dvi to paties dalyko pusi.

Kaip pasaulėžiūra siauroje prasmėje užsiima pasauliu, objektingąja tikrenybe, lygiai taip ir „gyvenimožiūra" žiūri žmogaus gyvenimo savybių ir uždavinių. Tačiau viena be kitos negali apseiti. Nes mūsų pažiūros į gyvenimą neišvengiamai priklauso nuo supratimo tų sąvokų, kurias įgavom apie objektingąjį pasaulį ir ypatingai apie absoliutingąją ėsybę (Dievą).

Etika visuomet priklauso nuo metafizikos, nuo to, kaip išaiškinam pasaulį, jo prasmę, jo santykius su absoliūtu (Dievu).

Keletas žodžių apie skaitymą.

Kiekvienas darbas reikalauja planingumo, jei norima susilaukti tinkamos sėkmės. Protinis darbas reguliuoja fizinį statydamas jam vėžes, normas, tečiau beveik visur, o ypatingai pas mus, tik ir tekeliamas vien materialinis veikimas, kaipo ekonominio gyvenimo pamatas, paliekant likimui jo pranokėją — protinį. Toj srityj pas mus visa dirvonuoja. Paimkimi skaitymą. Komet kitur skaitymo — studijų klausimu tiek ir tiek prirašyta, pas mus moksleivija bei vyresnieji beveik žodžio nėr tarę. Kas nustebęs pasakys: — Ko čia priekabių ieškoti? Mokomės įstaigose — gimnazijose, universituose; mokytojų, profesorių puikiausiai dėstoma; laikas puikiausiai sutvarkytas ir dar, kad nori magaryčių, margiausių sekcijų: istorikų, socijologų, literatų ir ... kai kurie iš jų dar tur garbės laikraštėlį, pagimdyti.

Tačiau paprastai nesitenkinama tik tuom, ką mums kiti paduoda, juk ir per pietus kas sau renkasi kąsnelį. Mes, moksleiviai, be pamokų skaitome dar nepaprastų, garsių dalykų, prie to nemaža, kiek tik turima. Bet palieka klausimas, ar kad veikiama, tai jau ir išteisina Aukščiausiojo užkrautą darbo prievolę, jei kas daroma, tai ir susilaukia sekmės? Mokymasis dalomas dviem dalim — dėstymas mokyklose ir skaitymas. Suum cuique. Dėstymo bei teorėtinių žinių teikimo sritį paveskim mokytojams, — o mums, paklausit, kas daryt? Na, tik, vyručiai, atsidarykim akis — mums, moksleivijai, lieka gal dar platesnė gyvojo lavinimosi — skaitymo sritis!

Apie skaitymo svarbą gal visi, su mažomis išimtimis, sutiksim, bet kas kita su skaitymo kokybe, kiekybe bei būdais — čia margių margiausios nuomonės, tik, gaila, kad tankiai save pateisinamos, vienpusiškos. Taigi skaitymo kokybė. Prie progos paminėjus Bone, kurs sako, dvasią tik iš dvasios užsidegant ir tik žymūs rašytojai teapsupie moksleivio širdį, o ne klaidingi žiburėliai. Dirstelkim į gamtą: peteliškės ir bitės renka sultis ir tyriausių daiktų, o musės ir pažįstamieji juodieji vabalai iš pasmirdusių bei mėšlų.

Privedant vieno genijalaus vyro žodžius: juo daugiaus žodis panašus minčiai, mintis — sielai, siela Dievui, juo puikiau esti. Tik parinktų knygų, tik nuodugnesnių bei mokslingų veikalų skaitymas teatneša naudos ir tik tyroji grožė tesaldina gyvenimą. Į skaitymą privalom žiūrėti, kaip į tikslų ir planingą darbą. Prasčiausi mokiniai, pasitaiko, kad daugiausia skaito, tečiau, nekalbant jau apie teoretines žinias, net logingai kalbėti nesugeba.

Ar skaitymas tur aktyvios jėgos? — Beabejo. Vietoj numylėto posakio: skaitymu papildoma apšvietimas — galim drąsiai drožti: skaitymas reguliuoja pasaulėžvalgą, net

mūsų laimė jo priklauso. Idėja savotiška ypatybe iššaukia kitą. Neabejoju, kad nustebtumėm, kuriam pasakius: „Gerų knygų neprivalot skaityti!“ Mokiniai vienos užrubežio mokslo įstaigos, išgirdę iš savo profesoriaus panašų patarimą, kaip maži nustebo; profesorius tai pamatęs pridėjo: „Skaitykit ne geras, tik geriausias knygas!“ Šis patarimas nepersunkiausiai išpildomas, nes nekalbant jau apie svetimas literatūras, mūsiškė ištektų tikrai vertinamų veikalų, jei tik pridėtumėm energijos, žinoma, pasikvietę talkon prityrusius. Sakoma, keras vežimą verčia, — svarbiau betgi kuo pripildom mokslingo prityrimo sandėlį. Nuo pasirinkimo medžiagos priklauso sekmės bei tikslo atsiekimas; labiau tai įsidėmėtina atsiminus Kalderono žodžiai: „Aš niekad dar nepastebėjau, kad raštas labiau širdin, nei popierin įsmenga.“ Förster is sako, kad visa išeina aikštėn; panašiai ir skaitymas gamina atatinkamą reakciją. Prityrimas rodo, kaip mano B. Krier'as, vienas pasižymėjusių savo konferencijomis moksleiviams Vokietijoj, kad romanų ir panašių raštų skaitymas išplėšiąs iš širdies tyrąją, vaikų meilę, kuria ligtol mylėta tėvai, broliai, sesers, draugai, auklėtojai ir pamažu širdis daros kieta, bejausmė; visoks prakilnus jausmas širdy apmiršta. Jie tai palaidoja, prideranti rimtumą juose (min raštuose) blakstienų judinimas, net išlėpinto pirščiuko ženklelis begalo daug reiškia. O vistik tokie raštai myliausi ir prašyti prašos skaityti!...

Kokią blėdį daro netinkamų, lengvamin čių raštų skaitymas, kitur jau senai suprasta, pav., Šveicarijoj vienoj stotyje yra sąrašas knygų su parašu: „Austrijoj uždrausta“. Mes juk raudonuojam kaip vėžiai, jei gaunam „Šiaudadušių“ titulą, o tikrai tokiais mus padaro romanai. Ramumo šaknys — paprasčiausiuos apsireiškimuose ir nereikia didelio tyrinėtojo, kad suradus pesimizmo priežastys. Gerai būtų prisimintis šv. Augustino žodžiai, ekstaze girdėti: — imk ir skaityk! — Tai buvo ypatinga šv. Rašto vieta, kurios skaitymas įnešė srovę ramumo šventojo vyro širdin.

Kur būtų nuvedęs neapmąstytas skaitymas neužmirštiną katalikų milžiną Louis'ą Veullot'ą? Jis telankė tik Paryžiaus priemiesčio liaudies mokyklą ir tai iki pirmai komunijai, paskui dešimties metų pastojo pas notarą raštininku, kur draugai paskatino jaunuolį skaityti. Skaitymas atlieka savo darbą ir 17 metų jaunikaitis jau stebina Francijos visuomenę kaipo žurnalistas. Nuo 25-tų metų virtęs krikščionium jis tapo „Universo“ redaktorium —

Iš kur ir kaip sėmė jisai reikalingų žinių? — Darbštumas ir tvarkingumas darbe. Per skaitymą ištyrė literatūrą, religiją, teologiją, išmoko lotynų kalbos, istorijos, filosofijos, gamtos mokslų — žodžiu, stovėjo atsakančioje aukštumoje kiekvienoj mokslo šakoje ir nebuvo nėvieno svarbesnio, paliečiančio visuomenę ir Bažnyčią klau-

simo, kur nebūtų Veuillot'as pridėjęs savo autoritetingo žodžio. / — Taip įgijami taikai įvykinti ginklai, taip ruošiamąsis Evangelijos skelbimo darbui!

Ir doros atžvilgiu dera pasirinkti, pamilti kuris dalykas, skaitymo objektas, nes tai sukoncentruoja dvasios pajėgas. — Garsus francūzų kalbėtojas Lacordaire'as buvo savo profesoriaus universite suturėtas nuo dorinio ir religijinio nupuolimo paraginimu užsiimti literatūra. (L. buvo linkęs prie jos).

Savaime kyla klausimas, kaip gi skaityti? — Skaitymas mūsų suprastoj prasmėje ypač pradžia yra sunki, bet čia reik kviesti valią pagalbon; ji turi pažaboti išsiblaškymą, smalsumą, tingį. Paklausykim pranašo, kuris sako: comede volumen! — Skaitymas teatneš naudos, kai nuodugniai pasisavinsim veikalo turinį. Šv. Raštas tai patvirtina, pabrėždamas reikalą vengti dažno susinešimo su pasauliu: rarus sit tuus egressus in publicum. Tenentem codicem somnuste obrepat et cadentem faciem pagina sancta suscipiat".

Gyvenime be abejo turim sekti pasižymėjusius garsius vyrus; jie-gi kaip paduoda istorija, skaitydami veikalus ryte rijo. Filosofo Balmes'o biografas sako, šis skaitęs nusilenkęs ant stalo, kaktą nutvėręs abiem rankom ir, perskaitęs imponuojančias eilutes, galvą paltan įtraukęs mąstydavo. Patsai Balmes sakydavo: — mažai skaityti, gerai išsirinkti autorių ir daug mąstyti — tai puikiausia mąstymo metodė. Geras darbininkas, geras amatninkas ir iš biskio medžiagos daug padaro. Geras skaitymas ir mažai ko tereikalauja, t. y. tik iščiulpti visą turinį. Ir neturint daug knygų, kaip sakoma „šaltinių", galima išsidirbti gilus protas. Filosofas Hobbes'as, paklaustas kaip įgijęs tiek ir tokių žinių, atsakė: — jei būčiau tiek skaitęs, kiek tie bei anie, būčiau nežinąs likęs kaip ir jie. Taigi, nauja mintis! Mažai skaityti, galvoti daug! — Rodosi, savaime aiškus dalykas: nauja tepradėk, kai seną jau sugrumuliavai. Kas do nauda būtų žmogui, anot L. Tolstojaus, kurs suvalgytų dviejus pietus? Įsigytų tik žiovulį ir pilvo ligą. Knygos — proto valgis, ne valgis, tik dar daugiaus, nes paprastai valgis veikia tam tikru tarpu, o proto — visą gyvenimą. Skaitymas yra savotiškas sielos maistas, reikalingas perdirbinėjimo. Paėmę knygą, ją suvalgykim — comedamus volumen — betariant pranašo žodžiais. Kas taip skaito ir turi knygyną, tam galima priminti Cicerono žodžius: jei turi knygyną, nieko tau nestinga.

Iš kiekvieno darbo plaukia nauda, jojo vainikas; ir skaitymas privalo ką nors nauja gaminti. Skaitydami mokomės mintyti, įgyjam naujų žinių ir kyla mumyse jausmas, už kurį Pitagoras, atradęs naują trikampio gipotenūsos bei katetų kvadaratų teoremą, dievams 100 jaučių paaukavo; kurio

vedamas Archimedas užmiršo net drapanomis apsivilkti, atradęs žymų gidrostatikos dėsnį. — Ar ne brangesnis mokslas net už gyvybę, kad vengrų mokslininkas Mentelli, raginamas apleisti miestą, nes šoviniai krito netoliese jo triobos, atsakė knygose besirausdamas: — Ką-gi šoviniai turi bendra su manim?

Skaitymas santikiuoja su mokslu, kaip siela su žmogaus gyvybe; skaitymas privalo gaivinti mūsų mokslą. Skaitykime pasirinkdami geriausia, ką turim. Bet kartą pasirinkom ištesėkim. Ką turim, tuomi naudokimės, nes tik neprotingi vaikai perpus apgraužę vaisius meta. Kas užsibrėžtą, kas pasiryžta vykinti — vykinkim, elgkimės kaip bitė, kuri užtikusi kvapų žolinėlį, tolei nepalieka, kolei viską neiščiulps. Vyskupas Dupanloup'as užrašė savo dienoraštin, kad pradėjęs kartą ką skaityti, nemesdavęs, nors ir nevisai tepatinkamas dalykas būtų, nes bepuldinėjant apie daugelį knygų, galima pakenkti dvasios jėgoms, jas išblaškyti. Senieji sakydavo: divide et impera; tas pats vyskupas prideda: multus labor, multa in labore methodus, multa in methodo constantia. Neieškokim pasigėrėjimo, lengvučio, tuščio; tenebūnie skaitymas vien priemonė nuobodumui nuvaryti; priešingai, nebodami jokių sunkumų, sako Krier'as, semkime žinias. Pasirinkto autoriaus mintys mumyse tur atlikt atmainų: palygintos su jau turimomis, nuosaviomis jos privalo išsivystyti į naujas objektivesnes bei individuales. Knygos — mums šaltinis, žalioji medžiaga; semkim iš ten jėgų — kitaip išseksim — ir traukim iš savęs kaip voraį tinklams, protavymo siūlus.

Visai neskaityk, sako žymus mokytojas, jei nemanai prieš ir po skaitymo pamąstyti! Mąstant reikia autoriaus idėjos statyti šalia savųjų, jas su savomis lyginti; nuo savo idėjų pereiti prie autoriaus, ir nuo autoriaus prie savųjų. Čia kaip tik moko Lacordaire'o patarimas: kiek dvasia platėja žinomis, tiek nustoja gilume. Italas Silvio Pelico sako, kad norėti kartu visur buvoti, reiškia niekur nebūti. — Daug skaityti, bet mažai knygų, moko jezuitas Bone. Kokių pasekmių teikia toksai skaitymas, tebūnie pavyzdžiu filosofas de Bonaldas, kurs laike prancūzų revoliucijos Heidelbergan ištremtas, teturėjo tik keturias knygas; be kitų dviejų ir Tacito „Annales", ir „Discours sur l'Histoire universelle" — Bossuet'o. Tesinaudodamas šitomis dviem knygomis parašė puikų veikalą: „Theorie du pouvoir religieux et politique". — Persineškim dvasia antrojon pusėn 19-jo šimtmečio į naująjį pasaulį — Ameriką. Ten stoja prieš mus taikos apaštalas, dešimčių tūkstančių vergų paliuosuotojas, garsusis Abraomas Lincoln'as. Kaipo darbininko sūnus iki 20 m. dirba pas maluninninką, kapoja malkas, žodžiu — užsiima juodaisiais darbais; 25-ių gi metų matom Lincolną jau mažo miestelio advokatu; 30-ties metų — jis atstovas

Jungtinių Valsčių parlamente, 40-ties — nariu Vašingtono Kongreso, pagaliau 50-ties metų jis prezidentas Didžiulės Suvienytųjų Valsčių Valstybės.

Kaip tai atsiekta? — Nejau stebuklu? Nenustebkim, išgirdę atsaką, kad skaitymas buvo vienintėliu vadovu, mokytoju to garsaus vyro. Tik iš trijų knygų tesimokė Lincoln'as: Šv. Biblijos, kurią atminčiai buvo pailkusi jam jo dievota motina, Vašingtono gyvenimo aprašimo ir angliškų įstatymų komentoriaus. Skaitymą Lincoln'as taip vedė, kad iš šv. Biblijos mokės krikščioniškos meilės bei savęs išsižadėjimo, iš Vašingtono bijografijos — būti tinkamu bei susipratusiu piliečiu ir galop iš įstatų komentoriaus sėmė žinių kaip atstovauti liaudžiai, jos teises ginti bei visą tautos organizmą tvarkyti.

Skaitymo tikslas duoti medžiagos mintijimui, išmokti mintyti ir vaidyti plunksną, tą ginklą, kuris vienas be kraujo, ašarų ir dejavimų teteikia visuotiną ramybę. Spauda neša žmonijai gerovę, išnešiodama šviesiąsias idėjas; ji stoja šalia žmogaus tikriausiu jo patarėju; nuo jos priklauso ir visuotina santaika. Spauda tai galė, draugai, Kristaus idėjoms vykinti; teesie spauda mūs ginklas! Aplamai Lietuvoje stinga raštų. Žmogus, pamilęs raštą, juo ir siela gaivina; rašytieji kūriniai virsta antrąja kasdienine duona. Maitinkim ja save ir kitus raginkim skaityti.

Būkim ištvermingi. Skaitydami darykim gražesnių vietų ištraukas, prie progos jas prisiminkim pakartodami.

Dalyko pamylimas sustiprins savo ruožtu ištvermę, kuriai nėr jokių kliūčių. Apie ištvermę vyresnysis Plinijus pasakoja tokį pavyzdį. Genijalus dailininkas Apelis pažymėdavęs savo veikalus tam tikru žodžiu, kad parodžius juos esant dar taisytinus, nors žmonės jam darė triukšmingas ovacijas. Hetingeris apie Stolcą štai ką pasakoja. Jiemdviem bevažinėjant po Švarcvaldą ir sustojus pasilsėti, mokslininkas išsiimdavęs rankraštį ir, garsiai skaitydamas, kas sakinį, kas žodį taisydavęs.

Socijologai sako „per pilvą į širdį", lygiai mūsų — jaunos moksleivijos obalsiu tebūnie: „prie mokslo per skaitymą bei rašymą!"

Būkim sau negailestingi betobulindami savo raštus, juoba, kad A. Rondelet sako jaunus rašytojus galint dešimtąją dalį savo veikalų išbraukti — kas gi besakyti apie pradedančius rašyti? — Iš tikrųjų, nėra tai jau perdaug sunku: galime lavinties namie, savųjų tarpe, tarp draugų. išnaudojant paprasčiausią progą. Ana, Regensburgo Vyskupas Vittmann'as savo pamokslus pirma namiškiams sakydavo, o kai jie nepritardavo jo pamokslui, jis rūpestingai jį taisydavo. Aišku, kad kartu su pažanga rašyme auga ir mokslišKumas, įprantama šviesesnės mintys pasižymėti ir kuodaugiausia jųjų įgyti.

1848 metais iš Europos pradėta plaukti aukso šalin Kalifornijon, kame esą aukso upėse ir upeliuose, kalnuose ir dirvose, žodžiu visur. Mums aukso šaltinis tai knyga, skaitymas. Ieškokim dvasios turtų, kraukim juos, o būsim ir laimingi ir Lietuvai naudingi. Dvasios turtai neapčiuopiami: nėr jų nei galo, nei krašto, nes niekad neapglėbsim visos išminties, — bet tik ženkim ir ženkim pirmyn neatsigręždami atgal. Aukštas, aukščiausias idealas lai šviečia prieky! — Taip kartą Alkibijadas gyrėsi savo mokytojui Sokratui, turįs puikiausį dvarą Atenų apielinkėje. Sokratas paprašė savo mokinį parodyti ant tolaikinio žemlapio Aziją. Alkibijadas porodo. Toliau klausia: — kur Graikija? Mokinys parodė, bet tai buvo tik mažas sklypelis pasaulinio žemyno. — Kur Pelaponesas? — Mokiniui reikėjo jau pastangos pridėti, kad jisai rasti. — Kur Attika? Žemlapyj buvo tai tik taškas. Antgalo klausia, kur tavo dvarai? — Alkibijadas ieškojo, ieškojo, bet ... nesurado. Toks yra ir žmonių žinojimas begalinės tiesos akyvaizdoje. Užtat nejiokim prisipažinti sau ir kitiems, kad mažai težinom ir rūpinkimės žinias dauginti. Įgyję žinių nesigailėkim jomis dalintis ir su kitais. Tad į darbą; Dievas lai mums padeda.

J. Tuzas.

Red.: Rašinys yra be griežto pleno, bet įdėjom, nes yra daug gerų minčių.

KNYGOS ir ŽURNALAI

Tikėjimo klausimai. Parašė J. Gerutis. Šv. Kazim. dr. leidinys, kaina 28 auks.

Šiais laikais moksleivijai ypač reik apsišarvuoti tvirta valia ir šviesiu protu prieš dorinio ir tikybinio atšalimo bangas. Bedievybė ir ištvirkimas taiko pakąsti mūsų jaunystės žiedą. Gera tikybinio turinio knyga čia būtinai reikalinga; ji mus sustiprins, apšvies!

Šv. Kazimiero dr-ja atliko kilnų darbą, išleisdama šį puikų Geručio veikalą. Gal kas seniau yra skaitęs „Garbenio nuomones", kame tikėjimo atšalėlis Garbenis su savo giminaičiais daro įvairių tikybai priekaištų. „Tikėjimo klausimai" savo turiniu tai tos pačios „Garbenio nuomonės"; skirtumas tame, kad kitaip pavadintos ir abudu tomu čia vienam sudėtu.

Jau vien autoriaus vardas sako, kad ši knyga yra lengvai, įdomiai ir puikiai parašyta. Ėmus ją skaityti, sunku parsiskyrti: kiekvienas skirsnys, rodos, viens už kitą įdomesnis ir traukte traukia, kad tik toliau skaitytum; mat,

čia (nešykštaujama gyvenimo pavyzdžių ir, kartais, net juokų. Knygos turinys labai įvairus, liečias opiausius šiandienius tikybinius klausimus, užmetimus, k. a.: apie Šv. Trejybės paslaptį, popežiaus neklaidingumą, apie sielą, pasaulio sutvėrimą, žvaigždžių gyventojus, mūsų žemės amžių t. ir t. ... Kiekvienas ją perskaitęs tikybiniai sustiprės ir ne vienam „gudruoliui" — netikėliui galės atkirsti į jo priekaištus. Kiekvienas moksleivis-vė šiuos „Tik. klaus." privalo būtinai perskaityti. Kiekviename ateitininkų knygyne ji privalo garbią vietą užimti. Draugai, įsidomėkime! St. T.

Leono XIII Enciklika Rerum Novarum apie darbininkų klausimą. Vertė Dr. L. Bistras. Liet. Kr.-Dem. Part. leidinys. Kaina 4 auks.

Šiemet sukako 30 metų, kai ši popež. Leono XIII enciklika (aplinkraštis) paskelbta katalikiškam pasauliui. Ji tapo pastebėta visų katal. tautų, ką liudija jos vertimai įvairiosna kalbosna. Kadangi darbininkų klausimas šiandien yra ir mūsų tėvynėje opus ir sveikai neišrištas, tad šio rašto vertę ir mes, moksleiviai, turime branginti.

Tai daili 66 pusl. svaraus turinio ir simpatingo išleidimo knygutė. Joje paduodama kilnūs garbingo senelio popež. Leono XIII patarimai, kaip išgydyti ligu istą visuomenę. Štai jos turinys: I dalyje bendrai kalbama apie darbininkų klaus.: darb. padėtį ir jo atsiradimo priežastį; II — aiškiai išdėta socializmo kritika; III — gvildenama tikrasis darbin. klaus. išrišimas, Bažnyčiai, vyriausybei ir profesinėms sąjungoms bendradarbiaujant. Gal op, labai daili pabaiga, raginanti visus luomus į krikščioniška tarpusavio meilę.

Turinys labai svarus ir įdomus: kiekviena eilutė — tai auksinė mintis! Todėl ji skaitytina visuomenės darbuotojams, kunigams, moksleiviams. Gyveniman įvykdžius joje išdėtas mintis galima būtų susilaukti visuomenės gerovės ir laimės. Tai bus atsiekta tik krikščionystės pagrindais susitvarkius! Todėl ir dabartinis popež. Benediktas XV kviečia katalikus šį rašta studijuoti ir jo mokslą gyveniman vykdyti.

Knygutė parašyta moksliškai ir suprantamai, išversta labai puikiai. Ypač negalima atsigėrėti katal. Bažnyčios darbin. klausime bendradarbavimu, kuri netikinčiųjų yra niekinama, o tačiau tai geriausia visų, ypač vargdienių motina.

Del čia paminėtų ir nepaminėtų (kurias pats skaitytojas atras) priežasčių, ši knygutė verta sekmingiausio išsiplatinimo ir skaitymo. Tai atsiminkime, kam rūpi Lietuvos laimė ir gerovė! P. Aušrys.

Ar socializmas įvykdomas? Prof. Karolis Gide. Liet. Krikšč.-Dem. Part. leidinys. Kaina 1 auks. 50 sk.

Prof. Charles Gide yra žymus prancuzų sociologas. Šis laisvas K. P-ko vertimas yra ištrauka apie socializmą iš

didžiulio veikalo „Principes d'economie politique". Čia trumpai, bet rimtai yra kritikuojama socialistų turtų padalijimo sistemos srovės: 1. kiekvienam žmogui lygiai, 2. kiekvienam sulig jo reikalų, 3. kiekvienam sulig jo nuopelnų ir 4. kiekvienam sulig jo darbo. Kaip matyt, turinys aktualus; aš-gi, jį perskaitęs, dar pridursiu, kad jis yra rimtas, įtikrinantis. Pastebėjus dar šio veikaliuko grybišką pigumą (tik $1^1/_2$ a.), belieka palinkėti, kad kiekvienas moksleivis jį įsigytų bei perskaitytų. Tai bus valandėlei darbo, o naudos — nemažai... P. A—rys.

Logos. Filosofijos laikraštis. Filosofijos mėgėjų būrelio rašomas. 1-jų (1921/22 m.) knygų 1-sis ir 2-sis sąsiuviniai. Kaunas, 1921, psl. 128.

Žmogus pirmiausia domisi tuom, kas yra aplink jį. Pradėjus vystytis protinėms pajėgoms, vaikas visupirma kreipias į gamtą, o tik paskui, įgijus pakankamai vaizdų, atsigręžiama į save ir daroma palyginimai ir išvedimai. Viską tai, kas yra aplink mus matoma ir apčiuopiama, vadinas gamta, o mokslas, tirinėjąs gamtos reiškinius, vadinasi gamtos mokslu. Prisistebėję išorės pasauliui, pradedame matytus ir girdėtus ir, apskritai, patirtus dalykus lyginti; palygindami klausiamės — delko tai ir tai įvyko, pagaliaus — iškur visa matoma, jaučiama ir numanoma ima savo pradžią. Taip besielgdami, savaime pajuntame, kad mes patys meningai ir slaptingai sutaisyti: protaujam, sakysim, apie patirtus daiktus, norime to, kas gera ir malonu, — vienu žodžiu, jaučiam, ką — tai pastovesnio ir aukštesnio mūs viduje. — Mokslas, kuris tiria, delko yra veiklusis pasaulis, delko jo tvarka šiokia, o ne kitokia, kas mes patys esam ir galų gale kaip žmogus, gamta, Dievas susirišę krūvon, — tasai mokslas vadinas filosofija.

Sulig prigimties, gamtos mokslai eina pirmiau, filosofija — paskiau. Lygiai taip atsitiko Lietuvos gyvenime. Ana, 1920-ų metų pabaigoje iš Kauno, laikinos mūsų sostinės, išejo pirmas Lietuvoje gamtos mokslų žurnalas, vardu „Kosmos"; pereitų-gi (1921) metų taippat gale (10 d. spalių) išeina pirmas pas mus filosofijos laikraštis „Logos". „Logos" — tai senovės klasinės graikų kalbos žodis, reiškias — žodis, protas. Vardas, kaip matom, senas ir garsus, tat pažiūrėkim, kas yra jo atstovaujamam žurnale.

„Logose" yra šie skyriai: 1. Filosofijos įvadų, 2. iš filosofijos istorijos, 3. iš religijos filosofijos, 4. iš estetikos, 5. iš etikos, 6. iš gamtos filosofijos, 7. iš visuomenės santykių filosofijos, 8. iš filosofų gyvenimo ir darbuotės, 9. įvairenybės ir smulkmenos, 10. Literatūra, 11. Sumanymai.

Iš padalinimo matyt, kad žurnalas šiuose sąsiuviniuose apima kaikurias filosofijos mokslo sritis. Pravartu pažiūrėti, ko teikia kiekvienas skyrius.

Pradedamuoju 1-mo skyriaus straipsniu eina Pr. Dovydaičio raštas, pavadintas: „Filosofijos kilmė, jos sąvoka, darbo sritys ir uždaviniai“. Čia, kaip jau rodo antraštė, pasakyta, kas yra filosofija, ką ji apima ir kaip ją aptaria žymiausi senovės ir naujų laikų galvotojai. Pažyminga, kad „Logos“, minėto autorio žodžiais, steigsis savo skaitytojus mokyti „filosofuoti“, kad galėjus išsidirbti pažiūras ir nusistatyti priimti ar atmesti esamas filosofijines ir pasaulėžiūros sistemas. Reiškia, šis laikraštis būsiąs nepartimis. Antras to skyriaus rašinys pavadintas: „Filosofijos supratimas ir jos santykiai su kitais mokslais“ — parašytas filos. D-ro Pr. Kuraičio. Šitam straipsny rimtas autorius meta naujos šviesos į dabartinių ir praeities filosofinių sistemų pagrindinius dėsnius. Konstatavęs, kad kolkas nesurasta bendros nekintamos filosofinės sistemos, išveda, kad niekas neturįs teisės išanksto kokią pažiūrą smerkti, nes nesą kuomi matuoti. Tai — sveikas žodelis kaikuriems dabarties galvotojams nusmerkiantiems senovės išmintiės mokslą ir pašiepiantiems prityrusią skolastiką (krikščionių filosofiją).

Dar tam pačiam skyriuj randam filos. D-ro St. Šalkausko rašinį: „Filosofija ir mūsų gyvenimas“. Iš redakcijos pastabos patyriam šį straipsnį esant autorio pradedamąja lekcija Lietuvos Aukštuosiuose Kursuose, Kaune. St. Šalkauskis dar nesenai gryžęs iš užsienių. Jo raštas interesingas, nes giliai aptaria filosofijos reikšmę žmonijos gyvenimui. Įdomu, kad posakį „primum vivere, deinde philosophari“ (pirmiau reik gyventi, o paskui mintyti) apkreipia šitaip: „primum philosophari deinde vivere“ (pirmiau reikia mintyti, o paskui gyventi). Ne be tiesos išveda, kad, norint gyventi aukštesniu doros ir kultūros gyvenimu, reik pirma mintyt (philosophari). Toliau, šio filosofo pabrėžiama minčių įtaka didžioms žmonijos pervartoms. Įdomiausi ir vertingiausi betgi St. Šal-io išprotavimai del lietuvių filosofijos. Pirmiausia, Lietuvos geografinė padėtis tarp Vakarų ir Rytų, paskui lietuvių tautos prigimties sveikumas sudarą geras sąlygos filosofiniam tarpimui. Tasai jaunas, gilus mūsų mintytojas Lietuvai skelbia sintetinę (išlyginimo) filosofiją, o jai pagrindu pataria dėti philosophiam perennem (amžinąją filosofiją).

2-am skyriuje yra Pr. Dovydaičio rašinys: „Ar esama tautinės filosofijos?“ Iš čia patyriam, kad pasaulinio karo metu vokietys V. Vundtas ir prancūzas E. Bergsonas išvadžioję esant skirtingas vokiečių ir prancūzų filosofijas. Betgi šveicarietis Benrubis išrodęs jų pažvalgas esant neabejotinai klaidingas. Svarbu žinotti tai, kad minėtas kritikas tokiam filosofijos tautiškume įžiūri net pasaulinio karo žarijas. Tam pačiam straipsny Pr. D. numato būsimos lietuvių filosofijos privalumus: liaudingumą arba suprantamu-

mą ir pilnumą arba santaiką su religija. Abu geidžiamu pažymiu karštai sveikintini, ypač paprastumas. Deja, reikia pastebėti, kad toki „Logoso“ straipsniai, kaip „Filosofijos kilmė, jos sąvoka etc.“, „Ar esama tautinės filosofijos?“, „Gamtos mokslo ir istorijos materijalizmas“, „Natūrinė teisė krikščionybės šviesoj“ vietomis kaip tik nepasižymi ta pageidaujama ypatybe. Prie progos pastebėsiu, kad net mūsų studentai, apskritai, vidurinių mokyklų moksleiviams beveik nesuprantami. Tai, nors nedrąsiai, pasakyta ir „Ateity“[1])

3-ias skyr. apima filos. D-ro Pr. Kuraičio straipsnį: „Jausmo religija“. Reikia tik padėkoti gerbiamam filosofui už tokį aktualingą rašinį. Juk dabar religiją nori paversti jausmu ištisa eilė karštuolių, pradedant St. Seimo nariu ir baigiant paprastu kaimo mokytojum. Autorius čia rimtai sukritikuoja pačius pagrindus jausmo religijos šalininkų ir išveda, jausmininkus delto tik neigiant metafiziką, kad pateisinus savo poziciją, kuri neturint protingumo pamato. Dieve duok, kad kiekvienas aktualus reikalas atšaukt į atatinkamų straipsnių!

4 skyrius. Jis apima V. Mykolaičio raštą: „Grožio ir meno kuriamosios dailės reikšmė“. Šis jaunas meninikas, galima sakyt, pirmutinis ėmėsi grožį ir dailę vispusiškiau apaiškint. Negaliu susilaikyt nepakartojęs ten randamo M. Ginijaus grožio aptarimo: „Gražu yra tai, kas sukelia mumyse trejopą gyvenimą: jausmų, valios ir proto forma“ („Logos“, 1—2 sąs., p. 50). V. Mykolaitis pagrindingai išrodo, kad posakis: „grožis vien jausmus lavina“ yra klaidingas. Dar reikia pažymėti, jog straipsnis parašytas tokia gražia kalba, pavaizdavimai tiek šviesūs ir tikrybe virpą, kad skaitai — ir nežinai, kas daugiau gauna pasitenkinimo: jausmai, valia ar protas.

Dar negaliu apleisti jo originalinės išvados — kad esama nedoros ir bedieviškos muzikos ir tai didesniam laipsny, negu pavojingos, ir bedieviškos poezijos ir beletristikos. Nemažiau domės vertas Mykolaičio jungimas (žinoma, neesmingai) dailės su religija. Dailė esanti religijai kelio skinėja. Kad atkreiptų į tai domės kunigai, bažnyčias berengdami ir pamaldas laikydami! Juk liaudis grožį nemažiau atjaučia už intteligentus; tai liūdija žavinčios jos dainos.

5-am skyriuje yra Pr. Kuraičio „Per Kantą į Ničę“. Čia išvedama, kad ant kantizmo pagrindo galįs vešėti kraštutiniausias amoralizmas (doros neigimas) ir ištikrųjų taip buvę ir esą. Nurodoma amoralizmo evoliucija filosofijoj. Taip, per Fichtę, Šelingą, Hegelį ir Šopenhauerį Ničė giminiuojąsis su Kantu. 6-am skyriuje pirmiausia eina Pr. Do-

[1]) 1928 m. 4 sis ir 5-sis sasuviniai, 105.

vydaičio (Iš K. Šteldės) rašinys: „Gamtos mokslas ir metafizika“, bene aiškiausis ir suprantamiausis visų autorio straipsnių, tilpusių „Logoso“ pirmuose sąsiuviniuose. Rašinys — pagrindingas, bet trumpas, o tai jau didelis pliusas. Šis Pr. D. veikalėlis gali eiti prirengiamuoju apaiškinimu net apskritai mokslo ir religijos santykiams. Čia nurodoma didelė svarba gamtos mokslų ir baigiama išvada, kad tikra filosofija turinti būti ant gamtinio bei realaus pagrindo.

Tas pats autoris dar patiekė vertimą iš E. Vasmano s. J. „Idealingas gamtos supratimas pirmiau ir dabar“.

E. Vasmanas yra pasižymėjęs gamtininkas; jo tyrimai su skruzdėmis turi nemažos vertės. Išverstas šisai jo straipsnis — tai rinkinys įrodymų, kad evoliucijonizmas (išsivystymo mokslas) be Dievo negalįs pakankamai išaiškinti pasaulio pasidarymo. Protavimai pavaizduojami gražiais palyginimais ir išreikšti nuosekliais sakiniais, ypatingai-gi šį rašinį puošia ištraukos iš garsio Linejaus veikalų. Nuostabu, kad nuodugnaus gamtininko Karoliaus Linejaus žodžiai del žmogaus ir Dievo santykių, kaip jie nusakyti jo svarbiausiame veikale: „Sistema Naturae“, visai sutinka su kuklaus vienuolio—miatiko Igno Lojolos svarstymais, randamais jo pagrindiniuos veikaluose.

Paskutinis šiam skyriuj eina Pr. Jucaičio „Iš Einsteino reliatingumo teorijos santykių su filosofija ir pasaulėžiūra“. Straipsnis kai kame sunku nespecialistui suprasti. Autoris steigiasi išrodyti, kad naujoji reliatingumo ipotezė nesipriešinanti krikščionių tikėjimo pagrindams ir kai kame net paaiškinanti kaikurias to tikėjimo tiesas (amžinybę, atlaidus, tvėrimą). Reliatyvybės teorijos pagrindinės tiesos — šios: mes negalim pastebėt absoliutaus laiko ir pastovios erdvės. Vadinasi, iš vieno punkto žiūrint, tam tikras atstumas atrodąs vienokis, iš kito — kitokis; panašiai ir laikas.

7-as skyr. prasideda Pr. Dovydaičio straipsniu: „Gamtos mokslo ir istorijos materijalizmas“, pagamintu iš M. Kronenbergo. Šiuomi raštu bandoma griauti ligšiol vyravusi pažiūra, kad istorinis materijalizmas paeinąs iš gamtos mokslų materijalizmo, t. y., kuomet gamtoj atsisakyta nuo dvasios, tada atsiradęs ir istorijos aiškinimas be atžvilgio į protingas žmogaus pastangas. Cituojama tamtikros vietos iš Karoliaus Markso veikalo: „Zur Kritik der politischen Oekonomie“, kurias marksistai laiko klasinėmis. Pasirodo, kad istorijos materijalizmo tėvas (K. Marksas) visai neneigiąs dvasybės, nes-gi pabrėžiąs teknikos svarbą, dažnai minįs visuomenės santikius, pabrėžiąs žmogaus darbo kilnumą (atskiriant jį nuo mašinos judėsių), — na ir pati istorybė esanti kas dvasinga.

Antru to skyr. raštu yra to paties autorio iš Hohenlojės „Naturinė teisė krikščionybės šviesoj“. Šis dalykėlis, kaip

pirmiau minėta, nepasižymi aiškumu, betgi meta nemažą šviesos į teisės ir krikščionybės santykius. Pastebėtina, kad J. Koleris, beveik viso pasaulio giliausis ir plačiausias teisininkas (miręs 1919 m. 3 d. spal.) atsigręžęs į Šv. Tomą Akvinietį, kaipo šaltinį natūrinėms žmogaus teisėms. Paskui pažymima ryškus faktas, kad įstatimdavystė net dabarties Europoje prisisiurbusi krikščionių dvasios. Apskritai straipsnis vertingas mokslo ir specijaliai krikščionybės apologijos žvilgsniu.

8-sis skyrius talpina savy Pr. Dovydaičio iš Frebeso pagamintą Viliaus Vundto biografiją. Įdomus reiškinys, kad aprašomasis mokslininkas ir galvotojas (mirė 1920 m. 31 rugpiūč.) savo senatvėje (numirė 88 m. amžiaus) apreiškęs dar didelį dvasios gajumą ir produktingumą. Visų paskiausio laiko galvotojų ir išradėjų, Vundtas daugiausia parašęs (daugiau kaip 16000 psl. knygomis ir kelias dešimt tomų laikraščiais). Čiajau yra to vokiečių psikologo protavimų kritika. Straipsnis rašyta bešaliai.

9-am skyriuj randam aktualingą J. Gobio raštelį: „Del principo X-as X-ui". Jo turinys — išrodinėjimas beprasmingumo obalsių: dailė — dailei, mokslas — mokslui, gyvenimas — gyvenimui ir tt.

10-ame skyr. įdėta filosofinės literatūros apžvalga. Įvertinama filosofijos žurnalai užsieniuose „Logoso" vardu. Šioj vietoj darbigojo Pr. Dovydaičio prasitarta, kad jo rengiama dar vienas („Kosmos" ir „Logos" jau išėję) žurnalas klasiniu graikų kalbos vardu. Lauksim pasirodymo to pageidaujamo svečio. Ar ne gražu, kad mūs Tėvynė išaugino sūnų, užsidegusį beveik visoms mokslo sritims!

11-am ir paskutiniam „Logoso" skyriuje eina „Sumanymai". Sumanymas bėra vienas, bet svarbus — paskelbta premija veikalui, kuris pakankamai išaiškins Em. Kanto lietuviškumą.

Taip maždaug išrodo „Logos". Pirmutiniai jo sąsiuviniai parodė, kad Lietuva turi nemaža vyrų, išmanančių filosofiją ir turinčių noro ir pasiryžimo skinti kelius lietuviškam protavimui. Žmoguje svarbiausia — protas, o ypatingus jo veikšmus ir savybes tiria filosofija, taigi filosofija — aukščiausis mokslas. Jei tos rūšies mokslai pas mus tarps, nežus ir mūsų brangioji Tėvynė, tik, duok Dieve, kad Lietuvos protininkai skatintų savo brolius prie didžiausios pažangos ir aukščiausios pilnutinės kultūros. Lietuviai — katalikai, na o katalikai, kaipo turintieji artimiausių santykių su gyvuoju Dievu, turi būti giliausiai, plačiausiai mokinti ir siekti aukščiausių idealų, — jų obalsis lai būna Pažanga. J. Matusas-Sedauskas.

Šv. Prana. Asižietis (Saint Francois d'Assise). Arvėde Barine. Laisvai vertė P. G-s. „Ateities" leidinys N. 24. Kaunas, 1921 met. psl. 32.

Šventųjų gyvenimo aprašymai yra vienas pasekmingiausių įrankių žmonėms dorinti. Be to, gilesnis įžvelgimas į Šventųjų psikologiją ir protavimus, pasipažinimas su jų pažiūromis į pasaulį ir, ypatingai, susidomėjimas tų žmonių laimingumu, — praplečia pasaulėžiūrą ir teikia pilną gyvenimo supratimą. Toji svarba pirmesniais amžiais pas mus buvo atjausta, dėlto atsirado daug šventųjų gyvenimo aprašymų, bet, galima sakyti, visi tokie veikalai buvo liaudžiai skiriami. Atsiradus-gi skaitlingesnei lietuviškai inteligentijai, yra gyvas reikalas ir jai pagaminti taip svarbių knygų. Deja, kiek pažįstu, visi tos rūšies veikalai neatsako dabarties reikalavimams. Didžiausia jų yda — ta, kad neparodyta, kaip vyko aprašomuose Šventuosiuose dvasinė atmaina ir kokios gamtinės priemonės tiesioginiai tą atmainą tvarkė. Mes, gyvendami žemybėje, savo apgrubusiais protais greičiau supratam dvasybę ir šventybę ant prigimties pagrindo, o pažinę, ką įgali silpnos žmogaus jėgos ir ką viršgamtinės, karščiau pamylam aukščiausį doros laipsnį — šventybę. Veikalėlis „Šv. Pranas Asižietis“ jau kitaip piešia tą dalyką. Čia randam, kad į Šventąjį veikė ir grožis, ir poezija, ir tautiškumas, ir prastuolių meilė... Tai — šiuo tarpu vienintelė širdį ir protą tenkinanti Šventųjų biografija. Betgi esama ir trukumų. Pirmiausia, prasižengta mokslingumui, nes praleista Porciunkulios atlaidų[1]) įsteigimas, Šventojo veikimas aprašoma be griežtesnės tvarkos, nepaminėta kame ir kiek išdygo minoritų vienuolynų ir, apskritai, permaža judinami to laiko santykiai ir papročiai. Knygelių kalba neaiški, vietomis, galima sakyti, „nebrežno“ rašyta.

Kas norėtų ir imtūs originalinį Šventųjų gyvenimą rašyti, patartina, be aprašyto veikalėlio, dar pasiskaityti Kun. Pr. Būčio Petrapilės Dv. Akademijos prof. knygeles „Švenčiausios Panelės apsireiškimai Liurde“, Seimai, 1909. Jos sustatytos, kiek galima, patenkinant visus mokslo kritikos reikalavimus. J. Matusas-Sedauskas.

Modernes A-B-C für das katholische Volk. Kurze Antworten auf die zahlreichen Angriffe gegen die katholische Kirche von F. X. Brors, S. J. Neueste verbesserte Auflage, Kevelaer 1920, psl. 632.

„Modernes ABC“ (moderninė abėcėlė) yra geras apologetinis (ginąs tikėjimą) veikalėlis. Kaip knygelių antraštėje pažymėta, jos skiriamos liaudžiai, bet gali būti labai naudingos ir apsišvietusiems, o ypač moksleiviams. Čia paduota atsakymai į 173 priekaištus, taikomus katalikų tikėjimui, kat. Bažnyčiai, jos atstovams ir organizacijai, kat. pasaulėžiūrai sąryšy su įvairiausiais pasaulio reikalais ir tt. Pirma cituojama priekaištas, nurodant vietą ir autorių, toliau eina atsakymas. Atsakymai tuom geri, kad

[1]) Toki yra Kauno parapijos bažnyčioje.

priekaištus, sumušę, nukreipia į pačius užmetėjus. Be to, remiamasi rimčiausiais mokslo autoritais, nurodant jų veikalų tam tikros vietos; kiekvienam 173-jų užmetimų paduodama po 1 egzempliorį literatūros.

Knygelių kalba lengva, na ir vaizdi ir tiek ypatinga, kad autorį rodo viešpataujant savo dalykui. Del trukumų, tai tik skyrelis „Spiritizmus“ kiek neaiškiai ir neįtikinamai įdėtas. J. Matusas-Sedauskas.

Fr. W. Foerster. Erziehung und Selbsterziehung. 393 psl. in 8⁰. Zuirich 1919.

Visiems aišku, kad obalsis „Visa atnaujinti Kristuje“ mūsų lūpose nebūtų vien tuščias nusidėvėjęs posakis, — mes privalome jį išversti savo sielos bei veiksmų kalbon. Ir tik mūsų vidaus reformoms pavykus, mes galime tikėtis, kad ateityje ir kitos Kristaus reformos mums pavyks gyvenimun įvesti. Čia Foersterio raštai[1]) gali mums daug padėti. Jo veikalai šiandien kalba įvairiomis kalbomis per daugelio auklėtojų lūpas, stiprindami tūkstantines jaunuolių eiles, žengiančiųjų gruoblėtais takais dorinių idealų aukštybėsna. Čionai minėtas veikalas yra tuo svarbus, kad jame yra sutrauktos svarbiausios auklėjimo priemonės, kurias Foersteris plačiau aprašė savo kitose knygose. Stačiai negali žmogus atsigėrėti šio veikalo skyriais apie valios auklėjimą, milžiniškąją kilnių minčių reikšmę, išviršinius papročius, socialinį auklėjimą, vyriškumo supratimą, teisingumą ir k. Ir čia gėriesi žmogus ne iškalbingais aprašymais, bet tikrojo gyvenimo horizontais atskleistais prieš skaitytojaus akis. Štai pavyzdžiui kaip Foersteris išaiškina skirtumą tarp vyro ir vaiko:

„Vaikas sako: Ką aš gaunu?
Vyras klausia: Ką aš duodu?
Vaikas: Kaip kiti atlieka savo pareigas link manęs?
Vyras: Kaip aš atlieku savo prievoles?
Vaikas: Kažin ar mane kiti supras?
Vyras: Ar aš kitus suprantu?
Vaikas: Kaip mane kiti mylės?
Vyras: Kaip aš kitus myliu?“ (227 psl.)

Ir, pasičiupinėjęs panosę, tuojaus susipranti, kad ten pergreitai pradėjo tau kaltis pūkai... Taip vaizdingų minčių bevelik kiekvienam puslapy gali užtikti.

Iš Marijos Pečkauskaitės auklėjimo Marijampolės „Žiburio“ progimnazijoj, Ciūricho mokytojaus Jono Heppo ir kitų patyrimo, naudojantis Foersterio nurodymais, — susilaukta pageidaujamų išdavų. Tas nurodo, kad iš gyvenimo tikrenybės kilę ir praktiniam gyvenimui pritaikinti Foersterio veikalai išauklės dar nevieną dvasios galiūną.

J. Paukštys.

---

[1]) Schule und Charakter. (Moralpaedagogische Probleme des Schullebens) Zuirich 1919.

J. Klug. Das ewige Heimweh! Ein Roman fuir Leidtraeger und Gottsucher. 468 pusl. in 8°. Paderborn.

Įžymus katalikų teologas Dr. J. Klug jau yra patiekęs moksliniam pasauliui keletą rimtų veikalų. Klug'o veikalai pasižymi giliu mokslingumu ir gyva sklandžia kalba. Todėl ir jo raštai yra prielankiai kritikos sutinkami. „Das ewige Heimweh" rodos bus pirmas Klug'o beletristinis darbas. Tiesa, in kitose knygose jo plunksna poetiniu lankstumu reiškė aukštasias krikščionybės tiesas. Tad ir šiam romane be lakaus stiliaus randame ir gražų turinį. Štai jis.

Karininkas Buitow per šį karą buvo sunkiai sužeistas. Buitowo būta bedievio (monisto). Kančių prislėgtas jis galisi, kad granatos skeveldra išsyk jo mirtinai nenukovė. Ligoninėje jį tarp kitų slaugo ir gailestingoji seselė Marija Hellmut. Tai ideali katalikė. Ji labai susirūpina Buitowo asiverttimu. Bet veltui. Kiek pasveikęs Buitowas paveldi didžiulį žuvusio brolėno dvarą. Tačiaus nei turtai nei bastymasis po Šveicariją ir Vokietiją nepaliuosuoja jį nuo su-

---

Christentum und Klassenkampf. (Gesichtspunkte und Anregungen zur sozialen Arbeit und zur Verstaendigung der Klassen.) Zuirich 1919.

Jugendlehre. (Ein Buch fuir Eltern, Lehrer und Geistliche.) Berlin. — M. Pečkauskaitė išvertė jį lietuvių kalbon. Originale yra platokas literatūros sąrašas.

Lebenskunde. (Ein Buch fuir Knaben und Maedchen.) Berlin.

Lebensfuihrung. Berlin.

Technik und Ethik. (Eine kulturwissenschaftliche Studie.) Leipzig.

Sexualethik und Sozialpaedagogik. (Eine neue Begruindung alter Wahrheiten.) Kempten.

Autoritaet und Freiheit. (Betrachtungen zum Kulturproblem der Kirche.) Kempten.

Schuld un Suihne. Psychologische und paedagogische Grundfragen des Verbrecherproblems und der Jugendfuirsorge.) Muinchen.

Das oesterreichische Problem. Wien 1916.

Die deutsche Jugend und der Weltkrieg. (Kriegs- und Friedensaufsaetze.)

Politische Ethik und politische Paedagogik. Muinchen.

Bedenken gegen die Einheitsschule. Leipzig 1918.

Weltpolitik und Weltgewissen. Muinchen 1918.

Christentum und Paedagogik, eine Entgegnung an Herrn Domdekan Dr. Kiefl. Muinchen 1918.

Vegetarismus ir smulkesnių rašinėlių.

Johannes Hepp. Die Selbstregierung der Schuiler. Erfahrungen mit Fr. W. Foersters Vorschlaegen fuir eine vertiefte Charakterbildung in der Schule.

irusių nervų, sukeltų abejonių ir meilės. Kelis kartus jis norėjo savižudybe užbaigti savo nepakenčiamą gyvenimą. Bevažinėdamas jis pagaliau užkliūva pas savo giminaitį grovą Karsdorfą. Čia jis tęsia savo filosofines studijas, „ieškodamas Dievo", į kurį tikėdama Marija H. įgijo tiek žavinančio kilnumo. Tuotarpu gyveno pas savo liguistą brolį kunigą Ernestą, gerą grovų pažįstamą. Marija dar ligoninėj būdama ryžosi savo nuolatinėmis maldomis padėti nelaimingajam Buitowui Dievą pažinti. Nė jo nedėkingumas neatstumia tą tyliąją karžygę nuo savo pasiryžimo. Priešingai — ji visa atsiduoda Dievui. Visai nusilpęs jos brolis apsigyvena Karsdorfų rūmuose, kur savo rimtais pasikalbėjimais kiek tiek prasklaido Buitowo abejones. Bet Buitowo sieloje jau perdaug buvo įsigalėjęs išdidumas bei skepticizmas (abejojimas apie visa ką). Mirtinai susirgus kunigui Ernestui atvyksta ir jo sesuo. Knyga baigiasi. Tad nejučiomis nori pralenkti autorių manydamas, kad visi liūdesiai čia užsibaigs laukiama romanų išeitimi — vestuvėmis, kurios Buitowui dabar galėtų būti svarbiausiu tikėjimo „argumentu". Bet jam užsiminus apie savo meilę, Marija pareiškia, kad ji yra jau Dievui atsidavusi. Buitowas nežino nė kur dėtis. Marija teprašė, kad jis, nesigrauždamas dėl kitėjančių menkaverčių gerybių, dirstelėtų Amžinojon Tėvynėn, kurion visi turi keliauti. Bet jam nūn terūpėjo savo kartųjį gyvenimą pabaigti. Slapta išjoja medžioklėn. Arklys skrido yt vyla. Bešokant per platų griovį Buitowas per arklio galvą krinta į krantą ir mirtinai susižeidžia. Tik užmatęs Amžinybės rības jis supranta visa tai ko jam nestengė parodyti monistų filosofija. Ties mirties vartais pajutęs Amžinybės sritis jis šnabžda „Ave vita, moriturus te salutet!" Dar šaukėsi kunigo Ernesto, bet tas iš lovos pakilęs sukniubo ir mirė. O Buitowas su malda lūpose užbaigia sunkią gyvenimo kelionę[1]). Gale, autorius leidžia nuspręsti, kad Dievulis bus jam gailestingas. Plačiau atpasakojau tos knygelės turinį, nes ji man paliko malonaus įspūdžio. Tikiu, kad jis galėtų paguosti dar nevieną ir mūs Dievo ieškotoją ir liūdesių parblokštąjį draugą ar draugę. Juoba, kad Klug'as netik „protingai" bet ir aiškiai rašo.

J. Paukštys.

---

[1]) Kadangi jau nekartą buvo pageidauta skelbti „Ateityje" panašios vertės veikalai, — todėl čia juos ir išskaitliuoju: —

Lebensbeherrschung und Lebensdienst, trijuose tomuose: I Der Mensch und die Ideale, II Das Leben, III Die Guiter des Lebens.

Einkehr (Ein Jahrbuch der Seele). Ikišiol pasirodė dvi dalys. —

Die Schule Gottes (Ein Buch vom sittlichen Heldentum).

Ks. Czesław Oraczewski. Rozwòj charakteru. Wydanie drugie. 225 psl. in 8⁰. Warszawa 1917.

Šiam gražiai išleistam spaudiny randame netik trumpai išreikštų dorinių sistemų, bet ir laiškių praktinių patarimų. Čia užtinkame gražių minčių bei nurodymų apie svarbą susitelkimo, darbo, vaizduotės sutvarkymą, grožės, džiaugsmo bei vidujinio ramumo svarbą auklėjimo srity. Jo kalba yra daiktais stačiai poetinga. Kur nors suradus, užsimokėtų perskaityti ir kitą Oraczewskio veikalą „Metoda pracy umysłowej, Jak się uczyè?“ J. P.

W. Lutosławski. Potęga woli. 100 psl. in 12⁰. 1909.

Kai kurie bedievių auklėtojai savo dorines teorijas remia (žinoma ne Kristaus bet) indų autoritate. Mat, tolimuosiuose Rytuose yra nepaprastų asketų vadinamų „jogi“. Jie daugiausia su pagalba minčių bei Europai nepažįstamos „pranos“ sutelkimu ir kitomis grynai naturalėmis priemonėmis pasiekia gan aukšto dvasinio išsilavinimo. Jų taisyklėmis pasinaudodami Europos bedieviai, anot Jankowskio teįstengia išauklėti vien šalto egoizmo vergus. prie tokių auklėtojų priklausė kadaisia ir Lutosławski's. Atvirtęs katalikybėn jis paruošė minėtą veikalėlį. Čia mes užtiksime galybę praktinių patarimų surankiotą iš indų bei krikščionių pedagogų. Čia valios auklėjimas yra suvienytas su alsavimu, gimnastika, mandagumu bei grakštumu ir malda. Tiek praktinių nurodymų sunku kur rasti. Deja, čia yra keletas paties autoriaus „išmislų“, kurių dėka kai kas (sako, ir pats autorius) priėjo prie nenormalių būdo nukrypimų. Bet jau antroj savo rašinio laidoj pats autorius sąžiningai išskiria savo pasiūlymus, į kuriuos skaitytojai ir turėtų atsargiau žiūrėti. J. P.

Ein Sonntagsbuch. 22 a. 40 sk.

Der katholische Glaubensinhalt. 490 psl. pasiekė ketvirtos laidos.

Apologetische Abhandlungen: I Gottes Welt, 326 psl. II Gottes Wort und Gottes Sohn, 392 psl. III Gottes Reich, 323 psl. Šie gražūs tomeliai vertėtų sulietuvinti.

Katechismus-Gedanken: I Die ewigen Dinge, II Die ewigen Wege, III Die ewigen Quellen. Kiekviena dalis kainavo po 4 a. 80 sk.

Ein Buichlein von Mutter und Kind und Gott. 5 a. 5 sk.

MŪSŲ GYVENIMAS.

Draugams-ėms vilniečiams.

Pakilo debesys baisus,
Lyg griovė perkūnas smarkus;
Šiurpuliai perėjo kūną..

Sudrebėjo Kaunas vilniečių balsais; atsišaukė žemaičiai, Šauliai. Sukilo iš kapų Kražiai. Pasisveikino. Nuramino verkiančius ir kenčiančius. Lengva kentėti ne vienam. Bet atsigrįžkit, štai dar beldžiasi į kančių duris.

— Atleiskit, mylimieji draugai-ės; gamta padidino kelionę. Ilgai plaukė — keliavo jūsų klyksmai, ašarotas imnas, kol pasiekė gal giliausį kampą — Džūkiją. Nors ne visi šauksmai gal palytėjo mūs ausis: dingo jis sriaunam Nemunėlyj, kurs nunešė Baltijai, iškriko po Kapsijos lygumos dalis, o dalį sunaikė mūs moliniai kalnėliai; bet pakanka mums ir jų, nes vos apdulkėjusios buvo mūsų skausmų stygos, kurias nušveitėm tuojau ašaromis.

Gera rudenio gražią dieną ant kapyno pamokos ruošti: čia ramiausia. čia memento mori, kas jaunystėje naudinga.

— Bet reikia skaityti laikraštis; vyžiuotų eilučių matos.

— Skaityk, drauge, gal kas nauja.

— Vilniečiai, vilniečiai, vilniečiai... girioje pamokų klauso. Tyla. Pasirodo, nematytas, Vilnius. M. Biržiška su savo mokiniais eina per mišką, imną niūniuodami, pamokų (klausyti) laikyti...

— Negaliu, drauguži, — ir ašaros paspylė akyse.

— Na, kalbėkiva!

Vėl tylu. Tik širdys smarkiau tvaski, o ašaros apdulkėjusias skausmų stygas mazgoja. Gretinasi Vilnius prie Seinų, vienijasi klyksmai vilniečių ir seiniečių, bešvaistant Seinų žulikui su aprūdijusiu kardu ir jungiasi atodūsiai draugų-ių kalėjimuose paleisti. Mes tik laimingesni, kad jau sukirtom Lazdijuose palapinę.

Aukokim visas kančias mūsų ideałui Kristui, o Jis mus paguos, suramins, kaip Dievas kitkart Jobą.

Tik su didžiais skausmais mes gyvą šviesą beišvysim.

Lazdijai
1921—XII—1. Ad. Šadziūnėlis.

Ramygala. Praeitais, 1920/21 mokslo metais Ramygalos ateitininkų kuopa yra gana gerai gyvavusi ir daug nariai savo naudai nuveikę. Prasidėjus gi šiems, 1921/22 mokslo metams, kuopos gyvavimas iki šioliai bent kiek nusilpnėjo, nes pernai miklesnieji kuopos nariai, užbaigę Ramygalos progimnzaiją, išsikėlo kitur, o tuo tarpu čia, tenka

tvarkytis dar nevisai prisirusiems nariams. Be to, ir pačioje kuopelėje, yra kilę kažin kokie tai neva nesusipratimai, kas gal kiek ir kenkia kuopos darbui, bet ilgainiui matyti, kad visa tai išsitobulins.

Šalia ateitininkų kuopos yra dar susitvėrusi „ateitiečių diegų" kuopelė, kurios nariai irgi gerai veikia.

Spalio mėn. 23 d. ateitininkai kuopos naudai surengė vakarą; buvo vaidinama: „Beaušiant aušrelei" ir „Dėdė atvažiavo.

J. Spurgis.

Lazdijai (Seinų apskr.). Pas mus, nors ir sunkiose apystovose moksleivių organizacijos veikia gana gerai. Jau ketvirti metai gyvuoja moksl. „ateitininkų" kuopa. Tai gražiausia ir pavyzdingiausia, galima sakyti, Džūkijos krašto organizacija; ji susideda iš 70 narių. Turi išsirinkusi kuopos tarybą, kurios pirmininkas B. Mikalonis, turi knygyną, iždą, arkyvą etc. Leidžia du rankraščiu (rimtą „Ateities Spindulys" ir juokų „Vicinis"). Kas dvi savaitės daro susirinkimus (sprendžiamus ir lavybos). Rengia: vakarus, paskaitas ir tt.

Reikia pažymėti, kad šiais mokslo metais, žymiai padidėjus narių skaičiui, įsikūrė dvi sekcijos: „Oratorių" ir „Sportininkų", kurių pastaroji, dėliai narių sąstato atsiskyrė nuo „ateitininkų" ir pasivadino „Sportininkų" kuopa. Priešingų organizacijų nėra.

Be to, šalia ateitininkų kuopos (vyresniųjų mokinių rūpesniu) įsikūrė 1920 m. „kankliečių" kuopa, kuri savo srity stropiai darbuojasi. Leidžia šapirografuotą laikraštelį „Džiūkelių kanklės" daro susirinkimus.

Mokytojai minėtom organizacijom palankūs.

Juozalė.

Mariampolė. Pradėjus naujus mokslo metus Mariampolės ateitininkai tuojau ėmėsi lavinimos darbo. Vasaros kuopos taryba sušaukė visuotinąjį sus-mą, kad susitvarkius ir veikimą į tinkamas vėžes įstačius. Kaip kitais metais taip ir šiais suorganizuota mišrios klasinės kuopelės ir sekcijos. Iškart susiorganizavo 6 kuopelės: 5 vals. gimnazijoj ir 1 Mokytojų Seminarijoj. Narių skaičius didėjo kaip gimnaz., taip ir seminarijoje, ir vėliau seminaristų kuopelė persiskyrė į dvi kuopeli. Realėj gimnazijoj ir po šiai dienai ateitininkų kuopelė neįsikūrė. Dabar kuopoje yra 217 narių.

Sekcijos irgi nevisos kartu susiorganizavo. Nuo pradžios mokslo metų veikia šios: dramos, ekonominiukų, filosofijos, visuomeninė, kiek vėliau įsikūrė literatų ir paildagogų sekcijos.

Veikimas kaip kuopelių, taip ir sekcijų ėjo pusėtinai. Sus-mus darydavo kas dvi savaiti. Kas Mariampolės At-kų kuopos per šį pirmąjį pusmetį nuveikta, manau naudinga

bus žinoti ir kitoms kuopoms. I-kuopelė VIII kl.: narių 18, padarė 8 sus-mus, perskaitė šiuos referatus: 1. Ateitininkų pasaulėžvalgos pagrindai; 2. Ar dora be religijos yra galima; 3. Liberalizmas; 4. Kanto dora; 5. Socializmas ir 7 Valios laisvė.

II kuopelė VII kl.: narių 34, padarė 9 sus-mus, skaitė referatus: 1. Teosofų pasaulėžvalga; 2. At-kų pasaulėžvalgos pagrindai; 3. Ar dora be religijos yra galima; 4. Laikas; 5. Mokslinis evoliucijos supratimas ir 6. Savęs pažinimas.

II kuopelė VII kl.: narių 34, padarė 9 sus-mus, skaitė šiuos referatus: 1. Šis ir tas iš psichologijos; 2. Teosofų pasaulėžvalga; 3. Žmogaus pažanga ir raštų istorija; 4. Pravoslavų Cerkvė ir Katalikų Bažnyčia; 5. Kas yra Bažnyčia ir jos reikalingumas; 6. Katalikų tikėjimas ir Dos priešai ir 7. Religinis individualizmas ir dogmatai.

IV kuop. V kl.: narių 21, sus-mų padaryta 7, skaitė referatus: 1. Kulturingo žmogaus idealas; 2. kaip išlavinti valią; 3. Nauda iš knygų skaitymo; 4. Inkvizicija; 5. Religija ir 6. Kristaus iš numirusių prisikėlimas.

V kuop. V kl.: narių 37, padaryta 7 susir-mai, skaitė referatus: 1. Žmogaus kilimas; 2. Apie sielą; 3. Nevesk mus į pagundą ...; 4. Žydų vienybės šaltinis; 5. Gyvybės atsiradimas ir 6. kulturingo žmogaus idealas.

VI kuop. I ir II kursų: narių 33, padaryta 8 sus-mai, skaitė referatus: 1. 1At-kų pasaulėžvalgos pagrindai; 2. Evoliucijos ir mokslo santykis; 3. Kristaus Dievybė; 4. Žmogaus laisvė ir katalikų Bažnyčia; 5. Pasaulio pradžia; 6. Darbo reikšmė ir 7. Katalikų Bažnyčios svarba mūsų tikslo siekiant.

VII kuopa. narių 33. Padaryta 4 sus-mai; skaitė referatus: 1. Susirinkimai; 2. Jaunuomenės atgimimas ir 3. kaip rašyti referatus.

Dramos sekcijoj: skaityta referatai: 1. Iš kur kilo drama ir jos svarbiausios rūšys; 2. Liturginės dramos ir 3. Oratorija. Padaryta 5 sus-mai. Narių 19.

Literatų sk. Skaityta referatai: 1. Dailės supratimas ir jos tikslas; 2. Menas ir 3. Dantė. Padaryta 4 susirinkimai. Narių 20.

Paidagogų sk. skaityta referatai: 1. Auklėjimo sąvoka; 2. Bendri paidagogijos uždaviniai; 3. Jonas de la Sale ir 4 Lietuvos istorijos recenzija. Padaryta 4 sus-mai, narių skaičius 21.

Ekonominikų sk. skaityta referatai: 1. Kas tai yra politinė ekonomija; 2. Reikmenys ir vertybė; 3. Gamyba ir jos faktoriai; 4. Gamybos reguliavimai; 5. Darbo padalinimas; 6. Gamybos koncentracija; 7. Mainas; 8. Paskirstymas. Padaryta 7 sus-mai. Narių 14.

Filosofijos sk. skaityta referatai: 1. Scholastika; 2. Filosofijos istorija; 3. Filosofija ir tikėjimas; 4. Spinoza, Leibnicas, Lokas ir Jumas; 5. Kanto pažinimo mokslas ir 6. Kanto doros ir mokslo kritika. Padaryta 6 sus-mai, narių 14.

Visuom. sk. skaityta šie referatai: 1. Liberalizmas; 2. Komunizmas; 3. Utopijos; 4. Socializmo supratimas ir išsivystymas. Padaryta 8 sus-mai, narių 16.

Sporto srity nedaug tepadaryta: surengta kelios paskaitos ir kol buvo galima mūšdavo futbolą, žiemos metu buvo manoma įtaisyti čiuožyklą — šį pusmetį apseita be to.

Šį pusmetį at-kai suruošė savybės koncertą ir viešą vakarą — pelno dalis duota „Ateičiai", dalis palikta kuopos iždė, knygynui padidinti ir dalis šelpimo komisijai.

Šelpimo komisija veikia jau visi metai. Be moksleivių, at-kų komisijoj dalyvauja ir inteligentai: kun. A. Dailidė ir p. T. Prapuolenaitė. Šiemet komisija užlaiko keletą (į 10) kuopos narių. Lėšoms įgyti rengia rinkliavas, loterijas ir kit. p. būdais.

Be to Mariampolėje gyvuoja ir kankliečių kuopa. Jų yra 4 kuopelės. Narių turi apie 120. Nariai rašo referatus, rašinėlius ir eiles, kurias sus-muose patys autoriai deklamuoja. Sunkesniems klausimams spręsti kviečia ateitininkus.

Ateitininkai išleido 3 numerius N. 4, 5 ir 6 laikraštelio „Ateities Aidai", o kankliečiai vieną num. (N. 5) „Jaunuolių kanklės" ir suruošė savybės vakarėlį.

Bešaliai ir aušrininkai gyvesnio veikimo neparodo.

B. B—tis.

Plungė. Sportininkų vakaras. Dalis Plungės R. gimnazijos mokinių, jų tarpe ir keliolika ateitininkų, sudaro sporto kuopą, kurios veikimas nepaprastai silpnas. Žinoma, kartais šį tą išgali. šiemet surengė net viešą vakarą.

Vakaras įvyko 29 I. Vaidinta: „Dangus brangus" ir „Arkliška Pavardė". Kaikurie lošė neblogiausiai. Publikos nedaug buvo, gal delto, kad bilietai per brangus buvo. Po scenų ėjo šokiai. Tvarkos mažai tebuvo. Nekaip teatrodė pirmas sportininkų pasirodymas.

Telšiai. Visą pusmetį „Ateity" niekas Telšių nepaminėjo. Rodos kad čia ir veikimo nebėra. Vienok ir čia dirbama.

Telšių ateitininkų kuopa šiemet veikia puikiai. Visoje kuopoje narių esama apie 65, neskaitant jaunųjų ateitininkų kuopelės, kuri jau turi narių arti šimto. Kuopa pasidalino koncentrais: I koncentr. VII ir VIII kl. mokiniai, II koncentr. V ir VI kl. Be to II koncentras dalosi į vaikinų ir mergaičių kuopelę. Pirmas koncentras nesidalo, nes tėra vos trejetas mergaičių. Šiemet Telšių ateitininkės pradėjo veikti visai atskiroj nuo vaikinų kuopelėj; mat jos

nori daugiau išsilavinti veikime. Pirmas koncentras gvildena apologetikos klausimus stengiasi sutvirtėti pasaulėžiūroj. Antrasis gi koncentras ruošia paskaitų, aiškina įvairius klausimus ir kit. Šiemet jau savas laikraštėlis „Džugo Ainis“ nebeleidžiamas. Susirinkimai kiekvienoj kuopelėj daromi kas antra sąvaitė. Be to iki kalėdų atostogų padaryta 6 visuotini susirinkimai. Juose svarstomi bendri kuopos reikalai.

Keletą iš svarbesnių atsitikimų paminėsiu. Gruodžio 2 d. atsilankęs Telšiuose daktaras Juozas Eretas laikė ateitininkams paskaitą apie katalikų moksleivių organizacijas užsieniuose ir mūsų moksleivijos užduotį. Paskaita visiem liko atmintyje — Telšių ateitininkų kuopa liks amžinai dėkinga daktarui J. Eretui už jo širdingus, pamokinančius žodžius. Kitas faktas tai lapkričio 24 d. vėlių diena. Veik visi ateitininkai ėjo išpažinties ir prie šv. komunijos. Atlaikytos iškilmingos gedulingos mišios. Be to Visų Šventų atostogų laike padaryta tam tikrais lapais Vilniaus moksleiviam šelpti rinkliava. Surinkta išviso 3197 auks. 40 sk. Dar išnešta užuojautos rezoliucija Vilniaus moksleiviam nukentėjusiem nuo lenkų.

Jaunųjų ateitininkų kuopelė irgi pasidalino kuopelėmis. Paskutiniu laiku ir pas juos mergaitės sudarė atskirą kuopelę. Leidžiamas ju šapirografuotas juokų laikraštėlis „Karklyno Lepšis“.

Priešingo ateitininkam moksleivių veikimo nepastebima. Yra aušrininkų kuopelė, nedidelė, bet su jais sugyvenama taikoje, nesiginčijama. Petras.

Skuodas. Skuodo L. K. M. Ateitininkų kuopa įsikūrė 1919 m. vasario 27 d.

Pradžia veikimo buvo sunki, delto ir pirmieji darbo žingsniai lėtus.

Laikui bėgant kuopa stiprėjo — augo; susirinkimus darydavo kas sąvaitę, kuriuose buvo svarstomi organizuotės dalykai, skaitomi referatai, gvildenami įvairūs klausimai ir tt.

Vasaros atostogų laike, nariai, kiekvienas sulig kuopos nutarymo darbavosi liaudy ateitininkų dvasioj.

Nuo spalių mėn. 1919 m. kuopa leidžia periodinį rankraštėlį „Sielos Žiedai“.

Apskritai imant, Skuodo ateitininkų, kiek galėta darbuotasi; tiktai gaila, kad pereitais mokslo metais nepasižymėjo savo veikimu. Žinoma, daugiausiai, tame buvo kaltinama valdyba, bet, kaip matėsi, visai jos kaltinti negalima. Kame viešpatauja egoizmas — savymeilė, ten nėra vienybės — draugiškumo ir jokios pažangos būti negali. Tai blogiausioji mūsų ypatybė, kuri trukdė mūsų idėjinį darbą.

Šiais mokslo metais Skuodo moksleiviai ateitininkai gerokai manoma energingiau veikti.

Prasidėjus mokslo metui, nors ir neskaitlinga (26 n.)

kuopa susitvarkė: išrinko valdybą iš penkių asmenų; revizijos komisiją iš trijų asmenų; redakcijos komisiją iš penkių asmenų, kurion būtinai įneina kuopos pirmininkas ir raštininkas. Jos užduotis leisti rankraštėlį. Ir ištikrųjų, nemažai pasidarbavo išleidime labai gražaus 30 pusl. laikraštėlio „Sielos Žiedai". Taippat, sulig buvusios ateitininkų konferencijos pageidavimo, įsisteigė „Ateities" rėmimo bei platinimo komitetas, kuris uoliai platina „Ateitį": į Skuodo kuopą pareina 30 egz. „At." ir 25 egz. „N. V.". „Ateities" rėmimui renkamos aukos ir rengiamas viešas vakaras; kaip tas viskas seksis sunku iš anksto pasakyti, bet vistik reikia pastebėti, kad pastangos, kokios tik išgalima, dedamos.

Dar turiu pažymėti: šįmet mūsų kuopoj įsisteigė „abstinentų" sekcija, į kurią įeina beveik visi kuopos nariai.

Sielos Aidas.

Rokiškis. Šiuo sykiu stengsiuos bendrai aprašyti smulkesnį mūsų kuopos šių mokslo metų veikimą.

Kuopai tenka daugelyj vietų pridėt daug savojo darbo. Kad ir šįmet, tik ką susirinkus po vasaros atostogų, kilo sumanymas rūpintis šių laikų Steigiamuoju Lietuvos Universitu. Tam tikslui susidarė, nežiūrint pažiūrų, aukštesnių klasių grupė, kurie pradėjo rūpintis šiuo reikalu. Pradžiai buvo nutarta suruošt vakarą, o paskui manėme, jei gerai seksis, turėsime liaudyj palankumo, galėsime rinkt aukų arba net ruošime daugiau vakarėlių. Darbui atlikt buvo išrinkta komisija daugumoj ateitininkai. Buvo ruošiama šiam vakarui lotereja, daugiausia rankų darbeliai. Čia daug pasidarbavo merginos, kurioms priguli nemaža pagarbos.

Daug dirbant rezultatai buvo geri. Gryno pelno gauta apie 5 tūks. auk. (gal pirmas Rokiškyj pasisekimas).

Vakarą suruošus vėl visi linksmai rinkomės susirinkiman, kame tarėmės apie tolimesnį veikimą. Nutarta suruošt kitą vakarą, išrinkta komisija, rūpintas aukomis, tik pasirodė, kad aukų beveik nebus galima rinkt, nes neturėsime jokių įgaliavimų. Tuo laiku šis svarbus darbas buvo atidėtas, o dabar jau visų užmirštas. Loterijoj darbuotis pasižadėjo su mielu noru visos merginos.

Taip kad universito reikalą matyt Rokiškiečiai gerai supranta ir tolimesnėj ateity nenustos dirbę.

Tas ir kiti pašaliniai darbai nusilpnino mus. Pradžioj m. m. buvo labai daug įvairių susirinkimų: išleistuvėms, protestams paruošti, įvairūs šeštadienio robaksiukai... ir iš tos priežasties daug narių veikė įvairiose komisijose, daug narių rūpinos asmeniniais dalykais, negalėjo lankyt paprastą dieną susirinkimus, o šventadienį keletą susirinkimų narys išbūt nepajėgia ir todel tai kuopai reikėjo nukentėt. Nestebėtina, kad trys komisijos: fondo, redakcijos ir revizijos per visus 1921 m. nieko nenuveikė. Veikimas rodos nepavydėtinas. Sekcijų beveik neturim. „Beveik" sakau delto,

kad yra viena vos pusgyvė, kuri dar nesenai susitvėrė. Nors susirinkimų padarė penketą, bet susirinkimai negyvi, nuobodūs, mažai duodą naudos, nes nėra kas pataiso, o patys nariai nesugebam.

Dar vieną komisiją prieš kalėdų atostogas išrinkom, tai vakaruir nošti, kuri jau po truputį pradeda veikt. Kad bent šitoji neužmigtų. Laukiąs gyvumo.

Red. Kuopa neprivalo užmiršti savo tiesioginių darbų.

Naumiestis. (Šak. apsk.). 1920/21 mokslo metais Naumiesčio ateitininkai padarė 17 susirinkimų, Susirinkimuose buvo skaityta: 10 referatų, 2 paskaitos, 4 rašinėliai, prakalbos, monologai, eilės etc.

Referatai buvo šie: 1. Išmintis, mintys ir teisybė, kuris buvo atsiųstas iš centro; 2. Gimtoji kalba; 3. Kortų kenksmingumas; 4. Alus, vynas ir degtinė; 5. Atsargiai su knygomis; 6. Pažanga ir laimė; 7. Socijalistų rojus ir tikėjimas; 8. Bažnyčia ir kultūra; 9. Lietuvių tautos dvasia; 10. Pirmieji žmonės.

Pačių narių paruoštos paskaitos: 1. Į darbą; 2. Būdo lavinimas.

Rašinėliai: 1. Tai buvo sapnas; 2. Varpai gaudžia; 3. Tylus vakaras gražus vakaras; 4. Sutraukytos stygos.

Po Kalėdų buvo surengta šeimyninis vakarėlis. Vaidinta „Consilium facultatis". Vakarėlis pavyko gerai ir davė gryno pelno apie pusantro tukstančio, kurio dalis buvo paskirta „Ateičiai" ir kuopelės knygynui aptaisyti bei padidinti.

Birželio 5 dieną buvo ateitininkų metinė šventė, kuri prasidėjo iškilmingomis pamaldomis, bendra komunija ir pamokslu. Pasibaigus pamaldoms gimnazijoje buvo susirinkimas, kuriame buvo kelios prakalbos. Po pietų draugė su pavasarininkais gegužynė, kuri suartino Naumiesčio ateitininkus su sodžiaus jaunuomene. Prie ateitininkų buvo sutvertas „Jaunimo" skyrius, kuris visą laiką darbavosi pavasarininkuose. R. S.

Kražiai. Iš visų Lietuvos kampelių plaukia „Ateičiai" moksleivių žinučių, o iš Kražių jų retai tepasirodo. Galima pasigirti, kad šį žemaičių kampelį taip pat gaivina mokslo spindulys. Jau treti metai čia veikia progimnazija, kurioj noriai semiasi mokslo žemaičių jaunuomenė. Moksleivių netrūksta, net keturiose klasėse yra per du šimtu. Gaila, kad nėra progimnazijai tinkamo buto. Įsikūrus progimnazijai moksleiviai ėmė organizuotis. Yra skaitlinga at-kų kuopa. Dabar be jos ir kitų jos dvasios kuopų nėra kitų moksleivių organizacijų. Praeitais metais veikta neblogai. Ateitininkai buvo pasiskirstę dviem kuopelėm: I-ja ir II-ja, kurios veikė atskirai, svarbiems dalykams aptarti darydamos kas antras mėnuo visuotinus susirinkimus, net buvo leista du laikraštėliai „Atžala" I kuopolės ir „Pirmieji

žiedai II kuopelės. Neturtingiems, kuriems neįstengia progimnazija atleisti mokesnio už mokslą, draugai vasaros metu pasirengė parinkti aukų savo artimiems palengvinti mokslas eiti. Šiais mokslo metais suvažiavę ėmėsi darbo. Kad tvarkingiau ir daugiau nuveikus, ateitininkai nutarė veikti kuopelėmis, kurių dabar yra net keturios. Kiekviena jau kas dvi savaiti daro susirinkimus. Referatų, kalbų, deklamacijų netrūksta. Svarbiems dalykams daromi visuotini susirinkimai. Nutarta leisti bendras visoms kuopelėms laikraštėlis „Jaunosios mintys“, kurin visi bendrai mano krauti savo sumanymus ir mintis. Lapkričio 20 dieną buvo surengtas ateitininkų viešas vakaras. Vaidinta „Katriutė“ Karvalovo trijų veiksmų drama ir „Švintant“ Vaičiūno 1 veiksmo drama. Vaidinimas pavyko neblogai. Vakaras davė nemažai pelno, kurio dalis paskirta knygynui padidinti. Darbas šiais metais mums sekasi, yra vilties jog seksis ir toliau. Ąžuolo lapas.

Pilviškiai (Vilkaviškio aps.). Nuo praeitų metų Pilviškiuose gyvuoja Jaunesniųjų Moksleivių „Kankliečių“ kuopa. Kuopa turi 40 narių, kurių skaičius vis didėja. Visi veikia vienoje kuopoje. Susirinkimus daro kas antrą savaitę, tik lankymas susirinkimų, kaip kurių draugų-ių, apsireiškia nepunktualumas. Per susirinkimus skaitoma savystovi ir ašinėliai, eilės, referatai ir paskaitos.

Kuopa leidžia rankraštį „Naujoji Styga“. Turi knygyną, knygų yra į 100, taip pat užsisakyta „Ateitis“ ir „Pavasaris“. J. Jok—as.

Mažeikiai. Pas mus nuo 1919 metų gyvuoja progimnazija su 4 klasėmis. Ją lanko 159 mokiniai. Kitais metais manoma atidaryti ir 5-ji klasė, o su laiku įsteigti visą gimnaziją.

Šiais metais 3 spalio studento Klemenso Ruginio dėka, susitvėrė ateitininkų kuopelė. Narių yra 36, bet dabar narių skaičius vis didėja. Kuopelėn pareina 10 egz. „Ateities“. Į susirinkimus kviečiama kuopelei palankūs mokytojai (išskiriant mūsų mokyklos, kurie neatjaučia a-kų reikalams ir savo pedagogų tarybos posėdy š. m. 24 d. lapkričio nutarė: 5 prieš 1, mūsų kuopelę panaikinti ir apie tai pranešti Šv. Ministerijai) ir šiaip darbuotojai, kurie patiekia naudingų minčių ir patarimų. Antrasis susirinkimas buvo progimnazijos bute, išanksto apie tai pranešus direktoriui. Kuopelė jau turi savo knygynėlį. Greitu laiku leis rankraščio pavydalo laikraštėlį, tam tikslui išrinkta redakcinė komisijelė. Laimingos kloties!... Švyturėlis.

Lazdijai. Jau 3 metai, kaip gyvuoja čia Ateitininkai, bet dėja, nieko apie juos negirdėti. Gal nenori pasirodyti del-to, kad mažai nuveikę?

Reikia pripažinti, kad iš tiesų Lazdijų Ateitininkai neką yra nuveikę. Susitvėrė dar Seinuose, ir nors silpni

moksle, bet tvirti dvasioje, daug būtų galėję nuveikti, bet karo audra visus išvaikė, suardė planus.

Apsistojo Lazdijuose gimnazija, kartu ir ateitininkai. Nors čia labai nepatogu gimnazijai, mokiniams, čia nėra stiprų dvasinių šaltinių, bet esant geriems norams, galima daug nuveikti. Bet dėja, daugelis pačių ateitininkų miega.

Kuopoj apie 80 narių; į kuopeles nesiskirsto, mat taip patogiau; susirinkimo programoj tik „reikalai aptarti", toks referatas, net rašinėlis nepasirodo programoj. Daugelis būna tik del vardo, ar kad liuosai įėjus į vakarėlį. Teko patirti, kad nariai nesusipažinę su Ateitininkų principais, nežino jų tikslo ir t. t. Reikia pastebėti, kad pačių ateitininkų tarpe labai prasiplatinęs „noras" šokti; šokti kur kas svarbiau, negu kad suruošti paskaitą, parašyti referatą ir t. t.

Taigi draugai Lazdijiškiai imkitės rimčiau darbo, meskit iš galvos visokius „užimus" ir pasistenkit tapti gerais Kristaus sekėjais.

Gerai gyvuoja tai „Sportininkų" kuopa. Iš pradžių joj dalyvavo vien ateitininkai, bet ilgainiui pasirodė jų pačių satyros rankraštėlis „Bučius", kuris aiškiai nušviesdavo blogasias draugų pusės. Ateitininkai taip įniršo ant sportininkų ir „Bučiaus", kad visus sportininkus ateitininkus išbraukė iš narių skaičiaus. Tokiu būdu sportininkai sudaro atskirą organizaciją.

Nuo pernai metų gyvuoja ir jaunesnieji ateitininkai — kankliečiai, bet ir tie aklai seka vyresniųjų pavyzdį ir nieko nedirba. Pereitą metą leido savo rankraštėlį „Džūkelių kankles", bet šįmet ir tos nustojo skambėję.

Imkitės draugai taisyti klaidas, kol nevėlu, nes toliaus bus po laiko

Beržynas.

Plungė. 1922 m. vasario 16 dieną Plungės ateitininkai surengė Lietuvos nepriklausomybės sukaktuvėms paminėti viešą vakarą.

Pirm rašant apie patį vakarą, reikia kiek pažymėti apystovas, kokiomis buvo rengiamas vakaras. Tuoj po Kalėdų ateitininkai pradėjo rūpintis vakaro rengimu. Iš pradžios žadėjo lošti „Kova su girtybe", bet del kai-kurių mūsų priešų trūkdymų vakaras tapo nukeltas į 16 vasario ir tokiu būdu, besant trumpam laikui, veikalas pamainytas keliais menkesniais, kad geriau prisirengus lošimui. Daugiausiai trūkdymų buvo iš pusės L. S. S. švietimo komisijos, kuri taip pat rengė vakarą ir norėjo pirm mūsų pastatyti. Bet jiems nepavyko, o ateitininkai 16 vasario surengė vakarą. Programa buvo įvairi. Vaidino „Kurčias žentas", vieno veiksmo komediją; „Nepavykusi komedija", vieno veiksmo juokai ir parodė vaizdelį „Laisvė". Po vaidinimų gimnazijos choras p. Šlažos vedamas, padainavo 4 dainelės. Paskui p. Giedgaudienė dar trims balsams pri-

tariant, padainavo kelias daineles, kurios labiausiai publikai patiko. Tarpe kitų dainų buvo padeklamuotas „Ateitininkų Himnas ir dar dvejos eilės. Vaidinimai pasisekė vidutiniškai. Geriausiai iš jų suvaidinta „Kurčias žentas". Publikos prisirinko pilnintėlė salė, kas rečiau pasitaiko. Mat bilietai buvo papiginti, kad visiems būtų prieinama.

Vakarėlyje girtų nebuvo matyti.

Vakarėlis davė nemažai pelno, kuris paskirstytas trimis dalimis.

Šito vakaro įspūdis buvo geras ir jame Plungės ateitininkai pasirodė gali atlikti kiek žymesnį darbą.

Bebungas.

Biržai.

Biržų At-kų kuopa gyvuoja, juda, kruta, kovoja su savo likimu. Šiemet kuopos Tarybon įeina septyni asmenys: pirmininkas Jackūnas Leonas, vice-pirmininkas Švėgžda Alfredas, iždininkas Balanda Bolys, knygininkas Balčiūnaitė Marcelė, raštvedys Balčiūnas Petras, 1 raštininkas Macejauskas Gediminas, 2 raštininkas Turlaitė Zelma.

Narių penkios dešimtys. Iš septintos klasės tik du, visi kiti žemesnių klasių. Kuopa pasidalijusi į dvi kuopeli: vaikinų ir merginų. Yra dar „Meno" sekcija ir komisijos: Revizijos, Redakcijos, Fondo. Paskutiniu laiku išrinkta Ateities palaikymo komisija. Norima įkurti blaivininkų kuopelė. Tam sumanymui atjaučiančių asmenų yra, tik kad jau nebeviena kuopelė, o nariai vieni ir tie patys. Nors ir geri sumanymai sunku įvykdyti. Nėra reikalo kurti, jeigu nebus kas joje dirba.

Kuopos Taryba iki š. m. vasario mėn. padarė 15 posėdžių, visuotinų susirinkimų tris. Kuopelės, maždaug, kas antrą savaitę daro savo susirinkimus. Susirinkimuose skaitoma įvairių temų paskaitos ir tt. Turiniu paskaitos nepasižymi. Reiktų daugiau medžiagos.

Jaunieji ateitininkai atsiskyrė nuo vyresniųjų ir pasivadino „kankliečiais". Tvarkosi kankliečių organizacijos įstatais, kitaip nebuvo galima. Direktorius remdamasis mūsų įstatais, t. y. kad narių gali būti: a) moksleiviai — mažiausia 15-os metų amžiaus; b) šiaip jau moksleiviai, išėję 4 kl. to reikalavo. Santykiai kankliečių ir ateitininkų geri kol kas. Visur ir visados stengiamės jiems padėti, apsaugoti nuo idėjos priešų. Domės nemažai kreipiama ypač dabartiniu momentu, kada aušrininkai varo plačiausią agitaciją, tverdami jaunųjų aušrininkų kuopelę. Jie visokiais būdais vilioja, stengiasi patraukti jaunuosius draugus savon kuopelėn ir duoti jiems tikrą „apšvietą". Kokie vaisiai bus, sunku pasakyti — ateitis parodys. Kad neatsitiktų, kaip paprastai: iš didelio griausmo mažas lietus.

Šių metų sausio 29 d. „Meno" sekcija surengė vieša-

vakarą. Vaidinta buvo: „Nepavyko“ (1 v. komedija Vėjelio), „Rytojaus diena“ (3 v. scenos vaizdelis Paparonio) ir „Neatmezgamas Mazgas“ (1 v. farsas Petliuko). Kiek pelno gauta nežinau. Tą pat norima pakartoti savybės vakarėlyje, sukvietus jaunuosius draugus kankliečius ir šiaip prijaučiančius mums žmones. 16 vasario manoma rengti vakarą kartu su pavasarininkais.

Pirmam pusmety redakcijos komisija išleido rankraštėlio „Inkarėlis“P vieną numerį, šafirografuotą, 48 puslapių didžio. Turinys jo šioks: 1. Redakcijos atsakai; 2. Redakcijos žodis; 3. Žibutės. Sapnas; 4. Heraklio. Mergytei (eilės); 5. Pušaitės. Lakštingalės daina (eilės); 6. Žibutės. Paskutinės gėlės; 7. „—“ sielos sparnai; 8. J. Gasiūno. Varlios laisvės problėma; 9. Dobilo. Ateitininko siekiai ir ydos; 10. A. Kurčias girdėjo. Jonas ir Matas. Dabar kas mėnuo žada leisti. Medžiagos sakosi užteksią.

Fondo komisija neveikia.

Po Naujų Metų kuopos Taryba leidžia kuopos „Žinios“, kuriose rašoma kuopos reikalai, reikalauvimai ir įsakymai. reikalingi geram susitvarkymui ir veikimo išplėtimui. Trumpai pasakius „Žinios“ yra Biržų At-kų kuopos žinių lapelis, kuriame tilpsta žinios iš jos gyvenimo, veikimo ir nutarimai savo buities pagerinimui, kas svarbu ir žinotina kiekvienam nariui. „Žinios“ eina nenustatytu laiku. Po egz. duodama kuopelėms, komisijoms ir sekcijoms. Sausio mėnesy išėjo du numeriai.

Dirbame vieni, niekas nepadeda. Nors atsirastų ne vienas, kurs norėtų mūsų susirinkimuose pasidalyti mintimis. Deja, mūsų Mokytojų Taryba griežtai nusistačiusi neleisti susirinkimuose nenarius. Sako, ateįęs pašalinis kas nors gali pradėti politiką skleisti, kas mokyklos sienose neleistina. Dalivauti gali tik tuomet pašalinis asmuo, kai Direktorius sutinka.

Prisieina ir kovoti už savo idėjas. Netik aušrininkai, kaip aukščiau minėjau, varo plačią agitaciją, bet ir nekurie mokytojai aiškiai rodo savo plauką, bruka savo politiką. Faktų yra. Paminėsiu kelius. Šeštos klasės mokinio vienname lietuvių kalbos rašinėlyje, mokytojas Kutra padarė pastabą. „Ar gi gyvuliai neturi proto?“ Mokinys pieštuku prie tos pastabos parašo: „neturi; instinktą“. Žiūrėdamas mokytojas sąsiuvius randa tokią pastabą. Atėjęs mokykloje užklausia: „Kaip paaiškinsite tai, kai šuo bėga į kalnus, suranda užpustytą žmogų ir atveda šeimininką ten už skverno; eina su krepšeliu į tam tikrą vietą parneštų reikalingų daiktų. Čia yra instinktas ar protas? Kiekvienas gyvulys, kaip ir žmogus turi protą, — atsako mokytojas, didžiodamasis savo „dideliu“ žinojimu. Tik pas vieną daugiau, pas kitą mažiau. Gyvulys skiriasi nuo žmogaus tik tuo, kad ne taip išlavintas, kaip žmogus.

O mokytojas Šliupas tai jau visko prikalba. Š. m. sausio 11 d. šeštoje klasėje literatūros pamokoje pasakė: „Volteras ir Ruso buvo deistai, o ne bedieviai, kaip kad yra sakoma. Kas juos vadina tikėjimo priešais, liepia vengti tų, nes jie yra šalininkai melagių, kunigų valdžios ir panašiai ...“ Per tą pačią pamoką pasakė dar: Yra ir dabar tokių žmonių, kad ir mūsų šalelėje Lietuvoje, kurie stengiasi kiekviena proga šalį pavergti... Tai mūsų kunigija. Toliau jis nesigailėjo prisegti lopelių kunigams, krik. demokratams ir t. t. Tai matot draugai, kaip mūsų mokytojai mus saugoja nuo partyviškumo ir neleidžia mums padėti mūsų darbuose.

Ar gi tai ne politika? Mokytojai saugo mus, neleidžia pašalinių asmenų į susirinkimus vien tik del to, kad nebūtų politikos. Bet patys ką daro? Reiškia jie mus ne nuo politikos saugo, tik saugo, kad kas nors mūsų nesustiprintų katalikų pasaulėžiūroje. Dundulis.

Šis tas apie

Letuvių Rymo Katalikų Moksleivių Susivienijimą Amerikoj

Katalikiškoji Amerikos lietuvių moksleivija, susibūrus savo organizacijon „L. R. K. M. Susivienijimas“ šiemet šventė savo organizacijos dešimtmetines sukaktuves. Tiesa, iki šiol toji moksleivijos srovė, kaipo organizacija, nedarė rimtesnės įtakos į Amerikos lietuvių visuomenę. Mat Amerikos moksleivį, slėgiamą biznios atmosferos, nelengva įtraukti organizuoto veikimo sūkurin. Bet vistik Amerikos lietuvių visuomenė jau yra susilaukusi iš LRKM Susivienijimo ne vieną rimtą asmenį, užsitarnavusį veikėjo garbės. Moksleivių veikėjai jau daug gero yra padarę, skindami kelią „Vyčių“ organizacijai; daug naudos jie yra suteikę ir tolimajai užjūrio Tėvynei, ant savo pečių nešdami kiekvieną kilnesnį sumanumą.

Ištikimas jų žygių palydovas, kas mėnesį leidžiamas laikraštis „Moksleivis“, tas dešimties metų sukaktuves paminėjo daug storesniu ir turiningesniu sąsiuviniu. Tam sąsiuviny telpa fotografijos brangiausių organizacijai asmenų, kas daro gan malonaus įspūdžio.

Žengdami į antrąjį dešimtmetį L. R. K. M. S. Moksleiviai savo X-ajam Seime nutarė pasivadinti „Giedrininkais“. Taigi ir jų laikraštis po Naujų Metų vadinas ne „Moksleivis“, bet „Giedra“. Duos Dievas, kad netolimoje ateity „Giedrininkų“ veikėjai, darbuodames „Dievui ir Tėvynei“, prabilaivys Amerikos lietuvių padangę, kur daugelio mūsų tautiečių protus temdė materialistų įkaltos mintys! Ateitininkų organizacija, tų pačių įsitikinimų vedama, turėtų rūpintis užmegsti tampresnių ryšių su tais užjūrio bendra-

minčiais. Susiartinimo reikalą ir progą iškėlė patys Amerikos L. R. K S. moksleiviai, nutardami savo dešimtajam Seime (23—25 rugp. š. m.) nuolat skelbti literatinius konkursėlius, į kuriuos kviečia dalyvauti ir Lietuvos Ateitininkus.

Štai kaip apie tai rašo „Moksleivis“ (N. 9, 511 pusl. š. m.):

„Dešimtasis Moks. Seimas nutarė įvesti konkursus straipsnių rašyme...

„Kas parašys rašinėlį temoje — Chemija, nemažiau 3000 ir nedaugiau 6000 žodžių ir prisiųs „Moksleiviui“ nevėliau kaip 1 d. gruodžio š. metų, — tai pirmas (geriausiai parašęs autorius) gaus 10 dorelių, antras geresnis 5 dor.

„Į konkursus kviečiame Moksleivius — Amerikos Giedrininkus ir Lietuvos Ateitininkus.“

Tokių konkursinių rašinių per metus bus dvylika įvairioms temoms. Kiek dabar galima numanyti — dviejų sekančių konkursų temos bus viena iš bijologijos srities, kita apie elektrą. Bet tai „Moksleivio“ redakcija paskelbs kitame numary, ką ir „Ateitis“, tikiuosi, apsiims pakartoti.

Mums ateitininkams, apsipažinusiems su minėtomis sritimis, reiktų pasinaudoti tuo draugišku amerikiečių užkvietimu ir būtinai dalyvauti tose literatinėse lenktynėse. Tuomi galima nušauti ne du, bet net tris zuikius: suartinti katalikiškąją lietuvių moksleiviją, moraliai sustiprinti Giedrininkų organą ir pačią srovę ir... pagerinti savo materijalę padėtį, kas yra svarbu daugeliui užsienyje mūsų besimokančios studentijos.

Skiriamus konkursui rašinius reikia siųsti šiuo adresu: A. Linkus, St. Bede Seminary, Peru Ill. Jonas Paukštys.

Nuo administracijos.

Administracija labai prašo visas kuopas ir atskirus „Ateities“ prenumeratorius kuogreičiausiai užsimokėti už pereitus metus. Likusius neišparduotus „At.“ numerius prašom gražinti administracijai.

Administracija prašo remti „Ateitį“, kuopos turėtų pasistengti išplatinti kuodaugiausiai „At.“. Spauzdinimas dabar žymiai pabrango, užtat reikia kuodaugiausiai išplatinti laikraštį. Už parduotus „At.“ numerius prašom atsilyginti kas 3 mėnesiai, nes pinigai labai reikalingi yra.

Visus pinigus, skiriamus „Ateities“ administracijai ar tai už patį laikraštį užmokėti ar kitą kokį „Ateities“ leidinį reikia visados vienaip siųsti, nes kitaip administracija turi daug nereikalingo vargo pašte, kol juos išgauna. Tad adresuokite visada taip: Kaunas, Ožeškienės gat. 12,

„Ateities“ administracijai; o perlaidos antroje pusėje žymėkit nuo ko ir kokiam tikslui pinigai skirti.

Draugai ir draugės! remkite, kaip išmanydami Ateitį!

„Ateitis“ negalėjo skirtu laiku išeiti, nes Kaune su spaustuvėmis tikras vargas.

Visas kuopas prašom skubiau atsilyginti už „Draugą“. Pinigus siuskite „At.“ administracijai.

Įvairioms jaunesniųjų ateitininkų kuopoms.

Centro Taryba, remdamasi konferencijos gruodžio 29-31 d. 1919 m. nutarimu ir kongreso rezoliucija, išdirbo jaunesniųjų moksleivių organizacijai įstatus sulig kurių privalo persitvarkyti jau esamos, įvairiais vardais pasivadinusios (kankliečių, spinduliečių, ateities diegų ir k.) kuopelės ir kurtis naujos. Sulig šių naujai išdirbtų įstatų, jaunesniųjų moksleivių kuopelės įeina bendron ateitininkų šeimon, todėl kuopų Valdybos turi ypatingos domės į jas atkreipti; būtent: 1. padėti persitvarkyti jau esamoms kuopelėms; 2. kurti naujas kuopeles ten, kur jų nėra; 3. rūpintis jų veikimu; 4. palaikyti su jais gerus, artimus draugiškus santikius.

Gavus šį raštą prašom skubiai pranešti ar jaunesniųjų moksleivių kuopelės gyvuoja. Jei gyvuoja, tai koks jų veikimas. Ar galutinai jau persitvarkė sulig naujai išdirbtų įstatų. Jei jaunesniųjų moksleivių kuopelių nėra, tai ar galima jas įkurti.

At. Centro Taryba.

Norintiem stoti į Vokietijos universitus žinotina.

1. Prašymas reikia siųsti pačiam tiesiog į tą universitą, kuriame manoma mokintis. Prašymai turi būti įteikti pavasary nevėliau 15 kovo d., rudeny — 15 rugs. d.

2. reikia pridėti a) savo brandos ar tolygaus liūdymo vertimą ir b) liūdymas apie lėšų turėjimą mokslui eiti.

Kalbos mokėjimo patikrinimas palikta daryti universitui, kur gali iš studento pareikalauti lankyti tam tikslui specialius daromus universite kalbos kursus.

PRANEŠIMAI.

„Ateities“ administracija išleido skyrium šv. Prano Asižiečio gyvenimą. Knygutės kaina — 6 auks. Prašome draugus-es platinti tą naudingą knygutę ir patariam kiekvienam turėti ją.

* * *

Administracija rengia įvairių metų „Ateities“ komplektus, aptaisytus gražiais viršeliais. Kaina aptaisyto komplekto 55 a. su prisiuntimu. Prašom užsisakyti ir patarti kitiems. Siunčiant pinigus reikia nurodyti kokių metų komplektą norima ir ar vienų ar dviejų metų „At.“ rišti į vieną tomą. Dviejų metų tomas kainoja tik 75 auks.

* * *

Administracija dar tebeturi moksleivio kalendoriaus „Draugas“. Kadangi „Draugo“ kalendorėlis taip įrengtas kad tinka net keliems metams, tai jis verta pirkti — kas jo neturi— ir dabar. Jis ne bus pasenęs ir kitiems mokslo metams.

* * *

Draugams-ėms Ateitininkams.

Pašaukus Tėvynei savo sūnus ginti nuo priešų Jos laisvę, daugelis ateitininkų išgirdo tą šauksmą, ir ėmėsi kardo Tėvynės laisvei ginti. Įvairiose skaitlingose kovose daugelis jų žuvo. Jų gyvenimas, žygiai karo lauke ir mirtis užsiliko draugų atminty. Bet laikui bėgant tas visa užmirštama. Ateitininkų Centro Taryba norėdama palaikyti žuvusiųjų draugų atmintį mūsų tarpe rengiasi išleisti draugams ateitininkams — žuvusiems už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę „AUKSO KNYGĄ“, kurioj norima nušviesti žuvusių idėjos draugų gyvenimą, jų darbuotę kovos lauke, idėjos dirvoje ir jų mirtį.

Tuo tikslu At. C. Taryba kreipiasi į visus ateitininkus kariškius ir šiaip asmenis, kurie žino, kurį nors ateitininką žuvus už Tėvynės laisvę, pranešti At. C. Tarybai, aprašyti jų gyvenimą, apibūdinti jų asmenį ir prisiūsti jų atvaizdus. Visa prašoma siūsti šiuo antrašu:

Kaunas, Ožeškienės gat. N. 12.
At. C. Tarybai.

Su pagarba At. C. Taryba.

* * *

Daugelis kuopų kreipiasi At. C. tarybon prašydamas pagaminti antspaudas, bet ligšiol tas nebuvo galima išpildyti. Dabar jau išdirbta ateitininkų ženklelio proektas, o iš ženklelio bus padaryta ir antspaudos klišė. Todel šiuo pranešama, jog į pavienius laiškus tuo reikalu nebus atsakinėjama, o kuomet antspaudai bus pagaminti, bus pranešta.

At. C. T. Sekretorius.

Priėmimo sąlygos Lietuvos Universitetan.

1. Reikalingi dokumentai:

a) Gimimo metrika; b) Pilietybės liūdymas; c) Aukštesniosios mokyklos (gimnazijos arba jai tolygios) baigimo atestas. Vyrams del kariuomenės tarnavimo liūdymas. Kariai

privalo turėti atatinkamą savo vyriausybės leidimą; d) Prašymas su žyminiu 10 auksinų ženklu ir dviem fotografijom paduodami Rektoriaus vardu. Prašytojas, fakulto priimtas, apsimoka Valstybės Iždinėj nuskirtą įrašų 100 auksinų; už mokslą ir už teisę naudotis mokslo priemonėmis semestrui 500 auksinų. Užsimokėjimo kvitą pristato Universito raštinei, kuri jam išduoda atatinkamą studento arba laisvojo klausytojo knygelę. Pinigai įnešami Valstybės Iždan Švietimo Ministerijos 1922 metų sąskaiton par. 1, str. 4.

2. Lietuvos Universitan priimami studentai, baigusieji aukštesniąją mokyklą (gimnaziją arba jai tolygią).

1. Pastaba. Teologijos fakulto studentai gali būti asmenys, išėję gimnaziją arba dvasinę katalikų seminariją ir (jeigu jie dvasiškiai turį savo vyskupų leidimą).

2. Pastaba. Medicinos fakulto farmacijos skyriun priimami studentais, asmenys turintieji provizoriaus padėjėjo laipsnį ir atlikę vienerių metų praktiką vaistinėje, turėdami minėtąjį laipsnį.

Į odontologijos skyrių priimami studentais asmenys, baigusieji ne mažiau kaip aukštesniosios mokyklos (gimnazijos arba jai tolygios) 6 klases.

Asmenys, kurie aukštesnioje mokykloje nėra išėję lotynų kalbos į Medicinos fakultą priimami tik ta sąlyga, kad jie per 2 semestrus išlaikytų ekzaminus iš lotynų kalbos 4 klasių programos.

3. Pastaba. Į technikos ir matematikos—gamtos fakultus priimami studentais, baigusieji aukštesniąją mokyklą (gimnaziją arba jai tolygią). Baigę mokyklas, kuriose matematikos kursas yra mažesnis negu gimnazijoje, privalo išlaikyti papildomuosius iš matemattikos gimnazijos kurso ekzaminus.

Nustatomi šių fakultų mokslų planai:

1. Teologijos fakultas iš 3 sekcijų: a) filosofijos; b) teologijos; c) kanonų ir istorijos.

2. Medicinos fakultas iš 4 skyrių: a) medicinos; b) veterinarijos; c) farmacijos; d) odontologijos.

Medicinos fakultan, medicinos ir farmacijos skyriuosna priimami studentai tik II ir IV semestrui, buvusieji kurios nors Lietuvoje ar užsienio aukštosios mokyklos tokio pat skyriaus klausytojai. Odontologijos skyriun priimami tokiomis pat sąlygomis tik II semestrui. Veterinarijos skyriaus atidarymas numatomas š. m. ruden. semestre.

3. Matematikos—Gamtos fakultas iš 3 skyrių: a) matematikos fizikos; b) fizikos chemijos; c) biologijos.

Matematikos Gamtos fakultan priimami studentai II ir IV sem., buvusieji Lietuvos arba užsienių aukštosios mokyklos atatinkamuose skyriuose, klausytojai.

Matematikos—Gamtos fakulte agronomijos skyrius numatoma atidaryti rudens semestre.

4. Technikos fakultas susideda iš keturių skyrių: a) statybos; b) mechanikos; c) elektrotechnikos; d) chemijos.

Pirmieji keturi semestrai bendrai visiems skyriams, tik su kaikuriomis, einant nustatytą planą atmainomis.

Studentai technikos fakultan priimami II ir IV semestrui.

Išklausytų kitose aukštosiose mokyklose kursų užskaitymus, paliekamas atskirų dėstytojų nuožiūrai.

4. Laisvieji klausytojai fakultui sutinkant į kurį jie nori įstoti, gali būti asmenys ir nebaigusieji aukštesniosios mokyklos.

Prašymų priiminėjimas ir universito veikimas prasidėjo š. m. kovo 15 dieną. Semestras tęsis iki birž. 30 d.

1. Universito raštinė veikia nuo 9—15 ir 16—18.
2. Rektoriaus priėmimo valandos nuo 10—13.

Rektorius Profesorius Jonas Šimkus.
Rašt. Vedėjas D-ras Pranas Augustaitis.

—0—

REDAKCIJOS ATSAKYMAI.

K. Barauskui. Straipsnelius „Vakaras rudens laike“ ir „Lapams krentant“ gavome. Gal ir pasinaudosim. Patariam šios srities neapleisti.

Riešučiui. Rašinėlį „Šešupė“ nedėsim, silpnas. Iš rašinėlio matyti, kad turima gabumų. Rašinėkite.

Šilamui. Straipsnelį „Be laiko žuvusiam“ nespausdinsim.

Jumygiriui. „Mūsų šalis“ ir „Lapeliai“ silpnos eilės; nedėsim. „Keleivis“ pradėtas gražiai, turėta pradžioj plati mintis, bet ji tuoj nusismalina ir nutruksta. Nedėsim. Prašom rašyti.

Škevoniui. „Ruduo“ gavom. Gal atspauzdinsime.

Ad. Šadziuneliui. „Rudens įspūdžiai“ dedam, kito straipsnelio nedėsim, per daug subjektingas.

V. Jas. Eilės: „Širdies žaizda“ nedėsime.

Svajonis. „Pasakos“ nedėsim, nes vietomis ji visai nesuprantama, reikėtų sulyginti su originalu.

St. Lipčiui. Pinigai už „Draugą“ gauti. Aukas reikia siųsti „At.“ administracijai.

Klaidos atitaisymas. „Ateities“ 10—12 N. pereitų metų išspauzdinta 294 pusl.:

Ir veržias srovė audringa
Dainoj, sielų kilnių sutartinėje.

O turėjo būti taip atspausdinta:

Ir veržiasi iš jos srovė audringa,
Dainoj, dviej sielų sutartinėj.

Redaktorius-Leidėjas L. BISTRAS.

Skaitykite ir platinkite „ATEITĮ“.

Paaiškėjus sąlygoms administracija tikisi ištesėsianti tiekti savo skaitytojams laikraštį per šį pusmetį tokiomis kainomis: moksleiviams — **30 auks.** pusei metų, nemoksleiviams — **40 auks.** pusei metų. — Laukiame užsisakant.

Piningus siųskite: Kaunan, Ožeškienės gat. 12 „Ateičiai“.

Draugai-ės.

Prašom skubiai užsimokėti už pernykščią „At.“ ir už moksleivių „Draugą“.

Piningus siųskite: „Ateičiai“; Ožeškienės gat. 12 Kaunas.

Patys skaitykit ir platinkite.

Šv. Prano Asižiečio gyvenimo aprašymą; knygutės kaina 6 auk.

Dar turim moksleivių „DRAUGO“; pirkite, jis tiks ir kitiems metams, kaina: 12 auk.

KAINA ŠIO NUMERIO 12 AUK.

Administracijos adresas: Kaunas, Ožeškienės g-vė 12.

Kaunas „Šviesos" Spaust. D. Vilniaus g-vė 34